

مرکز تحقیقات اسلامی

اصفهان

گامی

عمران
علیه السلام

www.

www.

www.

www.

Ghaemiyeh

.com

.org

.net

.ir

نسخه ۱

دانشگاه آزاد اسلامی
واحد تهران مرکزی
رشته روانشناسی
دانشجویان

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

روابط دختر و پسر

نویسنده:

علی غزالی اصفهانی

ناشر چاپی:

مرکز تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان

ناشر دیجیتال:

مرکز تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان

فهرست

۵	فهرست
۹	دانشتیبهای روابط دختر و پسر
۹	مشخصات کتاب
۹	روابط دختر و پسر
۹	روابط دختر و پسر از نگاه قرآن
۱۳	مُتعه، یک ضرورت اجتماعی
۱۳	مُتعه، یک ضرورت اجتماعی
۲۱	علت یا حکمت
۲۴	اختلافات خانوادگی
۳۵	چگونگی رفع اختلافات خانوادگی
۴۳	شفاق به جای وفاق و سازگاری
۴۶	سوالات در باره روابط دختر و پسر
۴۶	حدود شرعی
۴۹	نوع حجاب
۵۵	زندگی آینده
۵۸	چگونگی ارتباط
۶۴	جذب دیگران
۶۵	نگاه اسلام
۶۹	کنترل نگاه
۷۳	حساس بودن دوستی
۸۰	رابطه ای سالم و شرعی
۸۱	فراموش کردن
۸۶	ابراز علاقه
۸۷	اجازه پدر

۹۰	ازدواج، سنت پیامبر
۹۳	آزادی دختر
۹۵	تمایز
۹۵	فرزند دار شدن
۹۶	خواستگاری
۹۸	رعایت حجاب
۱۰۲	دختر بودن
۱۰۴	عشق واقعی
۱۰۵	حضور زنان
۱۰۵	دوستی
۱۰۷	امنیت و آرامش
۱۰۷	آزادانه رفتار کردن
۱۰۹	علاقه داشتن
۱۰۹	کمبود محبت
۱۱۰	اهمیت دادن به دختر
۱۱۲	فساد جامعه
۱۱۳	رابطه گناه
۱۱۵	ایجاد علاقه
۱۱۷	هدف ازدواج
۱۱۹	فراموش کردن
۱۲۲	میزان علاقه
۱۲۵	مجدوب شدن
۱۲۶	ارتباط قبل از ازدواج
۱۲۹	درستی بخت
۱۳۶	فکر گناه
۱۳۸	رویای گناه

۱۳۸	عاشق شدن
۱۳۹	انتخاب همسر
۱۴۳	محبت واقعی
۱۴۵	استخاره ازدواج
۱۴۶	آبرو بردن
۱۴۸	خواستگار
۱۵۱	امتحان کردن
۱۵۴	ابراز علاقه
۱۵۵	اطاعت از شوهر
۱۵۶	حدود دوستی
۱۶۲	منشا غضب
۱۶۷	علاقه
۱۶۹	احساس داشتن
۱۷۲	رابطه دوستی و ...
۱۷۴	وسوسه
۱۷۸	ضربه روحی
۱۷۹	بد اخلاقی
۱۸۲	زود رنجی
۱۸۴	ملاک انتخاب همسر
۱۸۸	ارضای غرایز
۱۹۱	بیان ازدواج
۱۹۴	رابطه با نامحرم
۱۹۶	صیغه ازدواج
۱۹۶	مقدمه
۱۹۶	صیغه ازدواج
۱۹۶	اقسام

۱۹۶	اشاره
۱۹۶	دائم
۱۹۸	موقت
۱۹۸	خطبه عقد
۱۹۹	شرایط صیغه عقد
۲۰۰	صیغه محرمیت
۲۰۲	صیغه عقد موقت
۲۰۲	صیغه عقد موقت
۲۰۴	احکام جنابت
۲۰۴	احکام جنابت
۲۰۵	چیزهایی که بر جنب حرام است
۲۰۶	چیزهای که بر جنب مکروه است
۲۰۶	غسل جنابت
۲۰۷	غسل ترتیبی
۲۰۸	غسل ارتماسی
۲۰۸	احکام غسل کردن
۲۱۲	درباره مرکز

دانستنیهای روابط دختر و پسر

مشخصات کتاب

سرشناسه: مرکز تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان، ۱۳۸۷

عنوان و نام پدیدآور: دانستنیهای روابط دختر و پسر / واحد تحقیقات مرکز تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان.

مشخصات نشر: اصفهان: مرکز تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان، ۱۳۸۷.

مشخصات ظاهری: نرم افزار تلفن همراه و رایانه

توصیفگر: آسیب شناسی اجتماعی

توصیفگر: روابط بین افراد

توصیفگر: دختران

توصیفگر: پسران

توصیفگر: عشق

توصیفگر: بزهکاری

توصیفگر: ازدواج

ص: ۱

روابط دختر و پسر

روابط دختر و پسر از نگاه قرآن

«بر شما گناهی نیست که به کنایه از آن زنان (که همسران خود را از دست داده اند) خواستگاری کنید یا در دل پوشیده دارید، خدا می داند که شما آنان را به یاد می آورید، ولی با آنان قول و قرار پنهانی مگذارید ...» (۱).

خیال، مرغ بلند پروازی است که آرام و قرار نمی شناسد، نهاد ناآرامی دارد که هر لحظه او را از باغی به باغی و از شاخه ای به شاخساری می کشاند. مرغ خیال، هیچ قفسی نمی شناسد و هیچ قید و بندی را بر بال و پرش، بر نمی تابد.

منظور از ارتباط خیالی، در سلسله مقالاتِ روابطِ دختر و پسر؛ یاد کردن هر یک از دختر و پسر، از تصویر، قیافه، اندام و مجموعه مشخصاتِ دیگری است.

از منظر قرآن ایا زینده است که دختر یا پسر در لحظه های خلوت خویش، حضور خیالی دیگری را طلب کند و چهره و اندام وی را به خاطر آورد؟

پیش از جستجو از پاسخ این سؤال، باید تکلیف خویش را با این تصاویر و تخیلات و چگونگی راهیابی آنها به درون خانه مان روشن سازیم که چرا و چگونه پا در سرپرده دل ما گذاشته اند؟

صورتِ اول از مواردی است که مقدمات کار از نگاه و نظر گرفته تا بازنگری و

ص: ۲

تجدید نظر (نگاه اول، دوم، سوم و ...) همه اختیاری بوده و این تصاویر هرچند بطور نا مشروع، اما با اذن صاحبخانه پا در خانه نهاده اند.

گرچه عشق، به هر سرزمینی برسد فتح می کند و اختیار از کفِ عاشق می رباید، اما در غالب موارد، زمام این مرکب سرکش، در کفِ راکبِ نگاه و نظر است. همین تلازم بین مقدمه اختیاری و ذوالمقدمه قهری است که آن صاحبِ دل سوخته را از دست دیده و دل به فغان و فریاد کشانده است، چرا که آنچه را «چشم» وی دیده، دل از آن یاد کرده است و از همین جاست که شیطان با تیرهای زهر آگین نگاه های آلوده، در کمین نشسته، بذر گناه و شهوت را در دل های هرزه کاشته، عزم و اراده را در هم شکسته و پرچم فتح و ظفر برافراشته است.

در اینجا؛ تکلیف قرآنی فرو بستن دیده و نظر از نگاه به نامحرم است،^۱ نه ساختن خنجر و زدن بردیده برای آزادی دل.

حکم تکلیفی و وضعی ارتباط خیالی: پس از آنکه هوس از مسیر شوره زارِ نگاه عبور کرد و از معبرِ سنگلاخِ گناه گذشت و بذر و دانه اش، در مزرعه دل سبز شد، آیا گناه و معصیتی صورت گرفته است؟

به بیانی روشن تر؛ آیا با صرف نظر از نگاه ها و لبخندهای مفهوم دارِ آغازین، خود یاد کردن از جنس مخالف نیز حکم خاصی دارد؟ به ایه ای که در آغاز بحث آمد توجه کنیم:

«خدا می داند که شما آنان را به یاد می آورید». آیا این عبارت، بیانگر یک گزاره واقعی است و در حقیقت خداوند خبر از واقع می دهد یا اینکه علاوه بر

آن، متضمن حکم تکلیفی جوازِ یاد کردن از زنانی است که همسرانِ خویش را از دست داده اند؟

برخی از مفسران از این عبارت که شما همواره از آن زنان یاد می کنید حکم تکلیفی جواز را بدست آورده اند. و گفته اند این جواز از موارد آشکاری است که فطری بودن اسلام را آشکار می سازد. ۲.

هرچند ظاهر سخن علامه بیان حکم تکلیفی درباره جواز یاد کردن از زنان شوی از دست داده است، اما دو نکته را هرگز نباید از نظر دور داشت:

۱ این جوازِ یاد کردن به قرنیه آغاز و پایان آیه، تنها در جایی است که این یاد کرد، به ازدواج با آنها و تشکیل نظام خانواده منتهی شود.

۲ هر چند این نظر را بپذیریم که مجرد یاد کردن از زنان و یا دختران و به خاطر آوردن آنان با صرف نظر از حرمتِ مقدمات اختیاری حرمت تکلیفی ندارد، اما تأثیراتِ وضعی و طبیعی ناشی از یاد کردن زنان نامحرم بر هیچ مؤمن منصفی پوشیده نیست.

خوب است در پایان گفتار؛ اشاره ای به مسأله «فکر و اندیشه گناه» داشته باشیم و به پاسخ این سؤال برسیم که: آیا فکر گناه نیز گناه است؟ عالمان و فقیهان هرچند در مبحثِ تجزی ۳ به بررسی بُعد تکلیفی این مسأله پرداخته و مدلل ساخته اند که فکر گناه و تصمیم بر گناه مادامی که منجر به گناه نگردد گناه محسوب نمی شود، اما همین مرزبانان اندیشه قرآنی گفته اند: تصمیم بر گناه و تصویر گناه اثر طبیعی بر نهانخانه دل شخصِ تصویرگر و مصمم بر گناه دارد.

آنان چنین انگاشته اند که شخصی که تصمیم بر گناه می گیرد و تصویر آن

را در دل راه می دهد، این تصویر و تصمیم در حقیقت خبر از قُبْحِ فاعلی عَمَلِ می دهد هر چند خود عمل به لحاظ محقق نشدن در خارج، قبحی نداشته باشد. یعنی در هر حال نشان می دهد که این انسان مشکل دارد. ۴.

آنان برای تبیین مسأله از این تشبیه بسیار زیبا و هنرمندانه مدد گرفته اند که تصمیم بر گناه و تصویر گناه به منزله خانه سفید و گچ اندودی است که در آن آتشی بیافروز اند هر چند این آتش؛ همه خانه را در کام فرو نبرد، اما همان دود و دم آتش؛ فضای سفید خانه را تیره و تار می سازد. سراپرده دلی هم که مادام و پیوسته در فکر و اندیشه و تصویر و گناه است جداره های دل را چنان تیره و تار و دلگیر می سازد که در چنان مرتعی بجز بذر گناه بارور نمی گردد.

۱ قل للمؤمنین يُغضُّوا من ابصارهم و يحفظوا فروجهم ... و قل للمؤمنات يغضضن من ابصارهن و يحفظن فروجهن ... : به مردان و زنان مؤمن بگو دیده خویش کوتاه کنند و دامن خود را نگه دارند. (۱)

۲. ر. ک: المیزان ج ۲ ص ۲۴۳ ذیل آیه ۲۴۳ سوره بقره.

۳ تجزی: گستاخی کردن و جرأت یافتن بر گناه خیالی، مثل کسی که لیوان پر از آبی را به خیال آنکه شراب است بیاشامد، اما در عمل، آب در آید.

۴. ر. ج. ک: فرائد الاصول شیخ انصاری، مبحث «تجزی».

مُتَعِه، یک ضرورت اجتماعی

مُتَعِه، یک ضرورت اجتماعی

در سال ۱۳۵۸ کتابی به نام ازدواج موقت به قلم بانو ساچیکوموراتا منتشر شد که در بررسی ابعاد مسأله، جالب و قابل توجه بود. نگارنده این کتاب ژاپنی است، ولی

ص: ۵

به مدت پنج سال در دانشکده الهیات و معارف اسلامی دانشگاه تهران، در رشته فقه و مبانی اسلامی نزد اساتید آن دانشکده، تحصیل کرده و درباره متعه نیز به عنوان رساله فوق لیسانس، مطالعات و تحقیقات گسترده ای انجام داده است. برای کسی که در محیط ما زندگی می کند و درباره ازدواج موقت گرفتار القآت و تلقینات غلطی هست و شبهاتی از این سو و آن سو به گوشش خورده و احیاناً سوء استفاده هایی نیز از این و آن شنیده یا مشاهده کرده است، همواره عقده ها و نگرانی هایی وجود دارد و شاید در اعماق دلش طرفدار این باشد که اصولاً وجود چنین قانونی چه لزوم و ضرورتی دارد و آیا وجود چنین قانونی، نوعی اهانت به زن نیست! اما برای کسی که در محیط های غیر اسلامی زندگی کرده و دیدگاه های متفکران اجتماعی را شناخته و به نیازها و ضرورت های زندگی نوع بشر توجه کامل دارد، وجود قانون ازدواج موقت در اسلام، یکی از امتیازات و برجستگی هاست. به همین جهت، وی در آغاز پیش گفتار کتاب مزبور می نویسد: موضوعات بسیاری است که شرقیان، آن را دلیل عقب ماندگی خود دانسته و به دور انداخته اند و یا لاقلاً توجهی به آن ندارند، ولی متفکران غربی، پس از تحقیقات و بررسی های زیاد در تاریخ گذشته و مشاهده واقعیت های اجتماعی کنونی، بدین نتیجه رسیده اند که همان امور، کلید حل مشکلات امروزی است. موضوع متعه نیز از این قبیل است که از لحاظ وضع ازدواج و طلاق در دنیای امروزی و مقتضیات اجتماعی عصر ما بسیار قابل توجه است. و در

گستاخی گردش روزگار شهادت می دهد به این که: در مغرب زمین به اصطلاح امروزی، آخرین مد ازدواج، ازدواج قراردادی است؛ به این معنا که زن و مرد با هم توافق می کنند و برای مدت معینی ازدواج می نمایند در حالی که در سرزمین شیعه مذهب، متعه را به دست آویز تساوی زن و مرد، کم کم و به تدریج از بین می برند و نکته قابل توجه در این قضیه آن است که در نتیجه تساوی زن و مرد و آزادی کامل زن در مغرب زمین، ازدواج قراردادی به وجود آمده است. و نیز در صفحه ۹۲ می نویسد: در حقوق مدنی غیر از مذهب شیعه، ازدواج موقت به معنای اخص وجود ندارد، ولی در واقع، مردم به طور آشکار و یا به طور پنهانی ازدواج موقت می کنند و چون این از نظر قانون جایز نیست، پس مانند زناست و اگر بچه پیدا شد، بعضی زنان سقط جنین می کنند و یا اگر بچه متولد شد، بچه نامشروع خواهد بود. سرانجام در صفحه ۹۴ می نویسد: به نظر نگارنده، آنچه اکنون مغرب زمین، سخت به آن احتیاج دارد و به درد آن می خورد، نظام متعه است و اگر آنها بتوانند نظام متعه را به نحوی در حقوق مدنی پیاده کنند، بسیار مفید خواهد بود ...

البته به فرض این که چنین قانونی تحقق پیدا کند، چند مسأله باقی می ماند؛ مانند این که: احیاناً مرد از این قانون سوء استفاده کند و زنان می گویند که این خلاف تساوی زن و مرد است.

در این مسأله، نهایت

چیزی که می‌توانیم بگوییم این است که: متعه عقد است و احتیاج به ایجاب و قبول دارد و در تصمیم‌گیری اولی، زن کاملاً آزاد است و علاوه بر آن شرط وقوع عقد، تراضی طرفین است و در معامله، هر دو عاقد، حق تساوی دارند؛ پس زن به اختیار خود می‌تواند متعه را قبول کند یا نکند؛ بنابراین، نمی‌توانیم بگوییم که نظام متعه، مستقیماً با تساوی زن و مرد منافات دارد.

مسئله دوم این است که: هرگاه متعه در حقوق مدنی پیاده شود، ممکن است مردم، بیشتر به متعه علاقه پیدا کنند و کمتر نکاح دائم اختیار نمایند، زیرا متعه هم آسانتر است و هم راحت‌تر و معمولاً نفس انسان به آنچه آسان‌تر و راحت‌تر است، زودتر انس پیدا می‌کند و بر اثر رواج کامل نظام متعه، ازدواج دائم محتملاً از بین می‌رود و اهدافی که نکاح دائم دارد، به کلی از دست می‌دهد و مفهوم ازدواج کاملاً عوض می‌شود. جواب این مسئله بسیار مشکل است. اشکالی که برای وی پیش آمده، از این نظر است که درباره ازدواج دائم و مسئله تشکیل خانواده و نیازی که زن و مرد به جذب و انجذاب و یگانه شدن دارند، مطالعه نکرده و ازدواج دائم را تا سطح ازدواج موقت، فقط برای رفع نیاز جنسی تنزل داده و تصور نموده که نیاز زن و مرد به یکدیگر، فقط در حد رابطه تن به تن و آمیزش جنسی است و بس، و توجه نکرده است که قرآن، زن و مرد را وسیله سکون و آرامش یکدیگر می‌داند و چنین

نیست که با رفع عطش جنسی، از یکدیگر سیر و بیگانه شوند و به خصوص که با به وجود آمدن فرزندان، مسؤولیت های مشترک نیز آغاز می شود. از دقت در روایات، روشن می شود که طرح ازدواج موقت به عنوان یک ضرورت اجتماعی است و برای جلوگیری از روابط نامشروع و عدم سقوط در ورطه زناست.

راوی از امام کاظم (ع) درباره متعه سؤال کرد، امام (ع) فرمود: .

هِيَ حَلَالٌ مُّبَاحٌ لِمَنْ لَمْ يُغْنِهِ اللَّهُ بِالتَّزْوِيجِ فَلْيَسْتَعْفِفْ بِالْمُتْعَةِ، فَإِنْ اسْتَعْنَى عَنْهَا بِالتَّزْوِيجِ فَهِيَ مُبَاحٌ لَهُ إِذَا غَابَ عَنْهَا؛(۱).

متعّه، بدون هیچ قید و شرطی حلال و مباح است برای کسی که خداوند او را به ازدواج دائم بی نیاز نکرده است. او باید به وسیله متعه، عفاف خود را حفظ کند و اگر به وسیله ازدواج دائم، از متعه بی نیاز شد، در صورتی متعه برای او مباح است که از همسر خود (به واسطه سفر و ...) غایب باشد. و نیز حضرت به بعضی از موالی خود نوشت: لَا تَلْحُقُوا عَلَيَّ الْمَتْعَةَ، إِنَّمَا عَلَيْكُمْ إِقَامُهَا السَّنَةَ، فَلَا تَشْتَعِلُوا بِهَا عَنْ فَرَشِكُمْ وَحِرَائِرِكُمْ؛(۲).

اصرار بر متعه نکنید. بر شماسست که اقامه سنت کنید. به وسیله متعه، خود را از همسران دائمی باز ندارید...

بنابر این، اسلام می خواهد نظام خانواده و جذب و انجذاب دائمی زن و شوهر را تحکیم بخشد و هرگونه عاملی که به این امر لطمه زند، از سر راه بردارد و به همین جهت است که ازدواج موقت، با دوشیزگان، مشروط به اذن ولی است و هنگامی که از امام صادق (ع) در این باره سؤال می شود، می فرماید: .

يُكْرَهُ لِلْعَيْبِ عَلَى أَهْلِهَا؛(۳). پسندیده نیست، زیرا برای

ص: ۹

۱- ۱. روضه المتقین، ج ۸، ص ۴۷۸.

۲- ۲. روضه المتقین، ج ۸، ص ۴۷۸.

۳- ۳. همان، ص ۴۸۰.

می دانیم که اصل حکم متعه در قرآن کریم، به صورت زیر بیان شده است: .

فَمَا اسْتَمْتَعْتُمْ بِهِ مِنْهُنَّ فَآتُوهُنَّ أُجُورَهُنَّ فَرِيضَةً؛ (۱).

هر آنچه از زنان بهره برده اید، اجرتشان را که بر شما واجب است بدهید.

در این آیه شریفه کلمه (استمتاع) ظهور در ازدواج موقت دارد و در زمان نزول این آیه نیز ازدواج موقت در میان مردم رواج داشته و قرآن توصیه کرده است که به اجرتی که زن و مرد در ازدواج موقت توافق کرده اند، وفا بشود. در زمان پیامبر و مدت ها بعد از رحلت ایشان، ازدواج موقت در میان مسلمین رایج بود تا این که خلیفه دوم با تأکید و تصریح به این که در زمان پیامبر خدا حلال بود، تحریم کرد و گویا نظرش این بود که از ولایت و حاکمیت خود استفاده کرده، به عنوان ثانوی و به حکم ضرورت از آن نهی و منع کند و پرواضح است که عناوین ثانویه و ضرورت، نمی تواند دلیل بر حرمت دایمی باشد، ولی اهل تسنن، بدون توجه به جهت صدور حکم، این تحریم را دایمی تلقی کردند و هنوز که هنوز است، آثار ناگوار این طرز تلقی دامنگیرشان است. اکنون نمی خواهیم درباره این که آیا واقعاً نظرش تحریم به عنوان ثانوی بوده یا نه و آیا حاکم، چنین ولایتی دارد یا ندارد، بحثی کنیم.

آنچه مسلم است، این است که اگر هم نظر خلیفه، تحریم ازدواج موقت از لحاظ ضرورت و به عنوان ثانوی بوده، امامان معصوم ماه ضرورت را در جهت حلیت و مشروعیت آن می دیده و تصریح فرموده اند که: .

ما

ص: ۱۰

كَانَتْ الْمُتَعَةُ إِلَّا رَحْمَةً رَحِمَ اللَّهُ بِهَا أُمَّهُ مُحَمَّدٌ لَوْلَا نَهْيُهُ عَنْهَا مَا احتَاجَ إِلَى الزَّنى إِلَّا شَفَاءً (۱).

متعہ، نسیم رحمت است کہ خداوند بر امت محمدؐ وزیدہ و اگر وی از آن نہی نمی کرد، هیچ کس محتاج زنا نبود مگر افراد بدبخت.

البته این احتیاج، طبیعی نیست کہ مجوز زنا باشد، بلکه طبق بعضی از روایات، زاییدہ شقاوت و انحراف است و شبیہ احتیاجی است کہ شخص معتاد، بہ الککل یا هروئین دارد.

می بینیم کہ لحن ادلہ تشریح ازدواج موقت، نمایانگر گشایش راہی در تنگناہای زندگی است و چنین بہ نظر می رسد کہ ازدواج موقت، برزخی است میان تجرد و تأهل.

در تنگنای تجرد و عدم امکان تأهل، چه باید کرد! قبلاً ہم گفته ام: جوانی کہ می خواهد دو سال دورہ سربازی را بگذراند، چه کند جوانی کہ می خواهد در دیار غربت تحصیل علم و تخصص کند، چه چارہ ای بجوید! در مسافرت های دور و دراز، کہ در دنیای امروز، کم ہم نیست، چه علاجی برای غرایز جنسی زنان و مردان، باید اندیشید!

در این حالات، نہ تجرد قابل تحمل است و نہ تأهل. پس باید حد وسط و برزخ میان آن دو انتخاب شود و زن و مرد با تعیین مدت و مهر با یکدیگر ازدواج کنند و پس از پایان مدت، اگر زن بہ مرحلہ یائسگی نرسیدہ است عدہ نگاه دارد. در صورتی کہ باردار است، باید تا وضع حمل، عدہ نگاه دارد و کودکی کہ از آنها بہ دنیا می آید، تمام احکام و حقوق خود را بر والدین دارد. اگر باردار نیست، در صورتی کہ عادت

ص: ۱۱

ماهانه نمی بیند، تا چهل روز در عده شوهر است و در صورتی که عادت ماهانه می بیند، باید صبر کند تا دوبار حیض شود. (۱).

البته، با توجه به این که فلسفه ازدواج موقت، رفع ضرورت و نیاز است، بهتر این است که زن و مرد، از انعقاد نطفه جلوگیری کنند و خود را به مسؤولیت های طولانی بعدی گرفتار نسازند. با این حال، این نیز به خواست خود آنها بستگی دارد و جنبه الزام و اجبار ندارد.

در یکی از روایات از جابر بن عبدالله انصاری و سلمه بن اکوع، نقل شده است که: در یکی از لشکرهای اسلام، (در حال جنگ یا آماده باش) بودیم. پیامبر خدا نزد ما آمد و فرمود: .

إِنَّهُ قَدْ أُذِنَ لَكُمْ أَنْ تَتَمَتَّعُوا فَاسْتَمْتِعُوا؛ (۲).

به شما اجازه داده شده است که متعه کنید. بنابراین، می توانید متعه بگیرید.

این روایت نیز نمایانگر یکی از تنگناهای زندگی است و معلوم می شود که سپاهیان اسلام کاملاً در مضیقه بوده اند، به خصوص که معمولاً سپاهیان، جوانان مجرد یا تازه داماد هستند و مجرد، مشکل بزرگ زندگی آنهاست و آن توصیه ای که اسلام در مورد روزه گرفتن جوانان مجرد و شکستن موج شهوت دارد، در میدان نبرد - که باید نیروها بیشتر باشد - عملی نیست و بنابراین، در صورت امکان متعه، تنها راه خروج از دشواری همین است. ساجیکوموراتا نیز به این حقیقت توجه کرده است و در کتاب خود می نویسد: .

این گونه افراد نو مسلمان، وقتی در میدان جنگ بودند، چه وضع و حالتی داشتند طبیعت بشر بر آنها حکم می کرد و حالت مادی نیز بر آنها حاکم

ص: ۱۲

۱-۶. بعضی گفته اند: احوط ۴۵ روز است و همچنین دوبار حیض یا دوبار پاکی هر کدام که بیشتر است عده نگاه دارد.

۲-۷. روضه المتقین، ج ۸، ص ۴۵۵.

بود؛ پس واجب بود برای چنان اوضاع و شرایطی ازدواج موقت تشریح شود تا اشکالات آنها رفع گردد و تکالیف زوجیت را از دوش آنها بردارد.

بدین جهت، نکاح متعه تشریح شد... و آن به دلیل این بود که لشکر، احتیاج به جوانانی داشت که دارای زن و فرزند نبودند و نمی توانستند ازدواج دائم کنند و از جهت دیگر معقول نبود در چنان حالت به آنها گفته شود که برای جلوگیری از شهوت، روزه بگیرند، زیرا به هیچ وجه در میدان جنگ، ضعف لشکریان صلاح نبود؛ بنابراین، علت تشریح متعه، عبارت از این وضع خاص و حالت فوق العاده بود. (۱).

علت یا حکمت.

در این جا لازم است به یک مطلب اساسی و اصولی توجه شود که ممکن است در بحث های دیگری از قبیل بحث طلاق و تعدد زوجات نیز مفید واقع شود و آن این که:

از قراین و شواهد روایی و اجتماعی معلوم می شود که تشریح حکم متعه، از سوی قانونگذار اسلام، با توجه به رفع مشکلات افراد مجرد و جلوگیری از خطرات انحراف بوده و در خود قرآن نیز بعد از آن که تجویز کرده است که در صورت عدم تمکن نسبت به ازدواج دائم، با زنان آزاد، یا زنان غیر آزاد زناشویی کنند و همچنین تجویز ازدواج موقت، می فرماید:

يُرِيدُ اللَّهُ أَنْ يُخَفِّفَ عَنْكُمْ وَخُلِقَ الْإِنْسَانُ ضَعِيفًا (۲).

خداوند می خواهد که به شما تخفیف دهد و انسان، ضعیف آفریده شده است.

با دقت در مجموع آیات ۲۴ تا ۲۸ سوره نساء استنباط می شود که: از نظر اسلام، اساس این است که مردان به طور دائم، با زنان آزاد،

ص: ۱۳

۱- ۸. ازدواج موقت، ص ۷۹.

۲- ۹. نساء. ۴. آیه ۲۸.

ازدواج کنند؛ اما اگر ضرورتی پیش آید، با یک درجه تخفیف، انسان مجاز می شود که با زن غیر آزاد، ازدواج کند یا به ازدواج موقت روی آورد. حال سؤالی که در این جا قابل طرح است، این است که آیا این ضرورت، علت جواز ازدواج موقت است یا حکمت آن.

اگر علت باشد، حکم بر همان محور دور می زند و در غیر مقام ضرورت، ازدواج موقت، جایز نیست و اگر حکمت باشد، حکم بر آن محور نمی چرخد و بنابراین، برای کسی که اضطرار هم ندارد، ازدواج موقت جایز است. نظیر همین مطلب را در طلاق و تعدد زوجات نیز می توان مطرح نمود که به خواست خدا در جای خود بحث خواهیم کرد. در روایات، دلیل محکمی که ما را قانع کند که ضرورت، علت حکم است، وجود ندارد و می بینیم که سیره مسلمین نیز بر این نبوده و احیاناً به منظور ایجاد محرمیت، از متعه استفاده شده است و در روایات نیز آمده است که: اصرار بر متعه نکنید و به وسیله متعه، خود را از همسران دایم باز ندارید و بالاخره، علی رغم خودداری اهل تسنن، اقامه سنت نیز مسأله ای است. در قانونگذاری معمولاً چنین وضعی پیش می آید؛ یعنی امری حکمت به وجود آمدن قانونی می شود که تعمیم پیدا می کند و در موارد دیگر نیز از آن قانون استفاده می شود. مانند این که قوه مقننه قانونی بگذرانند که دولت برای کمک به خانواده های محروم، گوشت را به قیمت ارزان تری به مردم بدهد و مازاد قیمت را از بیت المال بردارد و به اصطلاح، یارانه بدهد. راست

است که این کار، به منظور تسهیل و تخفیفی است بر خانواده های محروم و کم درآمد، منتها خانواده های متوسط و پر درآمد نیز از آن استفاده می کنند؛ اما جا دارد که آنها از این قانون، سوء استفاده نکنند و بگذارند فقط همان طبقه بهره مند شوند و آنهایی که متمکن هستند خود را کلّ بر دولت و بیت المال ن سازند.

در مسأله مورد بحث ما نیز یک ضرورت، حکمت این شده است که قانون ازدواج موقت از سوی خداوند اعلام شود. از این قانون، همه می توانند استفاده کنند، اما بهتر است که هر کسی خود را مورد سؤال قرار دهد که آیا برای او هم ضرورتی وجود دارد که به سراغ ازدواج موقت برود یا نه! خلاصه، اگر هدف از ازدواج موقت، تنوع طلبی و چشیدن زنان گوناگون است، کار حرامی نیست، بلکه حلال است، اما حلال مذموم و منفور! و اگر هدف، رفع ضرورت و فرونشاندن عطش و گریز از زنا و گناه است، حلال است و حلال ممدوح!.

از آن جا که در صدر اسلام با عنوان شدن مسأله تحریم، وضعی پیش آمد که ممکن بود یک حکم خدا به طور کلی به دست فراموشی سپرده شود، یک انگیزه دیگر نیز بر انگیزه اصلی افزوده شد و آن این که: افراد متعه کنند، برای این که ترک متعه سنت نشود و قبحی که بعضی برای آن در یک جو سازی افراطی به وجود آورده بودند، از بین برود.

امام صادق(ع) فرمود: .

من نمی پسندم که مردی بمیرد و یکی از برنامه های پیامبر خدا را به جای نیاورد.

پرسیدند: پیامبر

ص: ۱۵

خدا متعه کرد فرمود: آری.(۱).

وانگهی، وقتی اسلام، تمام کوشش خود را از لحاظ برنامه ریزی زندگی خانوادگی و مسائل تربیتی و اخلاقی متوجه تحکیم خانواده و دوام و بقای آن کرده، چگونه ممکن است به گونه ای با مسأله ازدواج موقت برخورد کند که نتیجه اش سست شدن پایه های خانواده و ایجاد دافعه میان زوجین باشد!

اسلام برای دل بستگی های زن و شوهر به یکدیگر زمینه ساز است و برای پیدایش گریز و بی میلی در میان آنها مانع است و به همین جهت، رهبر بزرگوار اسلام فرمود: .

هر گاه یکی از شما متوجه زنی زیبا بشود، باید به سراغ همسر خود برود و نیاز و هیجان خود را دفع کند که در واقع، هر دو یکی هستند.

یکی پرسید: اگر همسر ندارد، چه کند فرمود: چشم به آسمان بیندازد و از فضل خداوند، سؤال کند.(۲).

به یقین، افسار گسیختگی در متعه، سوء استفاده از قانون متعه و زمینه ساز پاره شدن رشته علاقه و دل بستگی زن و شوهر و به سردی گراییدن روابط زوجین است و هرگز اسلام چنین چیزی نمی پسندد.

اختلافات خانوادگی.

اگر کسی همیشه سالم باشد و گه گاه به زکامی، تب و سردردی مبتلا نشود، قدر سلامت نمی داند و در حفظ آن نمی کوشد. اگر انسانی به خطر نیفتد، قدر آسایش و آرامش را نمی داند و داستان او داستان غلامی است که وقتی سوار کشتی شد، شروع به داد و فریاد کرد و سرنشینان کشتی را ناراحت ساخت. حکیمی دستور داد که: او را به دریا بیفکنند و چون در آستانه غرق شدن و خفگی قرار گرفت دستور داد بیرونش کشند. از

ص: ۱۶

۱- ۱۰. همان، ص ۵۰۷.

۲- ۱۱. همان، ص ۳۴۵.

آن پس بی سروصدا و آرام در گوشه کشتی خزید و دم بر نیاورد!

فراز و نشیب های زندگی و بیماری ها و تندرستی ها و غم و شادی ها برای جامعه و فرد، سازنده است. خانواده هم نمی تواند یک نواخت باشد. آن خانواده ای که همواره توفان زده اختلافات و کشمکش هاست، نه محیط جذب و انجذاب، بلکه محیط دفع و اندفاع است و (عدمش به ز وجود!) و آن خانواده ای که در آن هیچ گونه انتقاد و بحث و مشاجره ای وجود ندارد، محیط تفاهم کامل نیست و حتماً طرفین قضیه، هر چه عقده دارند، در دل نگاه می دارند و دردها و رنج ها را بروز نمی دهند و در موارد اعتراض و انتقاد، مهر سکوت بر لب می زنند و گلایه ها و شکوه ها را همچون آتشی زیر خاکستر پنهان می سازند، تا کی شعله کشد و همه چیز را در کام خود بسوزانند! بعضی از دانشمندان روان شناس معتقدند که اگر در محیط خانواده، گه گاه جرّ و بحثی میان زن و شوهر باشد، مفید است و زندگی را از یک نواختی نجات می دهد و عقده ای در دل کسی باقی نمی ماند و زمینه برای تفاهم و همفکری و هماهنگی بیشتر فراهم می شود و طرفین، بهتر می توانند با همزیستی مسالمت آمیز و بلکه عشق آمیز، زندگی کنند و یکدیگر را درک نمایند.

واقعیت نیز همین است، سخن از این است که دو انسان، یکدیگر را درک کنند. مسلماً هیچ انسانی فاقد نقطه های ضعف روحی و عاطفی و اخلاقی نیست. اگر بناست دو انسان به درک

کامل یکدیگر برسند، حق این است که همه نقطه های مثبت و منفی و جنبه های قوت و ضعف یک شخصیت، به ظهور و بروز برسد تا برای دیگری معلوم شود که این انسان، چند درصد قابل اعتماد و دوست داشتنی و جذب شدنی است.

بنابراین، پوشاندن عقده ها و گله ها و گلایه ها و اعتراض ها و انتقادات، حل مشکل نمی کند، بلکه مولد اشکال است. بهتر این است که شخصیت هر کسی آن گونه که هست، برای دیگری عریان و آشکار گردد و آن دیگری نیز، در برابر هر چه قبول ندارد، بی تحملی خود را عریان و آشکار سازد تا تلاقی نظرها و سلیقه ها پیش آید و حد گذشت و سخت گیری هر یک ظاهر گردد و هر کدام بتواند خود را آن گونه که برای همزیستی لازم است، بسازد. خواننده گرامی توجه دارد که ما مسأله را دو جانبه مطرح می کنیم نه یک جانبه. نمی خواهیم به یکی بی اندازه میدان بدهیم و دیگری را خفه و خاموش کنیم.

می خواهیم بگوییم: محیط خانواده، نباید محیط قلدری و حاکمیت مطلق مرد یا زن باشد. باید هر کس بتواند در برابر نقطه های ضعف دیگری اظهار نظر و انتقاد و اعتراض کند و دیگری نیز حق دفاع داشته باشد؛ اما هر دو باید توجه داشته باشند که این را مقدمه درگیری ها و انتقامجویی های طولانی قرار ندهند، بلکه زمینه ساز تفاهم ها و آشتی های بهتر و عمیق تر و همه جانبه تر باشد.

لطف زندگی در جنگ و کشمکش طولانی نیست، بلکه در صفا و صمیمیت طولانی است. زن

و مرد باید خود، راز آسایش و آرامش را درک کنند و با توقعات غیر معقول، زندگی را به کام خود و دیگری تلخ نمایند.

جالب این است که بسیاری از زن ها و شوهرها، در ضمن جر و بحث های طولانی توجه دارند که باید آشتی کنند و در عین حال، آن چنان تاخت و تاز می کنند که گویی هرگز نباید به یکدیگر روی آورند. شاید فرخی شاعر به همین درد گرفتار بوده که می گوید: .

آشتی کردم با او پس از جنگ دراز.

هم بدین شرط که دیگر نکند با من ناز.

زن ها باید بدانند که اگر جهاد مرد در سنگرها و جبهه ها و حمله ها و دفاع های هوایی و زمینی و دریایی است، جهاد آنها در سنگر مقدس خانواده، کوشش و تلاش در راه هر چه بهتر شوهرداری کردن است؛ زیرا امام موسی کاظم (ع) فرمود: .

جِهَادُ الْمَرْأَةِ حُسْنُ التَّبَعْلِ؛ (۱).

جهاد زن، نیکو شوهرداری است.

در عین حال، اگر روزی ایجاب کرد این حق برای او محفوظ است که برای دفاع از مکتب و مبارزه با ظلم و استکبار، سلاح بر کف گیرد و جان بازی کند.

زن ها فکر نکنند امروز بیدار شده اند و برای دفاع از حقوق خویش حرف های تازه ای می زنند که گذشتگان نزده اند، بلکه در صدر اسلام هم زنان مسلمان و روشنفکری بودند که خدمت پیامبر می رسیدند و حرف های خود را می زدند و جواب می گرفتند. اسماء دختر یزید، خدمت پیامبر آمد و خود را نماینده زنان دیگر معرفی کرد و مطالب و اشکالات خود را این گونه توضیح

ص: ۱۹

داد: خداوند تو را به پیامبری مبعوث کرد و ما ایمان آوردیم. ما زن ها در خانه ها نشسته ایم و خواسته های شما مردان را برآورده می کنیم و فرزند می زاییم و شما مردان به نماز جمعه و جماعت و عیادت بیماران و تشییع جنازه و حج پیایی و بالاتر از همه جهاد در راه خدا، بر ما برتری یافته اید. در غیبت شما امواتان را حفظ می کنیم و لباستان را آماده می سازیم و فرزندانتان را تربیت می کنیم؛ آیا در اجر با شما شریک نیستیم. پیامبر رو به اصحاب کرد و فرمود: .آیا هرگز در مسائل و مشکلات دینی، سخنی بهتر از این از زنی شنیده بودید! اصحاب عرض کردند: گمان نمی کردیم زنی این گونه سخن بگوید. سپس رهبر عالی قدر اسلام متوجه او شد و فرمود: .برو به زن ها بگو: اگر شما در برابر همسرانتان، وظیفه همسری را خوب انجام دهید و در پی خشنود ساختن آنها باشید و در راه جلب موافقت آنها کوشش کنید، با همه اینها برابری می کند. اسماء در حالی که تکبیر و تهلیل می گفت، خوش حال از پیش پیامبر رفت. (۱).

این حقیقت را هم مردها باید توجه کنند، هم خود زن ها که در وجود زنان آنچه اصالت دارد قهرمانیگری در میدان های جنگ و سیاست و ورزش و ... نیست، بلکه آنان از دیدگاه اسلام (ریحانه) زندگی هستند و همچون گل های زیبا لطافت و طراوت دارند و این لطافت و طراوت را نمی شود به دست توفان های متداوم اختلاف و مشاجره و ضرب و جرح، سپرد که: جای گل در گلدان و در

ص: ۲۰

محفل انس و صفاست.

به سخن امیر مؤمنان (ع) بیندیشیم که فرمود: .

إِنَّ الْمَرْأَةَ رَيْحَانَةٌ وَلَيْسَتْ بِقَهْرْمَانَةٍ؛ (۱).

زن در گلزار زندگی، گل است، نه قهرمان.

اشاره کردیم که اگر ضرورت ایجاب کرد، همین که لطافت و طراوت گل را دارد، در جای خود قهرمانی گری هم می کند و همچون جمیله پوپاشای الجزایری و صدها زن مجاهد و فداکار دیگر، در عرصه مبارزات رهایی بخش، قدم به پیش می گذارد و افتخار آفرینی می کند. (۲).

اما پر واضح است که هرگز نباید اصل را فدای فرع کرد و هرگز مردی نباید به دلیل قدرت جسمی و بعضی جنبه های دیگر، از ارزش و اعتبار گلی که در بوستان خلقت، به نام زن و همسر و مادر و شریک زندگی با یک دنیا طراوت و لطافت روئیده و شکفته است، بکاهد و او را اسیر مشت و سیلی و لگد و حربه های شکننده و جراحت بار کند.

به راستی که آیین اسلام، دقیقاً به ویژگی های زن توجه دارد و به مردان هشدار می دهد که مبدا این گوهر لطیفی که وسیله دلگرمی و دلخوشی و صفای زندگی شماست و بی او هیچ و پوچید، تزیین کنید و رسالت آسمانی او را در تحکیم و استوار ماندن خانواده، فراموش نمایید.

همه این ویژگی ها در سخن جاودانه و حکیمانه پیامبر اسلام نهفته است که فرمود: .

إِنَّمَا الْمَرْأَةُ لَعِبَةٌ مِّنْ أَتَّخَذَهَا فَلَا يُضَيِّعُهَا؛ (۳).

زن در محیط خانواده وسیله دلخوشی است. مبدا کسی که او را می گیرد، ضایعش کند.

شرم آور است دستی که باید به نشان هماهنگی و صفا و صمیمیت، در دست و گردن دیگری باشد، سیلی های گیج کننده و مشت

ص: ۲۱

۱-۱۴. همان جا.

۲-۱۵. برای شناخت هر چه بهتر قهرمان های زنان به دو کتاب: زنان قهرمان و زنان نامدار در تاریخ اسلام، به همین قلم، مراجعه فرمایید.

۳-۱۶. تفسیر المیزان، ج ۴، ص ۳۷۳.

های کوبنده و شکننده بزند!

احمقانه است که دستی در برابر شریک زندگی خود گاهی مظهر قهر و خشم و زندگی و کوبندگی و شکنندگی باشد و گاهی در دست و در گردن او - ولابد برای ارضای یک جانبه غریزه جنسی خود! - به لطف و نوازش پردازد!

پیامبر خدا از این گونه مردم تعجب می کند و می فرماید: .

كَيْفَ تُعَاتِقُ الْمَرْأَةَ بِيَدِ ضَرْبٍ بِهَا! (۱).

چگونه دستی که زن را زده است، به گردن او حلقه می شود!

یا می فرماید: .

أَيضْرِبُ أَحَدَكُمْ الْمَرْأَةَ ثُمَّ يَظَلُّ مُعَانِقَهَا! (۲).

آیا همسر خود را می زنید و بعد با او دست به گردن می شوید!

مگر نه قرآن مجید می فرماید: .

فَإِنْ أَطَعْتَكُمْ فَلَا تَبْغُوا عَلَيْهِنَّ سَبِيلًا! (۳).

اگر زن ها شما را اطاعت کنند، برای اذیت آنها بهانه جویی نکنید.

باید حدود و وظایف و مسؤولیت های هر یک مشخص شود، تا اگر تخلف کرد، قابل مؤاخذه و تعقیب و حتی تنبیه باشد.

اکثر اختلافات خانوادگی، مخصوصاً اگر از جانب مرد باشد، نتیجه توقعات و انتظاراتی است که از حدود وظایف و مسؤولیت های هر یک خارج است.

اگر انسان به پرونده های دادگاه ها نظری بیفکند، متوجه می شود که بیشتر شکایات زنان از مردان، به خاطر ندادن نفقه و تخلف از وظایف شوهری است و به ندرت اتفاق می افتد که مردی از زنی شکایت داشته باشد که وظایف لازم خود را انجام نداده است.

زن چه وظایفی دارد حدود این وظایف چیست قرآن در یک جمله با معرفی زنان صالح، حد و مرز وظایف آنها را مشخص کرده و می فرماید: .

فَالصَّالِحَاتُ قَانِتَاتٌ حَافِظَاتٌ لِّلْغَيْبِ؛ (۴).

زنان صالح، در

١-١٧. تفسير الميزان، ج ٤، ص ٣٧٣.

٢-١٨. تفسير الميزان، ج ٤، ص ٣٧٣.

٣-١٩. نساء ٤. آيه ٣٤.

٤-٢٠. همان جا.

برابر شوهران مطیع و متواضعند و در غیاب آنها حافظ مال و ناموس آنهایند.

زن شایسته از نظر قرآن، زنی است که در برابر شوهر (قانت) یعنی در آنچه مربوط به وظایف (زناشویی) است و نه چیزهای دیگر، مطیع و متواضع است. چنین زنی در غیاب شوهر، بستر و خانه و ثروت او را در معرض دستبرد خائنان قرار نمی دهد.

اگر در خارج از این محدوده، مرد از زن توقعاتی دارد و زن نمی خواهد یا نمی تواند برآورده سازد، نباید تحمیل و اجبار کرد. در این جا مرد حق قدرت نمایی و شکایت کردن و پرونده سازی ندارد. چرا با توقعات بی جا انسانی را پریشان و محیط زندگی را صحنه نبرد و کشمکش سازیم! اگر هر کسی به وظیفه خود عمل کند و هر کسی مواظب باشد که توقعات خود را در حدی که وظیفه و تکلیف ایجاب می کند، محدود سازد، زندگی، آرامش بخش خواهد بود؛ آن وقت است که هر کسی قدر گذشت و فداکاری و ایثار دیگران را می داند و از جان و دل سپاسگزار است.

ما می گوئیم: زن فداکاری کند؛ مادری کند؛ در زندگی مشترک خانوادگی هر چه در توان دارد، به کار بیندازد و هر چه بهتر، مایه دلگرمی و سربلندی و اطمینان و آسایش شوهر باشد؛ اما می گوئیم: مرد هم باید بداند که اینها در قلمرو وظیفه و تکلیف و مسؤولیت زن نیست. قرآن وظیفه او را محدود کرده است به آنچه گفتیم. بنابراین، اگر زن فداکاری می کند، خود را طلبکار او نداند و اجرش را ضایع نکند و اگر فداکاری نکرد، جار

و جنجال راه نیندازد و با قهر و غضب و تهدید و ضرب و جرح و پرونده سازی، او را به آنچه وظیفه اش نیست، مجبور نسازد. مرد باید بداند که در این زندگی مشترک و در این پیوند مقدس، کتاب آسمانی اسلام دو وظیفه بر دوش او نهاده و حق هم همین است: .

۱. انفاق هزینه زندگی زن در حد متعارف و معمول.

قرآن کریم می فرماید: **الرِّجَالُ قَوَّامُونَ عَلَى النِّسَاءِ بِمَا فَضَّلَ اللَّهُ بَعْضَهُمْ عَلَى بَعْضٍ وَبِمَا أَنْفَقُوا؛ (۱)**.

مردان تکیه گاه زنانند. به خاطر این که خدا بعضی را بر بعضی برتری داده و به خاطر این که مردان انفاق می کنند. واژه (قوام) در زبان عربی مبالغه (قیم) است و قیم به کسی گفته می شود که به رفع حوائج زندگی دیگری قیام می کند و از آن جا که هم در جامعه و هم در خانواده، به واسطه نیرومندی بیشتر، مسؤلیت های سنگین تری بر عهده مردان گذاشته شده است قوام و قیم شده اند.

۲. حسن معاشرت و رفتار.

قرآن مجید به مردان چنین دستور می دهد: **وَعَاشِرُوهُنَّ بِالْمَعْرُوفِ؛ (۲)**. با زنان، به (خوبی) معاشرت کنید.

قبلاً گفته ایم که: مقصود از (معروف) پسندیده و نیکوست و هدف این است که در جامعه اسلامی، نیکی ها معروف و شناخته و بدی ها، منکر و ناشناخته باشد. در نظام زندگی اجتماعی و خانوادگی، همه باید نفع برسانند. معروف و پسندیده، در این نظام این است که هر عضوی همان طور که نفع می رساند، نفع هم بگیرد و اصالت و استقلال هیچ کس فدای اصالت و استقلال دیگری نشود.

هنگامی که قرآن از بعضی از سنت های ناپسندیده

ص: ۲۴

۱- ۲۱. نساء. ۴. آیه ۳۴.

۲- ۲۲. نساء. ۴. آیه ۱۹.

عربی در مورد زنان، از قبیل به ارث گرفتن آنها و زیر فشار گذاشتن آنها برای آن که از مهریه خود چشم پوشند، سخن می گوید، خاطر نشان می فرماید که: .

(بَعْضُكُمْ مِنْ بَعْضٍ) (۱) یعنی، شما زنان و مردان همه اعضای یک پیکرید و همه به یکدیگر نیاز دارید و هیچ یک از شما نمی تواند اصالت و استقلال و فردیت دیگری را فدای اصالت و استقلال و فردیت خود سازد.

وَ كَيْفَ تَأْخُذُونَهُ وَقَدْ أَفْضَى بَعْضُكُمْ إِلَى بَعْضٍ وَأَخَذْنَ مِنْكُمْ مِيثَاقًا غَلِيظًا؛ (۲).

و چگونه آن را می گیرید، در صورتی که شما به یکدیگر رسیده (ویگانه شده اید) و زنان از شما پیمانی استوار گرفته اند (و نباید به یکدیگر ضرر بزنید).

اکنون، هم چارچوب وظایف مرد مشخص است و هم چارچوب وظایف زن. ما باز درباره این که معاشرت مرد در محیط خانواده با همسر چگونه باید باشد و نیز وظایف متقابل آنها به تفصیل بحث می کنیم. این جا می خواهیم ملاک ها و معیارها را مشخص کنیم تا جلو آن گونه اختلافاتی که زائیده توقعات بی جاست گرفته شود و هرکس به وظایف خود آشنا باشد و تخلف نکند و نیز با وظایف دیگری آشنا باشد و توقع اضافی نداشته باشد.

قبل از این که درباره کیفیت رفع اختلاف و روش به راه آوردن زن و شوهر برای ادای وظایف خویش، سخن بگوییم، تذکر یک نکته قرآنی به همه مردان را لازم می دانیم و آن این است که: حسن معاشرت با زنان، به قدری دامنه اش وسیع است که حتی اگر در دل نسبت به همسر خویش احساس کراهتی هم بکنند، نباید در رفتار

ص: ۲۵

۱-۲۳. نساء ۴. آیه ۱۹.

۲-۲۴. نساء ۴. آیه ۲۱.

آنها تأثیری بگذارد.

قرآن در این باره می فرماید: .

فَإِنْ كَرِهْتُمُوهُنَّ فَعَسَى أَنْ تَكْرَهُوا شَيْئًا وَيَجْعَلَ اللَّهُ فِيهِ خَيْرًا كَثِيرًا (۱).

اگر همسرانتان مورد کراهت شما باشند، باید توجه داشته باشید که ممکن است چیزی را نپسندید و خدا در همان چیز، خیر فراوان قرار دهد.

این جاست که خدا در چنین مواردی توصیه به حسن معاشرت کرده و وعده خیر فراوان می دهد.

چگونگی رفع اختلافات خانوادگی.

اختلافات و مشاجرات و دعوای متداوم، برای پیکر خانواده، بیماری است و لازم است بیماری را هم از نظر پیشگیری مورد بحث قرار دهیم و هم از نظر درمان.

گفتار پیش بر محور پیشگیری اختلافات دور می زد. اکنون می خواهیم شمه ای نیز درباره کیفیت رفع اختلاف و درمان سخن بگوییم؛ توجه به وظایف و مسؤولیت های خود و طرف مقابل و محدود کردن توقعات به آنچه وظیفه دیگری است، نه تنها عامل جلوگیری از بروز اختلاف، بلکه عامل رفع اختلاف نیز هست.

مبارزه با هوای نفس و خودخواهی و غرور و خودپسندی، نه تنها جلو بروز اختلاف را می گیرد، بلکه می تواند اختلافات موجود را هم به صلح و آشتی و تفاهم تبدیل کند.

گاهی چنین است که هر یک از طرفین، از دیگری انتقاداتی دارد و هیچ یک نیز حاضر به پذیرفتن انتقادات دیگری و برداشتن گامی در جهت تفاهم و توافق نیست.

گاهی چنین است که یکی از زن و شوهر، از انجام وظیفه خود تخلف می ورزد، یا زن از اطاعت همسر در محدوده امور زناشویی سرباز می زند و حاضر نیست طبق گفته قرآن در برابر همسر خویش (قانت) باشد و یا در غیاب او حافظ

ص: ۲۶

مال و ناموش باشد. و یا مرد، از دادن نفقه و حسن معاشرت، خودداری می کند.

گاهی نیز چنین است که هر یک از طرفین با سعه صدر، به تذکرات و انتقادات دیگری توجه می کند و با صداقت و صمیمیت، مسائل و مشکلات را حل می کنند و نیازی به هیچ گونه توصیه و اقدامی از هیچ ناحیه ای نیست.

یکی از حالاتی که شدیداً مورد توجه قرآن مجید است و باید برای آن چاره اندیشی شود، حالت (نشوز) زنان در زندگی خانوادگی است. این حالت، نقطه مقابل (قنوت) است. گفتیم: زن (قانت) زنی است که در محدوده زناشویی، در برابر شوهر، مطیع و متواضع است. بنابراین، زن (ناشزه) زنی است که در همان محدوده، به عصیان و سرکشی روی می آورد.

قرآن مجید، از مردان خواسته است که سعی کنند طیبانه، در صدد علاج برآیند و گرمی و جذابیت را به کانون خانواده بر گردانند و در این راه، استفاده از چند تاکتیک را تجویز و توصیه کرده است.

در این باره می گوید: **وَالْهَتَى تَخَافُونَ نُشُوزَهُنَّ فَعِظُوهُنَّ وَاهْجُرُوهُنَّ فِي الْمَضَاجِعِ وَاضْرِبُوهُنَّ؛ (۱).**

زنانی که از نافرمانی آنها بیم دارید، موعظه کنید و آنها را در بسترها ترک کنید و بزنید.

در حقیقت، قرآن مجید توصیه فرموده است که از تاکتیک های سه گانه موعظه و بی اعتنایی به آنها در بستر خواب و زدن استفاده شود. به کار بردن این تاکتیک ها تدریجی است. در درجه اول باید مرد سعی کند از راه ارشاد و موعظه، زن را به راه آورد؛ اگر این تاکتیک مؤثر واقع نشد به تاکتیک دوم و سوم، روی می آورد.

مقصود

ص: ۲۷

از رها کردن زن در بستر خواب که دومین تاکتیک است و در صورت عدم تأثیر موعظه و اندرز، به کار گرفته می شود، چیست.

یک احتمال، ترک همخوابگی است و احتمال دوم، این است که بدون ترک هم خوابگی، مرد در بستر نسبت به زن بی اعتنایی کند و او را مورد بی مهری قرار دهد؛ البته احتمال دوم با توجه به کلمه (مضاجع) قوی تر است طبیعی است که این تاکتیک ها همه مقدمه آشتی و جذب و انجذاب است و نباید به صورتی عمل شود که به جای جذب و انجذاب، دافعه و گریز، حاکم گردد. زبان موعظه باید زبانی شیرین و لحن آن باید لحنی دل نشین باشد. موعظه کننده، حتماً باید ثابت کند که دلسوز و امین و خیرخواه است و تسلیم هوای نفس و اغراض و مقاصد شیطانی نیست.

مردی که از اول او را موظف کرده اند که واعظ باشد، چگونه قابل قبول است که بلافاصله از او بخواهند که به (قهر تمام عیار!) روی آورد و اقدام به ترک همخوابگی کند!

مگر در زندگی زناشویی قاعده صحیح این نیست که مرد مظهر احسان باشد!

آیا بهترین نوع احسان این نیست که اگر زن مرتکب خطا و جهالتی بشود، مرد با گذشت و بزرگواری در صدد اصلاح او بر آید! آیا راه اصلاح، دوری کردن و فاصله گرفتن در حدی است که راه آشتی و الفت باز بماند یا بستن این راه! بهتر است برای این که مرد بداند تا چه حد وظیفه او در قبال همسر و تحکیم روابط همسری سنگین است، به سخنی از امام صادق (ع) توجه کنیم.

ز آن بزرگوار پرسیدند: حق زن بر مرد چیست که اگر مرد آن حق را به جای آورد، مظهر احسان باشد.

فرمود: **يُشْبِعُهَا وَيَكْسُوها وَإِنْ جَهَلَتْ غَفَرَ لَهَا؛ (۱)**.

او را سیر می گرداند و بدنش را می پوشاند و اگر جهالتی کند، او را مورد گذشت قرار می دهد.

زنی که در برابر شوهر به نشوز روی آورده، گرفتار نوعی جهالت شده است. جهالت را نباید با جهالت پاسخ داد. مهم این است که اشخاصی که به جهالت روی آورده اند، اصلاح بشوند و راه اصلاح این نیست که جهالت را با جهالت پاسخ دهیم. چنین رویه ای هم برای زندگی خانوادگی مضر است و هم برای زندگی اجتماعی. شیرینی زندگی خانوادگی و اجتماعی، در تجاذب است نه تدافع. جهالت را با جهالت پاسخ دادن، تدافع است؛ اما پاسخ جهالت با وعظ و ارشاد و حداقل قهر - که همان بی اعتنایی در بستر خواب است - زمینه ساز تجاذب است و امید می رود که با به کار گرفتن این گونه تاکتیک ها بار دیگر پیوند الفت و وحدت، استحکام یابد و دفع و گریز و نفرت، از کانون خانواده رخت بر بندد.

با این توضیحاتی که داده شد، در مورد تاکتیک سوم نیز معلوم است که هدف، اعمال قدرت و درهم کوبیدن جسم نحیف و اندام لطیف زن نیست. شاید انسان با یک نظر ابتدایی در مورد سومین تاکتیکی که در قرآن توصیه شده است، فکر کند که اسلام خواسته است دست مرد را باز بگذارد تا هر گونه بخواهد درباره زن اعمال قدرت کند و با کتک و مشت و سیلی و لگد او را در برابر خود تسلیم

ص: ۲۹

نماید، در حالی که هرگز چنین نیست.

بدیهی است که زدن مراتبی دارد. از یک پس گردنی بسیار معمولی و بی درد و رنج گرفته تا مرحله ای که شخص از حرکت بیفتد، ولی نمیرد، همه زدن محسوب می شود. تنها آن وقتی که شخص بر اثر زدن، قلب و پیکرش از کار بیفتد، دیگر زدن نه، بلکه کشتن گفته می شود!.

نکته مهم این است که حد و مرز زدن را چه کسی باید مشخص کند آیا مرد حق دارد درباره حد و مرز زدن خودش تصمیم بگیرد و پیکر نحیف زن مظلومی که گفتیم: اسلام، (ریحانه) خلقت و گل زیبا و با طراوت بوستان هستی اش می داند، آن چنان در زیر ضربات شلاق و مشت و لگد و سیلی و چوب درهم بکوبد که پژمرده و ناتوان و رنجور گردد!.

آیا زدن در چه موردی تجویز شده و آن جا که تجویز شده، چگونه زدنی مراد است! چه کسی باید حد آن را تعیین کند! شوهر یا مقام دیگری!.

ما قبلاً گفته ایم که وجوب اطاعت زن از شوهر و به اصطلاح قرآنی (قنوت) زن، صرفاً در محدوده زناشویی است و شوهر حق این که او را به جاروکشی و کهنه شویی و آشپزی و لباسشویی و این گونه کارها وادار کند ندارد. اینها چیزهایی است که از راه تفاهم و صمیمیت و همکاری و همفکری و گذشت و ایثار باید به وسیله خود زن و شوهر حل شود و بنابراین، شوهر در این گونه امور، حتی حق مؤاخذه زن را هم ندارد، تا چه رسد به این که بخواهد قلدری کند

و با ضرب و جرح، او را تسلیم اراده خود سازد.

مرد باید بداند که کلفت یا کنیز به خانه نیاورده، بلکه همسر، همکار، همفکر و یار و مددکار به خانه آورده است و از او باید فقط انتظار (قنوت) و (حفظ) داشته باشد.

بنابراین، تاکتیک های سه گانه در محدوده خاص نشوز زن و ترک قنوت است و ربطی به مسائل و اموری که معمولاً در محیط خانواده، زنان به خاطر همکاری و همفکری و همدلی انجام می دهند ندارد. این، پاسخ سؤال اول. اما پاسخ سؤال دوم؛ یعنی: حد و مرز زدن تا کجاست.

خوشبختانه، در این مورد، این مرد نیست که هرگونه بخواهد عمل می کند، بلکه اسلام، این قدر او را در این راه محدود کرده که اگر بگوییم: این گونه زدن ها به نوازش کردن شبیه تر است تا تنبیه بدنی، گزاف نگفته ام.

زدنی که اسلام تجویز کرده، زدنی است دوستانه و آشتی انگیز، نه قهر انگیز و رنج و رنجش آور.

وقتی مرد در برابر جهالت زن، حق جهالت کردن ندارد و موظف است که مظهر احسان باشد، پرواضح است که دست او برای زدن بسته شده و حق اعمال زور و قدرت مردانه خود را در این مورد ندارد و بهتر است زور و قدرت خویش را برای جبهه های جنگ و دفاع از استقلال میهن و مکتب نگاه داری کند.

فقهای ما می گویند: .

مرد حق ندارد زن خود را طوری بزند که جای آن بشکنند، یا زخم و جراحت ایجاد شود و حتی رنگ پوست کبود و سرخ بشود.

لازمه این مطلب این است که:

ص: ۳۱

اگر مردی زن خود را طوری بزند که استخوان بشکند یا جای آن مجروح شود یا کبود و سرخ گردد، باید قصاص شود یا دیه آن را طبق دستور اسلام به زن بپردازد.

از امام باقر(ع) روایت شده است که: (إِنَّهُ الضَّرْبُ بِالسَّوَاكِ (۱)؛ مقصود، زدن با مسواک است).

معلوم است که وقتی مرد برای زدن همسر، از حربه ای چون مسواک بتواند استفاده کند، تا چه اندازه حق اعمال قدرت پیدا می کند! در قرآن راجع به زدن زن داستان شیرینی داریم: .

ایوب در آن حالت رنجوری و دردمندی به واسطه شکوه همسرش خشمگین شد و او را که یگانه پرستار مهرانش بود، از خود راند و سوگند یاد کرد که اگر بهبود یابد، صد ضربه شلاق به او بزند؛ اما هنگامی که بهبود یافت، خداوند به او دستور داد: .وَحُذِّ بِيَدِكَ ضِعْفًا فَاضْرِبْ بِهِ وَلَا تَحْنُثْ؛ (۲). یک دسته گیاه بردار و او را بزن و با سوگند خود مخالفت نکن. معلوم است که این گونه زدن، به نوازش کردن شبیه تر است تا آزرده و ناراحت کردن! بدین ترتیب، باید در برابر عظمت قرآن و رهبران اسلام سر تعظیم فرود آوریم که در مسأله زدن زنان، عاملی باز دارنده هستند، نه عامل تحریک کننده!

زنی که می بیند شوهرش در برابر جهالت او، موعظه و ارشاد می کند و عکس العمل او در برابر این جهالت، در صورت عدم تأثیر موعظه، یک بی اعتنایی در بستر خواب است و در عین داشتن قدرت، به هیچ وجه حاضر به آزرده جسمی او نیست و همچون ایوب، صبر و بردباری پیشه می کند، چگونه واکنشی نشان می دهد! یقیناً اگر قابل اصلاح است،

ص: ۳۲

۱- ۲۸. تفسیر المیزان، ج ۴، ص ۳۷۱.

۲- ۲۹. ص ۳۸ آیه ۴۴.

با همین تاکتیک‌ها اصلاح می‌شود، و اگر قابل اصلاح نیست، آزردن جسم او نیز دردی را دوا نمی‌کند و باید فکر دیگری کرد.

یکی از نویسندگان مصری، در توجیه مسأله زدن زن گفته است: (بعضی دچار بیماری مازوشیسم - که در مقابل بیماری سادیسم است - هستند. کسی که بیماری سادیسم دارد، از آزار دیگران لذت جنسی می‌برد و کسی که بیماری مازوشیسم دارد، از آزار خویش!).

وی می‌گوید: (با توجه به این که بعضی از زنان به یک بیماری خفیف مازوشیسم مبتلا هستند، قرآن کریم تجویز کرده است که وقتی موعظه و بی‌اعتنایی در بستر خواب مؤثر واقع نشد، او را بزنند).

از وی باید سؤال کرد: اگر مرد به این بیماری مبتلا شد، چه باید کرد! اگر یکی از اینها گرفتار سادیسم شدند، تکلیف چیست!.

وانگهی، در صورتی این خود آزاری زن می‌تواند به حال او مفید باشد که واقعا مرد، حق آزردن جسمی او را داشته باشد، درحالی که او حتی حق این که طوری او را بزند که جای آن سرخ شود نیز ندارد.

به علاوه، اگر زن بیمار است، باید درمان شود و معلوم است که زدن، درمان بیماری او نیست، بلکه تشدید بیماری است!.

گمان من این است که تأثیر عاطفی و اخلاقی این گونه تغییرات، به مراتب بیشتر از این است که صریحاً دستور نزدن داده بشود؛ تا تو خواننده گرامی، چگونه بیندیشی! اما اگر مرد نتواند با این گونه تاکتیک‌ها زن را به راه آورد، چه باید کرد! اگر خود مرد نیز مقصر باشد و زن هم نتواند با

تذکرات، او را متنبه سازد، چاره چیست!

خلاصه، اگر محبت، جای خود را به عداوت و گذشت، جای خود را به شدت عمل و وحدت، جای خود را به کثرت داد، چه کنیم!

شفاق به جای وفاق و سازگاری.

آیا جامعه در برابر متلاشی شدن خانواده ها می تواند بی تفاوت بماند! آیا محاکم خانوادگی وظیفه دارند گسیختن پیوند زناشویی و دادن اجازه نامه طلاق را اولین یا آخرین اقدام خود قرار دهند.

اگر توجه کنیم که اسلام، طلاق را به عنوان یک (حلال منفور!) معرفی کرده است به هیچ وجه موافق متلاشی شدن خانواده ها نیست، جواب همه سؤالات فوق روشن می شود.

خوشبختانه، باز خود قرآن، کلید حل معما را به دست ما داده و در این مورد فرموده است: .

وَإِنْ خِفْتُمْ شِقَاقَ بَيْنِهِمَا فَابْعَثُوا حَكَمًا مِنْ أَهْلِهِ وَحَكَمًا مِنْ أَهْلِهَا إِنْ يُرِيدَا إِصْلَاحًا يُوَفِّقِ اللَّهُ بَيْنَهُمَا؛(۱).

اگر بیم دارید که در میان آنها عداوت و دشمنی واقع شود، یک داور از بستگان شوهر و یک داور از بستگان زن، مأمور حل اختلافات کنید؛ اگر مایل به اصلاح باشند، خداوند میان آنها توافق برقرار می کند.

در این دستورالعمل قرآنی سه نکته، جلب توجه می کند: .

۱. داوران باید از بستگان زن و شوهر باشند تا هم از مسائل خانوادگی آنها اطلاع بیشتری داشته باشند و هم طرح پاره ای از مسائل نزد آنها، به شئونات خانوادگی صدمه و لطمه ای نزنند و زن و شوهر بتوانند سفره دل خود را پیش آنها بکشایند و داوران خانوادگی را در راه حل اختلاف، یاری کنند.

در این جا تکلیف دادگاه های خانواده نیز روشن می شود؛ این گونه دادگاه ها،

ص: ۳۴

در چنین مواردی وظیفه دارند برای حل اختلافات، به داوران خانوادگی متوسل شوند تا در کار خود موفقیت بیشتری داشته باشند.

پیوند عاطفی موجود میان زن و بستگان و همچنین شوهر و بستگان، نقش مهم و مؤثری می تواند داشته باشد.

اسلام خواسته است برای التیام دادن میان زن و شوهر و استوار داشتن بنیان مقدس خانواده، از همه این جنبه ها استفاده کند و با به میان کشیدن پای بستگان زن و شوهر، از همه احتمالات و امکانات، برای رام کردن دو قلب و دو روحی که از یکدیگر گریزان گشته و احیاناً نسبت به هم نفرتی پیدا کرده اند، استفاده کند.

با توجه به این که اسلام، در تقویت عواطف خویشاوندی نیز نقش مؤثری دارد، بهتر می توانیم به اهمیت داوری های خانوادگی پی ببریم.

گاهی زن نسبت به برادر یا خواهر یا یکی از بستگان خود علاقه شدیدی دارد و مرد نیز در بین بستگان، فردی را بیشتر دوست می دارد، این گونه افراد، خوب می توانند میان زن و شوهر آشتی بدهند.

ریش سفیدهای خانواده ها، هنوز هم در جامعه ما، سخت مورد احترامند. اسلام هم می خواهد که این گونه افراد در میان فامیل، نقش پیامبر در میان امت را داشته باشند. به یقین، اینها می توانند از تجارب و نفوذ کلام خود بهره گیرند و پیوند زناشویی را از پاره شدن حفظ کنند.

۲. درست است که داوران خانوادگی از نفوذ کلام و تجارب خود در راه حل اختلافات، استفاده می کنند؛ اما خواست خود زن و شوهر، از هر چیزی مؤثرتر است. وقتی کار زن یا شوهر یا هر

دو به مرحله ای رسیده است که اگر طرف مقابل، خلق و خوی و جمال و کمال و صفای حوران یا فرشتگان هم پیدا کند، باز احساس علاقه و دل‌بستگی نمی‌کند، چه می‌شود کرد!

گاه است که هر یک از طرفین اختلاف، طرف مقابل را با شرایطی حاضر است بپذیرد، این جاست که داوران خانوادگی می‌توانند میان آنها ایجاد توافق کنند؛ در حقیقت، زمینه آشتی فراهم است، فقط داوران خانوادگی باید سعی کنند، زمینه موجود را تقویت نمایند و مورد استفاده قرار دهند.

در این جا خدا هم کمک می‌کند؛ زیرا قرآن کریم می‌فرماید: (اگر زن و شوهر طالب اصلاح باشند، خداوند میان آنها توافق برقرار می‌کند).

اما گاهی هم هست که یکی از آنها دیگری را حاضر نیست به هیچ وجه بپذیرد، این جا دیگر از داوران کاری ساخته نیست و خدا نیز دخالتی نمی‌کند.

۳. از آن جا که ممکن است ریش سفیدها و بزرگترها به جای کوشش در ایجاد تفاهم و توافق سعی کنند به اجبار و تهدید، آنها را رام و مقید سازند و مخصوصاً چنین احتمالی در مورد بستگان بسیار قوی است، قرآن، رسیدن به آشتی و توافق را منوط به خواست هر دو آنها ساخته و برای هیچ کدام امتیازی قایل نشده و از هیچ یک نیز سلب اختیار نکرده است.

این خود زن و شوهرند که باید طالب اصلاح و آشتی باشند. اصلاح و آشتی تحمیلی چه دردی را دوا می‌کند!

همان طوری که در بستن پیمان زناشویی، زن و شوهر باید آزادی کامل داشته باشند، در آشتی و خاتمه

دادن به جنگ و دعوا و دشمنی نیز باید خودشان، آزادی کامل داشته باشند.

همان طوری که در بستن پیوند زناشویی، بستگان زن و مرد، نقش کدخدا منشی دارند و هیچ کس حق تحمیل نظر و عقیده و سلیقه خود بر آنها ندارد، در این مرحله نیز آنها باید کدخدایانشان عمل کنند و به هیچ وجه در کار آنها دخالت نداشته و از آنها سلب آزادی ننمایند.

چنین برخوردی با مسأله، یک برخورد صد در صد قرآنی و اسلامی است و اگر همه این تدبیرها بی نتیجه ماند، راهی جز طلاق و متارکه، باقی نمی ماند.

سوالات در باره روابط دختر و پسر

حدود شرعی

میخواستم بدونم دوستی دختر و پسر مثل دو تا دوست همجنس و با رعایت حدود شرعی، اشکال داره؟

پرسش: می خواستم بدونم اگه یه دختر با یه پسر خیلی عادی مثل دو تا دوست همجنس و البته با رعایت حدود، دوست باشن و فقط در باره مسائل روزمره گاهی مشکلات شخصی شون حرف بزنین اشکال شرعییش چیه؟ در بعضی جاها گفته شده اگر پدر مادرا بدونن مورد نداره، ولی میخوام بدونم در جامعه ما که بر اساس جو مذهبی یا بهتر بگم تعصبی که در اذهان مردم ایجاد شده وقتی درست برخورد نمی کنن پدر مادرا و سریع موضوع ازدواج یا علاقه خاص به ذهنشون می رسه، چطور می شه باهاشون در میون گذاشت یا اینکه اگه نوع رابطه از نظر شرعی حرامه، پس چه فرقی می کنه کسی بدونه یا ندونه؟

پاسخ: ما درباره فرهنگ جامعه درباره روابط دختر و پسر کاری نداریم. چه بسا فرهنگ غلطی در جامعه وجود داشته باشد که مورد تایید دین نباشد. اما حقیقت آن

ص: ۳۷

است که چنین دوستی‌هایی با آسیب‌ها و خطرات و ناهنجاری‌های مختلف رو به رو است و آینده چنین دوستی‌هایی قابل پیش‌بینی نیست. غالباً با ادامه یافتن این نوع دوستی‌ها، مشکلات بسیاری به خصوص برای دختران فراهم می‌آورد.

واقعیت آن است که گزینه جنسی از نیرومندترین غرایز در وجود انسان است که بسیاری از رفتارهای انسانی را شکل می‌دهد و به گونه‌های مختلف ظهور و بروز دارد. اسلام که یک مکتب جامع است و می‌خواهد مردان و زنان مسلمان، از یک طرف روحی آرام و اعصابی سالم و چشم و گوش پاک داشته باشند تا بتوانند قله‌های رفیع انسانی و رستگاری را فتح نمایند و از طرف دیگر به نیازهای غریزی و فطری خود نیز دست یابند، بنابراین با حساسیت ویژه، اما واقع‌بینانه و لحاظ کردن طبیعت و امیال درونی و خواسته‌های نفسانی انسان، قوانین و احکامی را جهت حفظ و نگه‌داری فرد و جامعه در خط اعتدال و میانه روی وضع کرده است. از جمله آن احکام، چگونگی ارتباط با جنس مخالف است. اینها همه به سبب این است که اسلام از جانب کسی برای هدایت انسان‌ها فرستاده شده است که خالق فطرت و گزینه با تمامی استعدادهای بهینه و ذخیره شده در انسان است. بنابراین هر عاملی که موجب تحریک انگیزه‌های شهوانی در جامعه گردد و به آرامش روحی و روانی و عفت عمومی، صدمه وارد کند، مورد تأیید اسلام نیست. اسلام می‌خواهد انواع لذت‌های جنسی در محیط و درون خانواده شکل گیرد و از این طریق آرامش روحی و روانی و پیوند‌های عاطفی نیز

برقرار بماند و با طرح آن در محیط جامعه به پیوند خانواده و اجتماع نیز آسیب وارد نشود.

به جهت همان میل شدید جنسی گاهی اوقات بی آنکه دختر و پسر (به خصوص دختران) بخواهند، در شرایطی قرار می گیرند که حتی اراده خود را از دست می دهند و دیگر نمی توانند از ارتباط جنسی خود داری کنند و ناخود آگاه و بی آنکه که بخواهند، کم کم در آن شرایط بدون بازگشت قرار می گیرند و زمانی متوجه می شوند که کار از کار گذشته است، یعنی با فراهم شدن شرایط دیگر، اراده جلوگیری بسیار سخت و دشوار است. به خصوص آنکه پسران فریب کار و متأسفانه حرفه ای در فریب دختران جوان در این موارد، شیاد و تردست هستند، پس چرا نباید این جریان را از سرچشمه بست؟ به همین خاطر در اسلام حتی خلوت کردن زن و مرد (دختر و پسر) نامحرم در مکانی که رفت و آمد نباشد، حرام و گناه است. در آخر این که مگر غیر از این است که تمام روابط جنسی بین دختران و پسران از همین ارتباط های به ظاهر ساده و دوستانه آغاز شده است؟ و متأسفانه به همین ارتباط جنسی ختم نشده، بلکه عاملی برای پدید آمدن بسیاری از ناهنجاری های اجتماعی و روانی نیز می شود. بهترین شاهد بر ادعای فوق مراجعه به واقعیات موجود در اجتماع است، شما در باره طلاق ها، فسادهای جنسی، اعتیاد و افسردگی ها مقداری تحقیق کنید، ببینید نقطه شروع این نابسامانی ها از کجا بوده؟ بسیاری از آنها با یک نگاه ساده یا یک ارتباط کلامی کوچک با نامحرم شروع شده

و به تدریج به ایجاد محبت و عشق و مشغول شدن فکر انجامیده و در انتها به قرار و مدار و ...

اما مسئله این است که چون جوانان و نوجوانان مخصوصاً دختران جوان، هنوز به سنی نرسیده اند که عاقبت برخی از کارها برایشان تجربه شده باشد، فقط همان ابتدای کار را که شیرین است می بینند و خدای ناکرده به دوستی با پسران نامحرم تن می دهند و به این ترتیب وارد دامی می شوند که خلاصی از آن بسیار دشوار است

نوع حجاب

چرا چادر را به دختران جوان تحمیل می کنند؟ مگر در قرآن نیامده که زن ها در انتخاب نوع حجاب آزاد هستند؟

پاسخ: در هیچ یک از آیات قرآن نیامده که زن ها در نوع و مقدار پوشش بدن (حجاب) آزاد هستند، بلکه آنچه در قرآن آمده، واجب بودن حفظ پوشش (حجاب) برای زنان است، اما این که این پوشش حتماً باید با چادر صورت گیرد، آیه ای به صراحت نداریم.

آنچه در احکام دینی بیان شده، مقدار پوشش زنان و اصل حجاب است، اما این که این پوشش حتماً باید با چادر صورت گیرد، چیزی نیامده است و تنها به بهتر بودن استفاده از چادر برای حجاب اشاره شده است.

خانم ها باید تمامی بدن خود را به غیر از گردی صورت و دست ها تا میچ بیوشانند، (خواه پوشش با چادر باشد یا با مانتو)، ولی پوشیدن چادر بهتر است و از لباس هایی که توجه نامحرم را جلب کند (مثلاً برجستگی ها را نمودار کند) باید اجتناب شود. (۱)

البته یک آیه در قرآن آمده که برخی از مفسران از آن، معنای پوشش با چادر را برداشت کرده اند. قرآن مجید

ص: ۴۰

۱- توضیح المسائل مراجع، ج ۲ ص ۴۱۷ سید مسعود معصومی، احکام روابط زن و مرد، ص ۱۱۱، س ۱۱۳.

خطاب به پیامبرش فرمود: «به زنان و دختران خود و زنان مؤمن بگو که: خویشتن را با «جلباب» بپوشند که این کار برای این که به عفت شناخته شوند و از تعرض محفوظ بمانند، برای آنان بهتر است». (۱)

بعضی از مفسران، جلباب را پوششی فراگیر معنا کرده اند که از بالای سر تا پایین پا را می پوشاند و چیزی در حدود اندازه چادر است. (۲) البته دیدگاه دیگر، جلباب را پوشش تا زانو (۳) و دیدگاه سوم، جلباب را مقنعه می داند. (۴)

بر اساس دیدگاه اول می توان گفت: قرآن از چادر یا چیزی مانند آن که تمام بدن را بپوشاند، سخن گفته است.

علاوه بر این: درباره پوشش حضرت فاطمه (ع) هنگام خروج از منزل و رفتن به مسجد برای دفاع از فدک، همین پوشش نقل شده است.

حضرت فاطمه (ع) مقنعه خویش را بر سر و جلباب بر تن کردند؛ (۵) یعنی پوششی که تمام تن را از سر تا قدم فرا می گرفته است.

علاوه بر این عقل نیز بر برتر بودن چادر حکم می کند، چون اندام بدن با چادر بهتر محفوظ می ماند.

به همین خاطر فقها به برتر بودن چادر برای حفظ حجاب حکم کرده اند، نه این که فقط آن واجب باشد.

پوشش کامل با مانتو و روسری نیز می تواند مورد استفاده قرار گیرد، ولی حجاب برتر نیست، زیرا هر چند با مانتو و روسری پوشش صورت می گیرد، ولی باز حجم بدن مشخص است و با مقایسه با چادر، قطعاً چادر برتری دارد.

آنچه مهم است، مراقبت زن از خود و حجاب و عفت خویش به جهت ایجاد جامعه سالم است. آن چه بهتر بتواند این هدف را تأمین کند، برتر است، در عین

ص: ۴۱

۱- ۲. احزاب ۳۳. آیه ۵۹.

۲- ۳. ر.ک: علامه طباطبایی، المیزان؛ شیخ طوسی، تفسیر تبیان.

۳- ۴. المصباح المنیر، ریشه جلب.

۴- ۵. راغب اصفهانی، مفردات، ریشه جلب.

۵- ۶. طبرسی، الاحتجاج، ج ۱، ص ۹۸.

حال در صورت لزوم باید با حفظ عفت و حجاب، زن نقش اجتماعی خود را ایفا کند.

برای روشن شدن فلسفه حجاب زن و راز تفاوت آن با پوشش مردان، توجه به مطالب ذیل لازم است:

۱- توجه به رابطه پوشش با فرهنگ دینی

بر اساس فرهنگ اسلامی، انسان موجودی است که برای رسیدن به کمال و معنویت خلق گردیده است. اسلام با تنظیم و تعدیل غرایز به ویژه غریزه جنسی و توجه به هر یک از آن‌ها در حدّ نیاز طبیعی، سبب شکوفایی همه استعدادهای انسان شده و او را به سوی کمال سوق داده است.

پوشش مناسب برای زن و مرد عامل مهمی در تعدیل و تنظیم این غریزه است.

۲- توجه به ساختار فیزیولوژی انسان

نوع پوشش زن و تفاوت آن با لباس مرد رابطه‌ای مستقیم با تفاوت‌های جسمی و روحی زن و مرد دارد.

در تحقیقات علمی در مورد فیزیولوژی و نیز روان‌شناسی زن و مرد ثابت شده که مردان نسبت به محرک‌های چشمی شهوت‌انگیز حساس‌ترند و چون تأثیر حس بینایی زیادتر است و چشم از فاصله دور و میدان وسیعی قادر به دیدن است، از سوی دیگر ترشح هورمون‌ها در مرد صورتی یکنواخت و بدون انقطاع دارد، مردان به صورتی گسترده تحت تأثیر محرک‌های شهوانی قرار می‌گیرند اما زنان نسبت به حس لمس و درد حساس‌ترند و به محرک‌های حسی پاسخ می‌دهند. حس لامسه بروز زیادی ندارد و فعالیتش محدود به تماس نزدیک است.

از این گذشته چون هورمون‌های جنسی زن به صورت دوره‌ای ترشح می‌شوند و به طور متفاوت عمل می‌کنند، تأثیر محرک‌های شهوانی بر زن

صورتی بسیار محدود دارد و نسبت به مردان بسیار کمتر است.

با توجه به مطالب فوق می توان گفت: حجاب در اسلام از یک مسئله کلی و اساسی ریشه گرفته است. اسلام می خواهد انواع التذاذهای جنسی (چه بصری و لمسی و چه نوع دیگر) به محیط خانواده و در چهارچوب شرع و قانون اختصاص یابد و اجتماع تنها برای کار و فعالیت باشد، بر خلاف سیستم غربی که حضور در جامعه را با لذت جویی جنسی به هم می آمیزد و تعدیل و تنظیم امور جنسی را به هم می ریزد.

اسلام قائل به تفکیک میان این دو محیط است و برای تأمین این هدف، پوشش و حجاب را توصیه نموده است، زیرا بی بند و باری در پوشش به معنای عدم ضابطه در تحریک غریزه و عدم محدودیت در رابطه جنسی است که آثار شوم آن بر کسی پوشیده نیست.

ج) آثار و فواید رعایت حجاب و پوشش دینی

۱- بهداشت روانی اجتماع و کاهش هیجان ها و التهاب جنسی که سبب کاهش عطش سیری ناپذیری شهوت است.

۲- تحکیم روابط خانوادگی و برقراری صمیمیت کامل زوجین.

با رواج بی حجابی و جلوه گری زن، جوانان مجرد، ازدواج را نوعی محدودیت و پایان آزادی های جنسی خود تلقی می کنند و افراد متأهل هر روز در مقایسه ای خطرناک میان آن چه دارند و ندارند، قرار می گیرند. این مقایسه ها، آتش هوس را دامن زده و ریشه زندگی را می سوزاند.

در محیطی که حجاب است و شرایط دیگر اسلامی رعایت می شود دو همسر تعلق به یکدیگر دارند و احساساتشان و عشق و عواطفشان مخصوص یکدیگر است، ولی در بازار آزاد برهنگی و

بی‌حجابی که عملاً زنان به صورت کالای مشترک (لااقل در مرحله غیر آمیزش جنسی) در آمده‌اند دیگر قداست پیمان زناشویی مفهومی نمی‌تواند داشته باشد. بنابراین، دین مقدس اسلام برای حفظ حرمت زن و حراست از آلودگی اجتماع و جلوگیری از شعله‌ور شدن غریزه جنسی، رعایت حجاب را برای زنان لازم دانسته است.

۳- استواری اجتماعی و استیفای نیروی کار و فعالیت

دختر و پسری که در محیط کار و دانشگاه تحریک شهوانی شوند، از تمرکز و کارایی آن‌ها کاسته می‌شود و حکومت شهوت بر اجتماع سبب هدر رفتن نیروی فکری و کاری است.

۴- بالارفتن ارزش واقعی زن و جبران ضعف جسمانی او

حیا، عفاف و حجاب زن می‌تواند در نقش عاطفی او و تأثیرگذاری بر مرد مؤثر باشد. لباس زن سبب تقویت تخیل و عشق در مرد است و حریم‌نگه داشتن یکی از وسائل مرموز برای حفظ مقام و موقعیت زن در برابر مرد است.

اسلام می‌خواهد زن کرامت داشته باشد و وقتی در جامعه حضور پیدا می‌کند به عنوان یک انسان ظاهر شود نه به عنوان جنس مخالف مرد. زن و مرد در درجه اول هر دو انسانند و هر دو باید در محیط اجتماع و در برخورد با یکدیگر به گونه‌ای ظاهر شوند که مایه آلودگی و ناپاکی جامعه نشوند. زن مسلمان، تجسم حرمت و عفت در جامعه است، حفظ پوشش و داشتن حجاب به نوعی احترام گذاردن به زن و محفوظ نگه داشتن وی از نگاه‌های شهوانی و حیوانی است.

اسلام حجاب را برای محدودیت و حبس زن نیاورده، بلکه برای مصونیت او

توصیه کرده است، زیرا اسلام راضی به حبس، رکود و سرکوبی استعدادهای زن نیست، بلکه با رعایت عفاف و حفظ حریم، اجازه حضور زن را در اجتماع داده اما از سوء استفاده شهوانی و تجاری منع کرده است.

در واقع حجاب موجب محدودیت، مردان هرزه می باشد که در صدد کام جویی های آزاد و بی حد و حصر هستند و مصونیت زنان از دست این گروه از مردان منظور است.

علاوه بر مطالب فوق استاد مطهری در بیان این که چرا حجاب به زنان اختصاص یافته می گوید: اما علت این که در اسلام دستور پوشش، اختصاص به زنان یافته، این است که میل به خود نمایی و خود آرایی مخصوص زنان است. از نظر تصاحب قلب ها و دل ها مرد شکار است و زن شکارچی، همچنان که از نظر تصاحب جسم و تن، زن شکار است و مرد شکارچی. میل زن به خود آرایی از حس شکارچی گری او ناشی می شود. در هیچ جای دنیا سابقه ندارد که مردان لباس های بدن نما و آرایش های تحریک کننده به کار برند. این زن است که به حکم طبیعت خاص خود می خواهد دلبری کند و مرد را دل باخته و در دام علاقه خود اسیر سازد. بنابراین انحراف تبرج و برهنگی، از انحراف های مخصوص زنان است و دستور پوشش هم برای آنان مقرر گردیده است» (۱). به عبارت دیگر: جاذبه و کشش جنسی و زیبایی خاص زنانه و تحریک پذیری جنس مردانه، یکی از علت های این حکم است. توصیه و دستور الهی به پوشش و حجاب برای زنان، به منظور ایجاد محدودیت و محرومیت و چیزهایی از این قبیل که

ص: ۴۵

تنها فریب شیطانی اند نمی باشد، بلکه در واقع برای آگاهی دادن به گوهر ارزشمند در وجود زنان است که باید از آن مراقبت شده و حفظ شود و به تاراج نرود. این کاملاً معقول است که هر چیزی ارزشمندتر باشد، مراقبت و محافظت بیشتری را می طلبد تا از دست راهزنان در امان باشد و به شکل یک ابزار برای مطامع سود پرستان در نیاید.

به یاد داشته باشیم که غریزه جنسی، نیرومند و عمیق است. هر چه بیشتر اطاعت شود، سرکش تر می گردد، همچون آتش که هر چه به آن بیشتر هیزم بدهند، شعله ورت تر می شود، و شهوت خود را به صورت یک عطش روحی و خواست اشباع نشدنی در می آورد. (۱) و وضعیت جهان معاصر و کشانده شدن عده ای به همجنس بازی نشانه آشکاری از این حالت است.

بنابراین رعایت نکردن پوشش اسلامی توسط زنان نه تنها از بین رفتن حساسیت مردان را به دنبال ندارد، بلکه موجب طغیان غریزه جنسی آنان نیز می گردد و چه بسا پس از مدتی باعث دلزدگی و بی معنایی آن خواهد شد.

جهت مطالعه بیشتر به کتاب فلسفه حجاب، استاد مطهری مراجعه فرمائید.

زندگی آینده

آیا دوستی و روابط دختر و پسر در زندگی آینده آن ها تأثیر خواهد گذاشت؟

جواب این پرسش بی تردید مثبت است، اما تأثیر آن در افراد متفاوت است و بستگی به محیطی که زندگی می کند، خانواده، نوع رابطه و ... دارد.

دختران و پسرانی که به طریق غیر مشروع با فردی از جنس مخالف، رابطه دوستانه برقرار می کنند، از جهات مختلف، آسیب می بینند. آسیب ها هر چند متوجه دختر و پسر است، اما دامنه و شدت آن درباره دختران

ص: ۴۶

بیش تر است.

آسیب ها عبارتند:

۱ آسیب روانی: گاهی دختری به پسری علاقه مند شده و حتی خود را در اختیار وی قرار می دهد، پس از بی وفایی پسر و ترک وی، به شدت دچار سرخوردگی گردیده و گاهی تا مرز افسردگی و بیماری های شدید روانی بیش می رود. نیز اعتماد چنین شخصی از جنس مخالف به خاطر بی وفایی های که در نتیجه آن ارتباط دیده، سلب خواهد شد و در زندگی آینده نمی تواند متعادل باشد.

۲ آسیب های اجتماعی: دختری که در شهری کوچک با پسری ارتباط دارد و ارتباط آن آشکار می شود، چنین شخصی جایگاه و شخصیت اجتماعی خود را از دست می دهد و تحقیر می شود، حتی اگر ازدواج کند، نمی تواند زندگی متعادلی داشته باشد، زیرا از طرف همسر و خانواده شوهر سرزنش می شود و به هر بهانه ای، روابط قبلی وی را به رخ می کشند. این پدیده می تواند تهدیدی برای نهاد خانواده در جامعه و افزایش میزان طلاق باشد.

۳ آسیب تربیتی: دختری که با پسر یا حتی پسرانی ارتباط دارد، جایگاه خود را به عنوان فردی شایسته برای تربیت، در ذهن اولیای خانه و مدرسه و حتی دوستانش از دست می دهد. چنین دختری از سیر تعلیم و تربیت عقب می ماند. یا برخی از راهکارهای تربیتی که پذیرا نمی گردد.

۴ آسیب معنوی: دختری که به صورت نامشروع با پسری رابطه دارد، با گناه و معصیت، از خداوند دور شده و از نظر اخلاقی نیز آسیب می بیند. او دیگر از عبادت خود لذت نمی برد و احساس گناه و ملامت درون، روح او را آزار می دهد، مگر آن که توبه کند و راه پاکی

ص: ۴۷

۵- ضعیف شدن حس اعتماد: دختران و پسرانی که بر اثر آشنایی در خیابان یا محیط های دیگر و ایجاد علاقه و دوستی بین آنها، به ازدواج اقدام می کنند، گاهی در زندگی آینده دچار بی اعتمادی می شوند؛ زیرا با خود می گویند همسر او که به راحتی با او دوست شده و با او ارتباط برقرار کرده است، آیا امکان ندارد که قبلا با دیگری نیز دوست شده باشد؟ این فکر همیشه برای زوجین آزار دهنده است و در روابط و تصمیم های زندگی نیز خود را به صورت های مختلف نمایان می سازد.

حتی اگر به ازدواج ختم نشود، چون خود با این مسئله مواجه بوده است، احتمال می دهد که شاید همسر او نیز با شخص دیگر پیش از ازدواج رابطه داشته است.

این مسئله در سطح کلان نیز، به حس اعتماد اجتماعی نیز آسیب می رساند. در جامعه ای که روابط پنهان دختران و پسران گسترده باشد، برای کسی که می خواهد ازدواج نماید و با دختر پاک زندگی مشترک را آغاز کند، همیشه این دغدغه را در وجود دارد که آیا این دختر با شخص دیگر پیش از او رابطه نداشته است؟

بر طبق آمارها طلاق نیز در ازدواج های خیابانی زیاد صورت می گیرد. کسانی که به راحتی دوست می شوند و ازدواج می کنند و بی آنکه از ارزش و اهمیت بنیان خانواده آگاه شوند، آن را به راحتی ترک می کنند.

علاوه بر این گاهی اتفاق می افتد که دختر و پسر در اثر این گونه ارتباط ها، علاقه مند به هم می

شوند، اما به دلایل متعدد این ارتباط ها به ازدواج ختم نمی شود. چنین افرادی حتی پس از ازدواج نیز عشق و علاقه دوست خیابانی را در دل دارند و به طور طبیعی نمی توانند وظایف خود را به عنوان یک همسر در درون خانواده به انجام برسانند

چگونگی ارتباط

لطفا در مورد چگونگی ارتباط بین یک دختر و پسر توضیح دهید.

پاسخ: قبل از اینکه به این سؤال پاسخ بگوئیم و از چگونگی و کم و کیف اعتماد به دیگران سخن بگوئیم، باید به این مسئله پرداخته شود که ارتباط با دیگری بخصوص جنس مخالف به چه منظور و هدفی شکل گرفته است؟ و محتوای رابطه چیست؟

اگر این رابطه یک رابطه ی آموزشی و به منظور تعلیم و تعلم است، شرایط خاص آموزش را می طلبد و اگر رابطه اقتصادی جهت داد و ستد و خرید و فروش و نظایر آن است خصوصیات خاص دیگری را لازم دارد و همینطور دیگر روابط که محتوای رابطه امر دیگری است، همان محتوا، تعیین کننده ی ویژگی های لازم جهت ارتباط با طرف مقابل خواهد بود و هر کدام باید در جای خود مورد بحث و بررسی قرار گیرد، اما اگر «خود رابطه» و «ارتباط با دیگری» به عنوان یک هدف مطرح باشد و اینکه در دوران جوانی انسان نیاز دارد با دیگری ارتباط داشته باشد و هم راز و هم سخنی داشته باشد در این صورت ابتدا باید بررسی شود که آیا اصولا ارتباط با جنس مخالف عرفا، عقلا و شرعا مقبول و مطلوب و صحیح است یا نه؟ با نگاهی به آموخته های دینی و تجارب

افراد با تجربه و حتی با اندکی دقت و تأمل در فطرت سلیم و پاک خود در خواهیم یافت که اصل ارتباط با جنس مخالف به عنوان یک هدف و داشتن رابطه با وی، مطلوب و معقول و مشروع نیست. قرآن هم زنان را از داشتن رابطه ی پنهانی با مردان نهی کرده است و هم مردان را از داشتن ارتباط با زنان منع نموده است. البته به این معنا نیست که هر گونه ارتباطی با جنس مخالف ممنوع است بلکه ارتباط با جنس مخالف به منظور «صرف رابطه داشتن» و هم سخن بودن با وی به عنوان یک دوست مورد نهی عقل و شرع و عرف واقع شده است. وقتی امیر المومنین (ع) می فرماید: «من به زنان جوان سلام نمی کنم» ایشان از داشتن یک رابطه ی بسیار کوتاه و اندک اکراه دارد، چگونه می توان ما انسان های عادی به خود چنین اجازه ای بدهیم که از تعمیق ارتباط با جنس مخالف سخن به میان آوریم.

البته گاهی برای اموری همچون ازدواج و مقدمات آن و آشنایی دختر و پسر با یکدیگر قبل از ازدواج لازم است دو جوان در جلساتی به بررسی وضعیت اخلاقی، اجتماعی و خانوادگی همدیگر پردازند و بهتر بتوانند زندگی مشترک آینده ی خود را پایه ریزی کنند که در این مورد هم، باید دختر و پسر این ارتباطها و روابط کلامی را تحت اشراف و اطلاع خانواده های خود انجام دهند که از هر گونه شائبه ای مصون باشند. چه اینکه به تجربه ثابت شده در بسیاری موارد تحت پوشش آشنایی قبل از ازدواج، جوانان در دام های

خطرناکی گرفتار شده اند و پاکی و صفای دوران جوانی خود را از دست داده اند و پس از چندی جز افسوس چیزی را به دنبال نداشته است.

با توجه به شرایط خاص دوران جوانی، طولانی بودن دوران مجرد غالب دانشجویان و خطرات جدی تمایلات آشکار و پنهان نفسانی، لازم است برادران و خواهران دانشجوی روابط خود را از نظر کمی و کیفی دقیقاً تحت کنترل قرار دهند و در سطح ضرورت حفظ کنند پیدایش علائق و الفت‌ها - هر چند غیر اختیاری است - ولی مبادی و شیوه‌های هدایت آن اختیاری است. بنابراین حتی الامکان باید کوشید علائقی که سرانجام معلوم و مشخصی ندارد، پدید نیاید و اگر پدید آمد، دو راه وجود دارد:

۱- یا آنکه در صورت امکان انسان با بررسی‌ها و مشورت‌های لازم آن را در جهت صحیح و مشروع مانند ازدواج هدایت کند.

۲- در صورت عدم امکان ازدواج حتی الامکان با آن مقابله و مبارزه کند و از چنگال آن بگریزد، زیرا در غیر این صورت ممکن است انسان را گرفتار خطرات و گرفتاری‌های دنیوی و اخروی سازد.

دختر و پسر در دانشگاه روابطشان باید حساب شده باشد و این برای مصلحت و در حمایت از آنها است. برای اینکه مبادا حوادث شوم و ناگواری برای کسی پدید آید. بنابر این اگر واقعا در صدد ازدواج با یکدیگر باشند طبق ضوابط و مقرراتی که دانشگاه تعیین نموده باید عمل کنند در غیر آن صورت همچنان که بارها و بارها تجربه شده حوادث ناخوشایندی در پی خواهد داشت، به ویژه لطمه بیشتر را دخترها

می خورند. وقتی باب صحبت باز شد کم کم روابط بیشتر و بیشتر می شود تا می رسد به آن چیزهایی که خودشان هم باور نمی کردند.

روزی آگه شوی از حال دلم ای صیاد که به کنج قفسم نیست بجز مشت پری

در حالی که اگر از همان اول بر اساس مقررات عقل و شرع گام بر می داشتند و قاطعانه خود را کنترل می کردند، نه با چشم به نگاه نامشروع، و نه با زبان به صحبت و سخنان فریبنده نمی پرداختند، آن سرنوشت را پیدا نمی کردند. به هر حال آنچه از انبیا و امامان و اندیشمندان و افراد مجرب روزگار برای ما در این مورد بیان شد، همه بخاطر مصلحت و سعادت و از روی دلسوزی بوده است. مبادا آنها را دست کم بگیرید. با توجه به شرایط خاص دوران جوانی، طولانی بودن دوران مجرد غالب دانشجویان و خطرات جدی تمایلات آشکار و پنهان غرائز نفسانی، لازم است برادران و خواهران دانشجو روابط خود را از نظر کمی و کیفی تحت کنترل قرار دهند و در سطح ضرورت حفظ کنند. بنابراین، توصیه اکید ما این است که: اولاً، اگر ضرورتی ایجاب نمی کند حتی الامکان چنین روابطی با نامحرم برقرار نشود و خواهران دانشجو در مقابل افراد نامحرم، رفتاری متکبرانه داشته باشند نه رفتاری صمیمانه. اینکه در احکام شرعی می فرمایند در غیر ضرورت مثلاً مکروه است مرد با زن هم صحبت شود، مخصوصاً مرد و زن جوان، به این دلیل است که چه بسا همین هم صحبت شدن، غرایز جنسی افراد را تحریک کند و یک الفت و محبت

شهواری بین مرد و زن ایجاد گردد و نقطه آغازی برای غوطه ور شدن در انحراف و فاسد شود. در هر حال انسان باید دقیقا درون خود را بکاود و باطنش را عمیقا مطالعه کند که مثلا صحبت کردن با افراد نامحرم چه ضرورتی برای او دارد.

ثانیا: در صورت ناچاری و ضرورت، روابط با نامحرم تا آنجا که به شکستن حریم احکام الهی منجر نشود، اشکالی ندارد. بنابراین، گفتگو و نگاه های متعارف بدون قصد لذت و ریه، اشکالی ندارد. اما با این حال، حتی الامکان لازم است در کلاسها به گونه ای باشند که کمترین اختلاط پدید آید و در برخورد و گفتگو، هنجارهای شرعی زیر رعایت شود:

۱- از گفتگوهای تحریک کننده پرهیز شود.

۲- از نگاه های آلوده و شهوانی خودداری شود.

۳- حجاب شرعی رعایت شود.

۴- قصد تلذذ و ریه در کار نباشد.

۵- دو نفر نامحرم در محیط بسته، تنها نمانند.

بنابراین، سعی کنید خود را عادت دهید که:

۱- در صحبت با نامحرم به او نگاه نکنید و به هیچ قسمتی از بدن او خیره نشوید و قسمت های باز و پوشیده برایتان کاملا مساوی فرض شوند، این مسائل را با تکرار و تلقین باید ادامه دهید.

۲- در همه حال، خدا را ناظر بر اعمال و رفتار خود بدانید و عفت و حیا را فراموش نکنید

* مدتی است به پسر خاله ام علاقه مند شده ام، می ترسم دوست داشتن گناه باشد، مرا راهنمایی کنید.

علاقه مند شدن به کسی که نامحرم است تا زمانی که به صورت عمل غیر شرعی در

خارج نمایان نشود، گناه نیست، اما استمرار داشتن این حالت ممکن است عوارض و پیامدهای روحی، روانی نامطلوب داشته باشد. اگر اظهار علاقه به نامحرم اگر همراه با کار حرامی باشد جائز نیست و حرام است. نگاه به نامحرم، حرف ها و شوخی هایی که باعث تحریک شهوت می شود و خلوت کردن با نامحرم نیز از گناهان است. هیچ وقت در جای خلوت با او قرار نگیرید که خلوت کردن با نامحرم در جایی که کسی رفت و آمد ندارد، گناه است، اگر چه هیچ سخنی نگویند یا کاری نکنند، یا حتی بحث علمی داشته باشند.

امام علی (ع) فرمود: "اتَّقُوا مَعَاصِيَ اللَّهِ فِي الْخُلُوتِ فَإِنَّ الشَّاهِدَ هُوَ الْحَاكِمُ؛(۱) از گناه کردن در خلوت بپرهیزید، زیرا آن کس (خدا) که شاهد است (روز قیامت) حاکم و قاضی خواهد بود."

در سنینی که شما قرار دارید، این مسئله به صورت طبیعی، به جهت کشش های عاطفی و غریزی شدید در بسیاری از نوجوانان اتفاق می افتد، اما پس از گذشت مدتی از آن کاسته می شود. مطمئناً علاقه مندی شدید به یک شخص، فکر و ذهن انسان را به خود مشغول کرده و ممکن است به صورت های مختلف مانند افت تحصیلی، پریشانی خیال و فکر و حتی انجام گناه منجر شود. در ضمن فکر و ذهن انسان را از یاد خداوند باز می دارد. در چنین صورتی بهتر است که مسئله علاقه و دوستی تان را هر چه زودتر حل نمایید.(۲)

اگر علاقه واقعاً از روی هوا و هوس نیست و شرایط تان برای ازدواج فراهم باشد و پسر خاله نیز به شما علاقه مند باشد، تنها برای

ص: ۵۴

۱- محمدی ری شهری، میزان الحکمه، عنوان ۱۳۶۹.

۲- همان، عنوان ۱۳۷۲.

ازدواج و شرایط آن فکر کنید. چون از پسر خاله تان شناخت دارید، می دانید که برای ازدواج و زندگی همیشگی در کنار او مناسب است، یا نه. در ضمن شما نیز می توانید از میزان علاقه او به خود از طریق غیر مستقیم آگاه شوید و چنانچه مایل به ازدواج با شما باشد، برای خواستگاری و طرح آن در خانواده اقدام خواهد کرد. یا مسئله را با مادرتان در میان گذارید.

اما در صورتی که فرض های بالا- وجود نداشت و علاقه تان از روی کشش های غریزی و نفسانی باشد، مانند بسیاری از نوجوانان هم سن شما که به پسرانی علاقه مند می شوند، بهتر است که فکر و ذهن را از آن آزاد نماید تا بتوانید خود را سبک و رها سازید و در صورت آمدن خواستگار مناسب ازدواج نمایید که علاوه بر بهره مندی از فواید و آثار بسیار مثبت ازدواج، فکرتان را آسوده می کنید.

جذب دیگران

چه کنیم وقتی از پسری خوشمان آمد، برای همیشه مال ما باشد و تا آخر عمر با هم باشیم؟

در پاسخ باید به چند نکته توجه داشته باشید:

۱- خودخواهی با عشق سازگار نیست. به عبارت دیگر «من» چنین می خواهم با «ما» شدن جور در نمی آید، پس باید بدانی که خواسته های او چیست و سعی نمایی آنها را برآورده کنی.

۲- باید صداقت خود را در عشق نشان دهد و آن این که از شما بخواهد همیشه با او باشید. بهترین و روشن ترین شکل آن، خواستگاری و ازدواج با شما است.

در غیر این صورت، چیزی در حد هوی و هوس و ارضای

غریزه جنسی خواهد بود.

وعده دادن، و تأخیر کردن و سردرگمی او نمی تواند نشانه های خوبی از عشق پاک و راستین باشد، پس از طرف شما نیز ارزش مجذوب و شیفته و عاشق شدن ندارد.

۳- باید بتوانید علاوه بر زیبایی ظاهری، کمالات و زیبایی باطنی نیز از خود نشان دهید؛ البته نه این که ساختگی و ظاهرسازی باشد، بلکه واقعاً کمالاتی را که شایسته یک همسر خوب است، باید در خود فراهم آورید؛ زیرا اگر چه شروع یک زندگی و ازدواج با دیدن شکل ظاهر و زیبایی ظاهری آغاز می شود، اما ادامه آن مطمئناً براساس کمالات انسانی و اخلاق های شایسته و نیک خواهد بود. تنها در این صورت می توانید برای همیشه باقی و پایدار بماند.

۴- پاکی و عفت شرط مهمی برای پایداری و حتی برقراری یک زندگی سالم و سعادت بخش است. مردان حتی اگر خود عقیف نباشند، زنان عقیف برای همسری می پسندند، اگر چه برای برقراری روابط عاشقانه و دوستی خیابانی، به دنبال دختران یا زنانی غیر عقیف باشند.

به نظر ما با حفظ حجاب، به دو هدف می رسند: هم پاکی و پاکدامنی خود را به همسر آینده نشان می دهید و هم دوستی و محبت خدا را برای خود جلب کرده اید، چون فرمان او را هم در نظر داشتید. تنها می ماند خواسته دل تان و علاقه شدید به خودنمایی برای دیگران که در سؤال مطرح نمودید.

با گوهر عشق برتر، عشق به خودنمایی را می توانید کم فروغ نمایید و خود را فقط برای همسر تان بنمایانید که در ضمن به خواسته دل تان، به شکل هدایت و کنترل شده پاسخ داده اید.

نگاه اسلام

نگاه اسلام به آشنایی بین دختر و

ص: ۵۶

برخی معتقدند باید آشنایی و صمیمیت پیش از ازدواج وجود داشته باشد تا دو فرد یکدیگر را به خوبی بشناسند و پس از آن زندگی مشترک را شروع کنند اما باید بگوییم که عشق واقعی و علاقه مندی حقیقی بین دو جنس، زمانی ایجاد می شود که دو فرد ارتباط خود با یکدیگر را به سادگی تزلزل پذیر ندانند؛ از سوی دیگر هر یک برای جلب نظر دیگری دست به رفتار نمایشی نزنند. در آشنایی های پیش از ازدواج این مسئله بسیار دیده می شود. امروزه غرب از طریق تجربه کردن این روابط و آشنایی ها، به نحو چشمگیری نهاد خانواده را متزلزل ساخته است. در غرب ظلم آشکاری به جنس زن می شود، زیرا زنان پیش از این که به سن قانونی و شرعی برای برقراری روابطشان با جنس مخالف برسند، مورد بهره برداری جنسی مرد قرار می گیرند و در بسیاری مواقع پس از آن، مطرود می شوند. (۱) دوستی های قبل از ازدواج که به عشق معروف است، عامل تعیین کننده ازدواج نیست، زیرا ازدواج نوعی مشارکت در یک اجتماع کوچک (خانواده) است که در آن دو انسان می باید از جهات گوناگون با یکدیگر تناسب عملی داشته باشند. پس آن چه عامل تعیین کننده است، همتایی و هم کفو بودن زن و مرد است. در صورتی که در انتخاب همسر، همگونی مراعات شود، نیازی به برقراری روابط صمیمانه پیش از ازدواج نخواهد بود، بلکه باید تأکید کنیم که چنین روابطی می تواند بیش از آن که مفید باشد، مضر و تهدید کننده نهاد خانواده در جامعه به

شمار آید. با نگاهی به آمار می توان دید که آمار طلاق بین کسانی که قبل از ازدواج ارتباط های دوستانه داشته اند بالاتر است. از طرفی آشنایی و ارتباط دختر و پسر در محیط اجتماع، بیش تر از آن که معرفت ساز باشد، فروزنده هوس ها و معرفت سوز است. عمدتاً دیده می شود فرد آن گونه که هست، خود را نشان نمی دهد یا به سبب محبت و عشقی که ایجاد شده، نمی تواند عیوب طرف مقابل و جوانب مختلف قضیه را بسنجد. بیشتر رفتارها در آشنایی های خیابانی به شکل های تصنعی ابراز می شود.

البته قبول داریم اگر شناخت صحیحی در ازدواج باشد، آمار جدایی کم می شود، ولی چه بسا ازدواج هایی که در اقوام نزدیک انجام می شود و با آن که دو طرف از کودکی همدیگر را می شناختند، ولی بعد از ازدواج فهمیدند به درد هم نمی خورند. این ها همه گواه آن است که ارتباطات قبلی نمی تواند مشکل شناخت را حل کند، بلکه مشکل شناخت، بیش تر به آفات شناخت برمی گردد که در رأس آن ها تعلق قلبی پیدا کردن به طرف مقابل است.^(۱)

بهترین راه آن است که دو طرف با اطلاع خانواده و با مشورت از آنها، از همدیگر شناخت پیدا کنند. شناخت پیدا کردن لزوماً به این معنا نیست که روابط دوستانه خیابانی برقرار کنند که در بسیاری از مواقع، هدف اصلی که شناخت باشد، نه تنها تأمین نمی شود، بلکه چه بسا شناخت کاذبی به وجود می آید که آثار آن در آینده وقتی ازدواج صورت گرفت، ظاهر می شود.

در بسیاری

ص: ۵۸

از مواقع، شناخت شخصیت واقعی و رفتارها و ویژگی ها از طرف دوستان، فامیل ها خانواده، محیط کار و ... به دست می آید.

به همین خاطر ازدواج هایی که از این طریق ها صورت گرفته، کمتر به جدایی ختم شده است.

در مورد نظر اسلام باید گفت: با توجه به اهمیت ازدواج و نقش آن در سرنوشت انسان، اسلام زوجین را به بصیرت و شناخت دقیق فرا خوانده است. هرگز اسلام راضی نیست دختر و پسر بی گدار به آب زنند و چشم بسته عمل نمایند. هر عقل سلیمی حکم می کند دو نفری که یک عمر با هم زندگی می کنند، پیش از ازدواج کاملاً یکدیگر را ببینند و با هم صحبت کنند. در روایات معصومین به این مسئله توجه شده است.

شخصی در زمان پیامبر (ص) زنی را خواستگاری کرد اما گویا او را خوب ندیده بود. حضرت فرمود:

«اگر او را دیده بودی، امید سازش و تفاهم بیش تر و زندگی تان با دوام تر بود». (۱) حتی در روایتی امام صادق (ع) فرمود:

«اگر کسی قصد سوء استفاده نداشته باشد، می تواند به گیسوان و زیبایی های (ظاهری) زن نگاه کند». (۲)

براین اساس فقها فرموده اند: هر یک از زوجین می توانند بدن دیگری را با شرایط ذیل به منظور تحقیق ببینند:

۱- نگاه به قصد لذت نباشد؛

۲- ازدواج بستگی به این نگاه باشد؛

۳- مانعی از ازدواج این دو در میان نباشد. (۳)

البته بعضی از فقها نگاه را به صورت و دست ها منحصر کرده اند. (۴) بنابراین دختر و پسر پیش از ازدواج می توانند به صورت غیر مستقیم

ص: ۵۹

۱- وسائل الشیعه، ج ۱۴، ص ۶۱.

۲- همان، ص ۶۰.

۳- سید مسعود معصومی، احکام روابط زن و مرد، ص ۱۸۷.

۴- همان، ص ۱۸۸.

از طریق نامه یا واسطه و معرّف و به صورت مستقیم به گفتگو و دیدن (با نظارت والدین و بزرگ ترها که در جریان امر قرار دارند) همدیگر را بشناسند، به شرط آن که حدود اسلامی رعایت شود.

کنترل نگاه

نگاه خود را چگونه کنترل کنیم؟

برای کنترل نگاه از گناه راهکارهایی وجود دارد که مهم ترین آن ها عبارتند از:

۱- خدا باوری: اعتقاد به خدا و یقین داشتن به این که انسان در محضر خدا است و خدا ناظر بر تمام احوال و درون آدمی است، به انسان کمک می کند نگاه خود را کنترل نماید. امام صادق (ع) می فرماید: «فرو بستن چشم از گناه میسر نیست مگر این که انسان عظمت و جلال پروردگار را در قلبش مشاهده کرده باشد».

از امام علی (ع) سؤال شد: توانایی بر کنترل چشم چگونه حاصل می شود؟ حضرت فرمود: «این که خود را تحت قلمرو سلطان آگاه از همه مسائل بدانی و تسلیم او باشی». (۱)

۲- توجه به آثار فرو بستن چشم: اگر انسان بداند کنترل نگاه چه آثار و برکاتی دارد، قطعاً بر ادامه آن تشویق خواهد شد. آثار و فوایدی که بر چشم پوشی مترتب است، عبارتند از:

الف) راحتی دل: کسی که چشمش را فرو بندد، دلش را آرام کرده است.

با چشم چرانی انسان احساس آرامش نمی کند، زیرا احساسات و غرایز شهوانی تمام ناشدنی و سیری ناپذیر است و نفس اماره انسان را به بدی و زشتی هر چه بیشتر وادار می کند.

امام علی (ع) می فرماید: «کسی که چشم فرو بندد، دلش را صفا داده است». (۲)

ب) کشف حقایق: رسول اکرم (ص) می فرماید: «چشمستان را فرو بندد تا عجائبی را ببیند». (۳)

ج)

ص: ۶۰

۱- بحار الأنوار، ج ۱۰۱، ص ۴۱.

۲- میزان الحکمه، ج ۴، ص ۳۲۸۹.

۳- بحار الأنوار، ج ۱۰۱.

شیرینی عبادت را حس کردن: پیامبر اسلام(ص) می فرماید: «مسلمانی چشم خود را از زن نامحرم فرو نمی بندد مگر آن که خداوند شیرینی عبادتش را در دل او ایجاد می کند». (۱)

د) تزویج حور العین: امام صادق(ع) می فرماید: «کسی که نگاهش به زن نامحرمی بیفتد، پس چشمش را به سوی آسمان افکند و یا نگاهش را فرو بندد، خداوند حورالعین را به ازدواج او در می آورد». (۲)

۳- توجه به عواقب چشم چرانی: کسی که بداند چشم چرانی چه پیامدهای ناگواری دارد، قطعاً به ضرر خود اقدام نخواهد کرد و نگاهش را کنترل خواهد کرد. رسول اکرم(ص) می فرماید: «کسی که چشمش را از حرام پر کند، خداوند روز قیامت چشمش را از آتش پر خواهد کرد، مگر آن که توبه کند و برگردد». (۳)

در روایت دیگر می فرماید: «نگاه تیری از تیرهای مسموم شیطان است». (۴)

حضرت مسیح فرمود: «از نگاه به نامحرم بپرهیزید که بذر شهوت و رشد دهنده فسق است». (۵)

۴- طرد افکار شیطانی: برای کنترل نگاه، باید اندیشه را از نفوذ افکار شیطانی دور نگه داشت، زیرا گام نخست در انحراف، فکر کردن درباره آن است. امام علی(ع) می فرماید: «کسی که در اطراف گناه بسیار بیندیشد، سرانجام به آن گناه کشیده خواهد شد». (۶)

۵- پرهیز از عوامل تحریک زا: تخیلات تحریک کننده، رفت و آمد در جاهایی که نامحرم است، گفت و گو با نامحرم، دیدن فیلم ها و عکس های مبتذل، زمینه را برای چشم چرانی فراهم می کند.

۶- دقت در دوست یابی: بررسی ها نشان می دهد که نوجوانان، اولین قدم های انحراف و تباهی را به کمک دوستان ناباب برداشته، سپس در سرایشی سقوط قرار گرفته اند. (۷) آلودگی و انحراف، به سرعت از طریق دوستان نا اهل به افراد پاک و سالم سرایت می کند و چشم چرانی از این قاعده مستثنا نیست.

امام علی(ع) می فرماید: «از معاشرت با مردم فاسد بپرهیز که طبیعت تو، ناخودآگاه ناپاکی را از طبع آن ها سرقت می کند» (۸)

ص: ۶۱

۱- میزان الحکمه، همان، ص ۳۲۹۲.

۲- همان.

۳- بحارالأنوار، ج ۷۳، ص ۳۳۴.

۴- همان، ج ۱۰۱، ص ۳۸.

۵- همان، ص ۴۲.

۶- غررالحکم، ج ۵، ص ۳۲۱.

۷- محمد علی سادات، راهنمای پدران و مادران، ج ۱، ص ۹۹.

۸- ابن ابی الحدید، شرح نهج البلاغه، ج ۲۰، ص ۲۷۲.

۷- ازدواج: یکی از راه های مؤثر در کنترل نگاه، ارضای صحیح غریزه جنسی از طریق ازدواج است. رسول خدا(ص) می فرماید: «ای گروه جوانان! هر یک از شما که قدرت ازدواج دارد، حتماً اقدام کند، زیرا این بهترین وسیله است که چشم را از نگاه های آلوده و عورت را از بی عفتی محافظت می کند». (۱)

۸- تقویت اراده: چشم چرانی اگر به صورت عادت در آمده باشد، همچون خصایص طبیعی و ذاتی، دامنه دار و پر نفوذ می گردد و به منزله طبیعت دوم در می آید. در این حال رهایی از این عادت ناپسند، نیاز به تصمیم و عزمی راسخ دارد. آن چه در شروع کار مهم است، خواستن و انگیزه داشتن است. برای مبارزه با چشم چرانی باید دو کار انجام گیرد:

الف) به خواسته نفس پاسخ مثبت داده نشود،

ب) عادت پسندیده ای جایگزین گردد و خود را به کارهای پسندیده مانند مطالعه کتاب و ورزش مشغول سازد.

ص: ۶۲

۱- مکارم الاخلاق، ص ۱۰

چرا این قدر جامعه نسبت به دوستی پسرها و دخترها حساس است؟

چنین دوستی‌هایی با آسیب‌ها و خطرات و ناهنجاری‌های مختلف رو به رو است و آینده چنین دوستی‌هایی قابل پیش‌بینی نیست. غالباً با ادامه یافتن این نوع دوستی‌ها، مشکلات بسیاری به خصوص برای دختران فراهم می‌آورد.

واقعیت آن است که گزینه جنسی از نیرومندترین غرایز در وجود انسان است که بسیاری از رفتارهای انسانی را شکل می‌دهد و به گونه‌های مختلف ظهور و بروز دارد. اسلام که یک مکتب جامع است و می‌خواهد مردان و زنان مسلمان، از یک طرف روحی آرام و اعصابی سالم و چشم و گوش پاک داشته باشند تا بتوانند قله‌های رفیع انسانی و رستگاری را فتح نمایند و از طرف دیگر به نیازهای غریزی و فطری خود نیز دست یابند، بنابراین با حساسیت ویژه، اما واقع‌بینانه و لحاظ کردن طبیعت و امیال درونی و خواسته‌های نفسانی انسان، قوانین و احکامی را جهت حفظ و نگه‌داری فرد و جامعه در خط اعتدال و میانه روی وضع کرده است. از جمله آن احکام، چگونگی ارتباط با جنس مخالف است. اینها همه به سبب این است که اسلام از جانب کسی برای هدایت انسان‌ها فرستاده شده است که خالق فطرت و غریزه با تمامی استعدادهای بهینه و ذخیره شده در انسان است. بنابراین هر عاملی که موجب تحریک انگیزه‌های شهوانی در جامعه گردد و به آرامش روحی و روانی و عفت عمومی، صدمه وارد کند، مورد تأیید اسلام نیست. اسلام می‌خواهد انواع لذت‌های جنسی در محیط و درون خانواده شکل گیرد و از این

طریق آرامش روحی و روانی و پیوند های عاطفی نیز برقرار بماند و با طرح آن در محیط جامعه به پیوند خانواده و اجتماع نیز آسیب وارد نشود.

به جهت همان میل شدید جنسی گاهی اوقات بی آنکه دختر و پسر (به خصوص دختران) بخواهند، در شرایطی قرار می گیرند که حتی اراده خود را از دست می دهند و دیگر نمی توانند از ارتباط جنسی خود داری کنند و ناخود آگاه و بی آنکه که بخواهند، کم کم در آن شرایط بدون بازگشت قرار می گیرند و زمانی متوجه می شوند که کار از کار گذشته است، یعنی با فراهم شدن شرایط دیگر، اراده جلوگیری بسیار سخت و دشوار است. به خصوص آنکه پسران فریب کار و متأسفانه حرفه ای در فریب دختران جوان در این موارد، شاید و تردست هستند، پس چرا نباید این جریان را از سرچشمه بست؟ به همین خاطر در اسلام حتی خلوت کردن زن و مرد (دختر و پسر) نامحرم در مکانی که رفت و آمد نباشد، حرام و گناه است. در آخر این که مگر غیر از این است که تمام روابط جنسی بین دختران و پسران از همین ارتباط های به ظاهر ساده و دوستانه آغاز شده است؟ و متأسفانه به همین ارتباط جنسی ختم نشده، بلکه عاملی برای پدید آمدن بسیاری از ناهنجاری های اجتماعی و روانی نیز می شود. بهترین شاهد بر ادعای فوق مراجعه به واقعیات موجود در اجتماع است، شما در باره طلاق ها، فسادهای جنسی، اعتیاد و افسردگی ها مقداری تحقیق کنید، ببینید نقطه شروع این نابسامانی ها از کجا بوده؟ بسیاری از آنها با یک نگاه

ساده یا یک ارتباط کلامی کوچک با نامحرم شروع شده و به تدریج به ایجاد محبت و عشق و مشغول شدن فکر انجامیده و در انتها به قرار و مدار و ...

اما مسئله این است که چون جوانان و نوجوانان مخصوصاً دختران جوان، هنوز به سنی نرسیده اند که عاقبت برخی از کارها برایشان تجربه شده باشد، فقط همان ابتدای کار را که شیرین است می بینند و خدای ناکرده به دوستی با پسران نامحرم تن می دهند و به این ترتیب وارد دامی می شوند که خلاصی از آن بسیار دشوار است. چرا که اولین مشکل آنها، مشغولیت فکرشان است و عقب افتادن تدریجی از درس. مشکل بعدی خانواده (اگر دارای خانواده مذهبی باشند)، مشکل بعدی ازدواج است. آنها اگر بخواهند با همان پسری که از طریق کوچه و خیابان با او آشنا شده اند ازدواج کنند هیچ ضمانتی وجود ندارد که آن پسر چند دوست دختر دیگر در آستین نداشته باشد و سر بزنگاه از این دختر جدا و به آنها نپیوندد و به این ترتیب دختران زیادی را دچار داغ فراق و افسردگی و نابسامانی خانوادگی نکند، حتی در دانشگاه ها یا محیط های کاری نیز ارتباط نامناسب با نامحرم، غالباً باعث گرفتاری است، زیرا چه بسا باعث ایجاد عشق هایی در دل دختران و پسران جوان می گردد که به دلایل گوناگون، هرگز به "وصل" منجر نخواهد شد و داغ آن برای همیشه به دل طرفین خواهد ماند و فکرشان را آزرده خواهد ساخت.

مسائل فوق هیچکدام قصه نیست، بلکه واقعیت هایی است که به وفور در جامعه جاری است و ما تنها با گوشه هایی از آنها آشنا

می شویم. بسیاری از گرفتاران این مسائل به دلیل حیا و شرم، مشکلات خود را برای دیگران بازگو نمی کنند. اگر این کار را می کردند درس عبرت خوبی برای دیگران مخصوصا جوانان و نوجوانان می شد.

نکته مهم این است که وقتی این مشکلات ریشه یابی می شوند، غالب آنها از همان نگاه های کوچک و سخن های کوتاه و عشوہ هایی آغاز می شوند که به نظر پرسش گر دل پاک ما، نبایست روی آنها حساسیت نشان داد، اما چه می توان کرد که همین موارد کوچک اگر مورد بی توجهی واقع شوند و ادامه یابند سر از مشکلاتی بسیاری در می آورند.

بنابراین احکام دین مقدس اسلام، بر اساس مصلحت زندگی انسان هاست و خداوند که بهتر از هر کس ساختمان فطری انسان را می شناسد، از روی محبت و به خاطر خود ما این احکام را وضع نموده و گرنه او نه بخیل است و نه نیازمند به این احکام.

ما نیز در نگاه خود به زندگی بایستی عاقبت کارها را بنگریم و از زندگی دیگران عبرت بگیریم و به این نکته برسیم که؛ چه بسا لذت های کوتاه که رنج های طولانی به ارمغان می آورد.

حال به گوشه ای از پیامدهای مسئله روابط آزاد در کشور های غربی پردازیم. آنجا که فکر می کنیم، این مشکلات برای آنها حل شده یا حساسیت نسبت به این موضوع ندارند. اگر چه در آنجا این مشکلات به جهت روابط آزاد بیش از حد، بسیار است، اما متأسفانه جامعه ما نیز کم و بیش با بسیاری از این مشکلات روبرو است.

نظریات روانکاوی از جمله نظریه "هورنای" بر این حقیقت تأکید می کند: "در اجتماعاتی که روابط جنسی آزاد است،

بسیاری از احتیاجات روانی، شکل تمایلات جنسی پیدا می کند و به صورت عطش جنسی در می آید."

نشریه آمریکایی "ایدرز دایجست" درباره روابط پیش از ازدواج دختران و پسران می نویسد: "هر ساله ۳۵۰ هزار دختر نوجوان آمریکایی در سنین ۱۵ تا ۱۹ سال دوره دبیرستان به سبب ارتباط های نامشروع، آبستن شده و فرزندان غیر قانونی خود را به دنیا می آورند... این دختران با رؤیاهایی چون ازدواج با دوستان پسرشان، اتمام تحصیلات، شروع یک زندگی ایده آل و دست یابی به یک شغل مناسب، به این ارتباط غیر قانونی روی می آورند. اما بسیار زود پرده های سراب گونه این اوهام به کنار رفته و واقعیت زندگی روی خود را نشان می دهد و متأسفانه، این بیداری درست در زمانی به دست می آید که این دختران نوجوان دیگر شانس برای برخورداری از یک زندگی سالم و ایده آل ندارند."

این روزنامه در ادامه علت بروز این نابهنجاری های جنسی را روابط آزاد دختر و پسر در مدارس دانسته، طی گفتگویی با تعدادی از این دختران، به نقل از یکی از آنان می نویسد:

"ای کاش زمان به عقب بر می گشت! ای کاش به عنوان عضوی از خانواده در میان والدینم جای داشتم. ای کاش هنگامی که زمینه های ایجاد یک ارتباط نامشروع برایم فراهم شده بود، کمی هم به زندگی آینده ام می اندیشیدم و این گونه به پایان خط نمی رسیدم."

در ذیل به برخی از آن آثار که در نتیجه روابط آزاد دختر و پسر در جوامع غربی پیدا شده اشاره می کنیم:

۱ افزایش روابط جنسی

ص: ۶۷

نامشروع: تحقیق نشان می دهد که آمار روابط نامشروع جنسی که ناشی از روابط آزاد دختر و پسر است، در امریکا و در تمامی جامعه اروپا رو به افزایش است، به گونه ای که در سال ۱۹۹۳ در امریکا ۵۰٪ روابط دختر و پسر به روابط جنسی تبدیل شده است.

۲ آبستنی های ناخواسته: آمیزش جنسی نامشروع و افزایش آبستنی های غیر رسمی و زود هنگام یکی دیگر از آثار شوم روابط آزاد دختر و پسر است. آندره میشل در این باره می نویسد: "بیش از چهل درصد زنان امریکایی که پیش از بیست سالگی ازدواج می کنند. به علت روابط آزاد پسر و دختر، قبل از ازدواج حامله هستند. در نروژ ۹۰٪ دخترانی که در سن کمتر از هیجده سال ازدواج می کنند، آبستن هستند و در سوئد و آلمان نیز همین مطلب صادق است".

۳ ازدیاد غیر قابل کنترل آمار سقط جنین: متناسب با افزایش نرخ آبستنی های ناخواسته، آمار سقط جنین در کشور های غربی که دختر و پسر پیش از ازدواج روابط آزاد دارند رو به تزاید است. از یک میلیون زن و دختر نوجوانی که هر ساله در امریکا به طور ناخواسته باردار می شوند، ۵۳٪ فرزندان خود را سقط می کنند. این درحالی است که به علت برخی محدودیت ها که بعضی ایالات در مورد سقط جنین وضع کرده اند، اکثر سقط های جنین گزارش نمی شود.

به ادعای یک پزشک امریکایی که در یکی از زایشگاه های این کشور مشغول بوده و در مورد مشکلات محل کار خود مقاله ای نوشته است، در حدود ۴۷٪ از زایمان های

تحت نظر وی مربوط به موالید نامشروع بوده است. به ادعای وی اکثر موالید، مربوط به زنان پایین تر از بیست سال مربوط به روابط آزاد دختر و پسر بوده است.

۴ افزایش خانواده های تک والدینی: افزایش شمار وصلت های غیر رسمی، باعث کاهش در میزان ازدواج را ترسیم می کند که یکی از پیامد های آن افزایش تعداد خانواده های تک والدینی است؛ یعنی خانواده هایی که فرزندان در آن ها محکومند تنها با یکی از والدین خود زندگی کنند. آندره میشل می گوید: "زندگی فرزندان نامشروع در بیش از ۹۰٪ موارد با مادران است. این گونه مادران که تقریباً از سوی جامعه به ویژه والدین و آشنایان خود طرد می شوند، برای گذراندن زندگی با مشکلات شدید اقتصادی و فقر و فلاکت مواجهند.

روزنامه "ایدرزدایجست" ضمن ارائه گزارشی از وضع فلاکت بار معیشتی این گونه خانواده ها، گزارش زیر را نوشته است:

"مادر این بچه - که مادام بهانه پدر می کند - برای تأمین نیازهای مادی خود و فرزندانش ناچار است که در دو شیفت کامل کار کند که در نتیجه، فرزند وی در مقایسه با مادران دیگر، زمان کمتری را با او سپری می کند. این فرزند غیرقانونی در حقیقت هم از نعمت پدر و هم از نعمت مادر محروم است.

این مادر نوجوان با تأسف و تأثر می گوید: من با این حاملگی نامشروع برای تمام عمر دخترم را از نعمت پدر محروم کردم و باید تسلی بخش اندوه فراوان این طفل باشم.

۵ روسپیگری: پدیده شوم روسپی گری به ویژه در بین دختران جوانی که به طور

ناخواستہ صاحب فرزند نامشروع شده اند، در جوامع غربی شایع است، زیرا فرزندان ناخواستہ، فرصت های اشتغال و تحصیل را از مادران گرفته، آنان ناچارند برای تأمین هزینه های زندگی و رهایی از فقر، به هر کاری رو آورند.

۶ گسترش بیماری های مقاربتی: روابط آزاد دختر و پسر، در نتیجه روابط آزاد جنسی، سکوی پرش روسپی گری و افزایش بیماری های عفونی و مقاربتی است. در این باره کافی است بدانید که: در هر ۱۳ ثانیه یک نفر در آمریکا به ویروس مهلک بیماری ایدز مبتلا می شود. قربانیان این ویروس که عمدتاً از طریق بی بند و باری جنسی مبتلا می شوند، از این بیماری عفونی هلاک می گردند.

آنچه ذکر شد، اشاره به برخی پیامدهای روابط آزاد دختر و پسر پیش از ازدواج است. عوارض دیگری چون جنون، عقده های روانی، تزاید جنایت و آدم کشی از دیگر نتایج آن روابط است.

به این ترتیب روشن شد که چرا اسلام روابط آزاد دختر و پسر و نگاه و صحبت های التذاذی آنان را که منشأ برای روابط بعدی می شود، حرام و ممنوع ساخته است.

آمار و نقل قول ها عمدتاً از کتاب مجموعه مقالات دفاع از حقوق زنان، تدوین دفتر مطالعات و تحقیقات زنان از صفحه ۶۰ تا ۷۲ برداشت شده است. در این موضوع می توانید کتاب های زیر را مطالعه کنید:

۱ جامعه شناسی خانواده، از دکتر شهلا اعزازی.

۲ سیمای زن در جهان امریکا، از مرکز امور مشارکت زنان ریاست جمهوری.

۳ درّ و صدف، از محمد شجاعی، انتشارات محیی، شهرری.

رابطه ای سالم و شرعی

چرا نمی توانم با یک پسر رابطه ای

ص: ۷۰

سالم و شرعی برقرار کنم؟

باید رابطه شرعی و سالم را تعریف کرد.

رابطه شرعی و سالم دختر با پسر نامحرم یعنی ارتباط کلامی و غیر کلامی در چهارچوب مقررات اسلامی. به عبارت دیگر: حرف زدن، نگاه کردن و غیره بدون قصد لذت صورت گیرد.

اگر این حدود رعایت شود، از نظر اسلام منعی برای ارتباط سخنی نیست، همان گونه که در جامعه این نوع ارتباطات دیده می شود، مثل رجوع به پزشک، خرید از بازار، حضور در محل کار و محل تحصیل و ارتباط با معلم و استاد و همکار و مدیر اما اگر ارتباط به طور وسیع انجام گیرد و هر دختر و پسری با هم راحت ارتباط برقرار کنند، تضمینی برای رعایت آن اصول نیست.

جاذبه جنسی و طبیعی دختر و پسر به ویژه در سنین جوانی، زمینه انحراف ارتباط ها را فراهم می سازد و ارتباط ها را تحت تأثیر قرار می دهد. بر این اساس، دین به ما هشدار می دهد که هرگاه دو غیر همجنس، در قالب هر ارتباطی در مکانی خلوت و دور از دید دیگران قرار گیرند، شیطان با آنها خواهد بود و روابط صحیح را تهدید می کند. تهدید در روابط دختر با دختر یا پسر با پسر کم تر است.

نکته دیگر که حساسیت این نوع ارتباط را فزونی می بخشد، پیامد منفی شکست یا منحرف شدن روابط انسانی، به سبب جاذبه جنسی است. اگر ارتباط به انحراف گراید، سبب از دست رفتن آبرو و حیثیت اجتماعی و سرمایه زندگی، نیز ارزش و کرامت انسانی دختر و پسر می گردد که جبران ناپذیر است.

فراموش کردن

چرا نمی توانم شخصی را که دوست دارم، فراموش کنم، حتی فکر می کنم

ص: ۷۱

که در هر جا مرا می بیند؟

یکی از آثار عشق و علاقه زیاد، همین مسئله است که در سؤال به آن اشاره کردید. عشق شدید، موجب می شود که انسان احساس کند معشوق همیشه کنار او است و وی می بیند اما در حقیقت چنین نیست و خیال و توهم است، اما توهم و پندار ریشه در یک حقیقت بسیار عالی و ارزشمند دارد، و آن اینکه یکی وجود دارد که همیشه ما را می بیند و در هر حال مراقب ما است و هیچ لحظه ای از او غایب نیستیم، خواه به فکر او باشیم یا نباشیم و او کسی جز خداوند بزرگ نیست.

احساس تان اگر چه یک احساس کاذب است و به نوعی از اصل خود منحرف شده، اما نشان از یک حقیقت بسیار عالی و ارزشمند دارد.

آیا به خداوندی که هر لحظه کنار تو است و تو را می بیند و هیچ کاستی و کمبودی ندارد و همه زیبایی ها از او است و خود زیبایی مطلق است، چنین عاشق و شیفته شده ای؟!

واقعاً چه ارزشمند و عالی است، کسی خدا را این گونه ببیند و احساس کند که هر لحظه و هر آن او را می بیند و حضور خداوند را لمس کند.

به نظر می رسد خودتان نیز متوجه این مسئله شده اید که احساس تان به جهت علاقه شدید به فرد مورد نظر است. عشق و علاقه شدید، حکم عقل را کم فروغ و بی اثر نموده، به گونه ای که تصور می کنید همه جا شما را می بیند و حضورش را در همه جا احساس می کنید. به همین خاطر برای فراموش کردن او با ما مشاوره کرده اید. ما نیز ابتدا از

شما می‌خواهیم که تأمل کنید چرا چنین گرفتار عشق شده‌اید و با خودتان خلوت نمایید و وسوسه‌های شیطانی یا نفس‌آماره را از خود دور نمایید و به خود بگویید که چگونه چنین اسیر عشق شده‌اید که فکر می‌کنید او همه‌جا حاضر است؟ او که انسانی است با همه کاستی‌ها و عیب‌ها، اما چگونه نتوانستید این‌گونه عاشق‌خدایی شوید که همه‌جا حضور دارد و همه هستی ما از اوست؟

در ضمن برای بهتر فراموش کردن او، راه‌های عملی لازم است که به آنها توجه کرده و عمل نمایید.

۱ در اولین فرصت مناسب ازدواج کنید، چون ازدواج به نیازهای عاطفی شما پاسخ مثبت می‌دهد.

۲ یک رشته فعالیت‌های ذوقی، هنری، فکری و عملی در زندگی قرار دهید تا بتواند فکرتان را از او منحرف نماید.

۳ به فعالیت‌های ورزشی اهمیت دهید، چون این نوع فعالیت‌ها، دریچه‌ای برای خروج فشارهای ناشی از تراکم انرژی انباشته شما محسوب می‌شود.

۴ اوقات فراغت را با کارهای متنوع پر کنید تا کم‌تر به او فکر کنید.

با ایجاد اشتغال فکری و ذهنی یا بدنی و فیزیکی از بیکاری اجتناب کنید. با مشغول ساختن خویش به مطالعه کتابهای درسی و غیر درسی، فکری و استدلالی مانند ریاضیات، فلسفه و منطق، یا مطالعه کتابهای ادبی (شعر و داستان) همچنین با حفظ آیات قرآن یا اشعار مفید، ذهن خود را از آن «سوژه» منحرف سازید. پرداختن به کارهای بدنی و فیزیکی به خصوص ورزشهای پر جنب و جوش و دسته‌جمعی یا شرکت در مجامع عمومی نظیر کلاسهای علمی و آموزشی، دینی و مذهبی،

هنری و ادبی، راهکارهای مفیدی هستند برای فراموشی تدریجی آن سوژه.

۵- طریق مهم فراموشی دوستان، جایگزین کردن عشق حقیقی (که عشق به خدا است) به جای عشق مجازی می باشد. جز خدا هیچ موجودی قابلیت معشوق بودن را ندارد. معشوق مجازی (غیر خدا) هر کس باشد، خالی از عیب و نقص نیست. پس باید عاشق کسی شد که فنا ناپذیر و ابدی و صاحب همه کمالات است، او پروردگار است.

اگر انسان عشق به خدا داشته باشد، دیگر گمشده ای ندارد و دچار اضطراب و نگرانی نخواهد شد، چون احساس می کند تکیه گاه مطمئنی دارد. رابطه خود را با خدا زیاد کنید و با دعاها و عبادت ها و تلاوت قرآن با خدا ارتباط داشته باشید تا احساس آرامش کنید.

۶- از تنهایی پر هیز کنید.

شیطان در تنهایی بسیاری افراد به خصوص جوانان، همدم آنان است و با حضور فعال و وسوسه انگیز خویش در ذهن و خیالشان آنان را اسیر و گرفتار دام خویش می سازد، از این رو باید از هر گونه تنهایی، در هنگام خوابیدن، درس خواندن و مطالعه کردن، در جایی ماندن و قدم زدن و به طور کلی هر گونه تنهایی دوری کنید.

۸- از حق تعالی و اولیای الهی استمداد بطلبید.

یکی از موثرترین راهها یاری جستن از حق تعالی و درخواست فروتنانه و عاجزانه از او و توسل به اولیای الهی علیه السلام به خصوص توسل و ارتباط قلبی با حضرت بقیه ا... (ارواحنا فداه) است که می توانی این مشکل و هر مشکل دیگری را با آن حل کنی.

اشتغال ذهن به امری واهی

ص: ۷۴

و غیر مقدس از وسوسه های شیطان است. برای رفع وسوسه های شیطان و دور ساختن او از ذهن و وهم، در روایات منقول از معصومین (علیهم السلام) دستورهایی رسیده است که در زیر به ذکر یک دستور بسنده می کنیم:

مردی نزد پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله) از وسوسه شیطان شکایت کرد که ذهن او را به امری مشغول می سازد. حضرت فرمود: مکرر بگو: «توکلت علی الحی الذی لایموت، والحمد لله الذی لم یتخذ ولداً، ولم یکن له شریک فی الملک، و لم یکن له ولی من الذل و کبره تکبیراً» آن مرد پس از مدتی خدمت پیامبر (ص) رسید و عرض کرد: به دستور شما عمل کردم، خداوند وسوسه مرا برطرف کرد. (۱)

چرا وقتی دختر و پسر با هم دوست هستند با هم ازدواج می کنند، در زندگی شان دچار مشکل می شوند؟

دلهره و ترس شما از پیامد این گونه دوستی ها و ازدواج ها، نگرانی به جا، واقعی بلکه ستودنی است. تنها شما نیستید که این پرسش را مطرح می کنید، بلکه تحقیقات کارشناسان مسایل اجتماعی نشان می دهد که بسیاری از ازدواج هایی که سرآغازش دوستی های خیابانی و انگیزه های غریزی و جنسی یا عاطفی محض بوده، به مشکل های اجتماعی تبدیل شده و به طلاق منجر شده است. در این گونه دوستی ها و ازدواج ها غالباً گزینش بر مبنای معیارهای صحیح دینی و اخلاقی و ملاک های پسندیده نیست، بلکه کشش های غریزی و خواسته های دل، محرک اصلی است. دو طرف تنها به خواهش و کشش دل توجه دارند، اما اندیشه و خرد را دخالت نداده، یا کمتر توجه دارند؛ از این رو این گونه دوستی ها و معاشرت ها نمی تواند شخص را برای شناخت روحی

ص: ۷۵

و فکری شخص مقابل و ارزیابی صحیح از نقاط ضعفش یاری نماید، بلکه پایداری دوستی آن چنانی (که عمرش کوتاه است) باعث می شود که شخص نتواند ضعف های اخلاقی، فکری، اجتماعی، ذوقی و هنری دوستش را تشخیص دهد، زیرا علاقه و دوست داشتن چیزی، انسان را کور و کر می کند و موجب می شود نقاط ضعف را نبیند و واقعیت ها را آن گونه که هست، درک نکند. در ضمن چون به هم علاقه دارند، سعی می کنند عیب ها آشکار نشود، تا موجب جدایی نشود، به همین خاطر رفتارها ظاهری می شود و هر شخص سعی می کند رفتارهایی را از خود بروز دهد که طرف مقابل بیسندد، اما وقتی ازدواج صورت گرفت واقعیت ها خود را نمایان می سازد. وقتی بیشتر در کنار هم بودند با سختی ها و مشکلات زندگی و خواسته های متفاوت روبرو شدند (صفات و ویژگی هایی که از هم مخفی می کردند) خود را نمایان می سازد. در این زمان احساس می کنند همدیگر را فریب داده اند، چون واقعیات را به هم نگفتند و خود را چنان که بودند، نشان ندادند و در درون دوستی سعی می کردند خود را مطلوب طرف مقابل نشان داده یا جا بزنند.

ابراز علاقه

چرا پسرها نسبت به دخترها ابراز علاقه نمی کنند؟

نوع برخورد پسران با دختران و به عکس یه «میزان معرفت و آگاهی، ایمان و تقوا، و شخصیت اجتماعی» آنان بستگی دارد؛ به علاوه سنین مختلف، نیازها و پیامدهای متفاوتی دارد. کسانی که معرفت دینی و ایمان و تقوای درونی قابل اعتمادی دارند، تا زمانی که موقع ازدواج شان نرسیده، طبیعی است نه به دختران توجه و نگاه می کنند و نه ابراز علاقه می نمایند، چون:

اولاً: بر اساس

ص: ۷۶

اعتقادات دینی، این کار جایز نمی دانند.

ثانیاً: شخصیت انسانی و اجتماعی خود را بالاتر از آن می دانند که خود را به کارهایی آلوده کنند که موجب رضایت شیطان و خشم پروردگار است.

این گروه هنگامی که قصد ازدواج دارند، از راه های صحیح به کمک خانواده و اقوام و آشنایان امین تحقیق می کنند و با دختر گفتگو می نمایند و پس از ازدواج بیشتر از دیگران ابراز علاقه و مودت می کنند.

برخی پسرها به دلیل دور بودن از معرفت دینی و تربیت صحیح، و نداشتن خانواده یا دوستان سالم، جهت ارضای غرایز جنسی و هواهای نفسانی خویش نسبت به دختران ابراز علاقه می کنند، بعضی از اینها ممکن است واقعاً قصد ازدواج داشته باشند اما ازدواجی که معلوم نیست تا چند سال دوام و ماندگی دارد، ولی برخی ابراز علاقه هایشان فریبی بیش نیست. آنها قصد ازدواج ندارند، بلکه قصد لذت جویی و هوسرانی دارند. در واقع مشکل اساسی گروه دوم، آن نیست که چرا ابراز علاقه نمی کنند، بلکه مشکل آن است که چرا در ابراز علاقه خود صداقت ندارند؟ چرا هدف شان در ابراز علاقه ها، فریب دختران و برقراری ارتباط نامشروع با آنها است؟ دختران پاک و با شخصیت نباید خود را اسیر و ذلیل نگاه پسران آلوده چشم نمایند. عفت و پاکدامنی وقار و متانت در دختران، گوهر گرانبهائی است که هر کس خریدار آن است. پس نباید خود را دلخوش به ابراز علاقه هایی کنند که واقعیت ندارد

اجازه پدر

چرا اجازه پدر در ازدواج دختر شرط است، ولی اجازه مادر شرط نیست، در حالی که بعضی مادران عاقل تر و فهیم ترند؟

پدر سرپرست خانواده است، و معمولاً در تصمیم گیری ها مردها کم تر

تابع احساسات می شوند؛ از طرفی نسبت به خواستگار دخترشان بیشتر می توانند اطلاعات کسب کنند و تحقیق و بررسی نمایند؛ در ضمن با روحیات مردان که خواستگاران هستند بهتر آشنایی دارند. بنابر این مقدم داشتن نظر پدران برای دختران سودمندتر است. از سوی دیگر پدران با مادران مشورت می کنند و نقطه نظرات آنان را مدنظر قرار می دهند و با استفاده از تمام نظریات اعضای خانواده و فامیل های نزدیک، پاسخ مثبت یا منفی به خواستگار می دهند. از این رو بیشتر (بعضی اجازه پدر را شرط نمی دانند) مراجع معظم تقلید می فرمایند: دختری که به حد بلوغ رسیده و رشیده است، یعنی مصلحت خود را تشخیص می دهد، اگر بخواهد شوهر کند چنانچه باکره باشد، باید (و به نظر بعض بنابر احتیاط) از پدر خود اجازه بگیرد، ولی اگر همسر مناسبی برای دختر پیدا شود و پدر مخالفت کند، اجازه او شرط نیست. (۱)

در هر صورت مسئله اجازه و اذن پدر در ازدواج دختر باکره به معنای نفی نظرات مادر یا برادران و بزرگترهای دیگر نیست و قابل جمع است. اگر در خانواده ای پدر و مادر با هم تفاهم داشته باشند، همیشه و در تمامی مورد از نظریات یکدیگر استفاده می کنند و با هماهنگی یکدیگر کارهای مهم (از جمله ازدواج دخترشان) را به سامان می رسانند. در صورتی که مادر دارای عقل و فهم قابل توجهی باشد، وقتی که با پدر همراه باشد، کامل کننده یکدیگر خواهد بود. اگر در موردی پدر از نظر فکری و عقلی، کوتاه فکر باشد و نظر او قابل توجه نباشد و به ضرر دختر تمام شود، اعتباری نخواهد داشت.

چرا از نظر بعضی پدر و مادرها، عشق

ص: ۷۸

عیب است؟ مگر عشق نعمت الهی نیست و با ازدواج دین کامل نمی شود؟

عشق جاذبه و کشش قلبی انسان به سوی کمال و جمال است. زیبایی یکی از کمالات است و زیبایی مطلق خدا است، پس در واقع عشق، کشش قلب انسان به سوی خدا است عشق، انسان را از خودخواهی نجات داده و او را متوجه بیرون از وجود خود می کند. اگر عشق انسان به دیگری، خالی از هوای و هوس باشد نشانه ای از عشق به کمال مطلق است، ولی بین عشق و هوای نفس شهوت گرایی فرق است ما خیلی از جوانان این دو را با یکدیگر اشتباه می کنند.

عشق، عامل تکامل بخش انسان و از جمله صفات والای آدمی است. اما هوای نفس عامل تباهی و سقوط انسان به شمار می رود.

هدف هوای نفس ارضای شهوت است، ولی هدف عشق ماندگاری و حضور معشوق است. عاشق می خواهد همه چیز حتی خود را فدا کند. اگر فردی نشانه ای از عشق را در دل خویش نسبت به فردی دیگر دارد، می باید در درجه نخست به معشوق خود بیندیشد، نه به خویشتن اگر برای ارضای تمایل خود، معشوق را به شیوه های مختلف قربانی کند و دست به عملی می زند که آبروی وی را خدشه دار سازد، مطمئن باشد که عشق نیست، بلکه کشش از نوع حیوانی است. چنین عشق هایی غالباً با ارضای غریزه جنسی، سرد و خاموش می گردد. این نوع عشق، عشق به صورت و ظاهر است، نه سیرت و باطن. شاید به همین خاطر مولانا گفته است:

عشق هایی کز پی رنگی شود عشق بُنود، عاقبت ننگی بود

بنابر این عشق حقیقی، موجب رشد و عفت است اما

هوای نفس موجب گناه و بی عفتی است. عاشق می خواهد پاک زندگی کند و به پاکی ها برسد.

پدر و مادرها با هوی و هوس و شهوت رانی و کشش های نفسانی مخالفند، نه عشق واقعی.

ازدواج: عشق کامل کننده ازدواج است، نه عامل آن. برای تشکیل خانواده می باید همخوانی بین دو انسان برای برآوردن تمامی نیازها در حد بالایی باشد. ازدواجی که بدون توجه به نیازهای گوناگون انسان، صورت می پذیرد و تنها بخواهد غریزه جنسی را تأمین نماید، زود به شکست خواهد انجامید. (۱) اما اگر تمام جوانب مورد لحاظ قرار گیرد، دوستی و عشق نعمت بزرگ الهی است.

خداوند در قرآن فرموده است: «یکی از نشانه های او، آن است که از جنس خودتان، زوج هایی آفرید، تا در کنار او آرامش یابید و بین تان دوستی (عشق) و رحمت قرار داد». (۲)

ازدواج، سنت پیامبر

چرا ازدواج، سنت پیامبر دانسته شده و باید ازدواج کرد؟ چرا برای بچه دار شدن باید روابط جنسی داشت؟ چرا تمام دردهای زایمان و مانند آن برای زنان است و مردان در فکر هوس خود هستند؟ به خاطر این چیزهای نفرت آور نمی خواهم ازدواج کنم. آیا با توجه به سخن پیامبر در مورد ازدواج، برایم مشکلی ایجاد می شود؟

پاسخ:

از این که ما را امین خود دانسته و پرسش هایی دغدغه دار که برایتان ایجاد کرده، با ما در میان نهادید، سپاسگزاریم. امیدواریم بتوانیم در حل مسایلی که در نامه مطرح نمودید، به شما کمک نمایم.

قبل از پاسخ به پرسش ها توجه شما را به دو نکته جلب می کنیم:

۱ خداوند در سوره روم (۳۰) آیه ۲۱ رابطه بین زن و مرد و عشق و دوستی بین آنها و آرامش یافتن آنها

ص: ۸۰

۱- جوان و تشکیل خانواده، ص ۳۸ ۳۲.

۲- روم (۳۰) آیه ۲۱.

کنار هم را یکی از نشانه های خود دانسته است. بنابراین اگر چه در ازدواج زنان و مردان، نیازهای جنسی مطرح است، اما نیازهای عاطفی و احساس آرامش در کنار هم را نباید از نظر دور داشت. علاقه و ارتباط میان زن و مرد تنها یک نیاز جنسی نیست.

۲ در یکی از آیات خداوند می فرماید که انسان را در سختی آفریدیم. بر اساس این آیه شریفه، زندگی انسان ها در دنیا با سختی ها و مشکلات همراه خواهد بود. در مورد فلسفه وجود سختی ها و نقش آنها در تکامل انسان ها و معنا یافتن لذت ها در کنار سختی ها و حتی درون آنها، سخن بسیار است. اما نکته مهم آن است که به دنبال آسایش و راحتی مطلق بودن در دنیا و زندگی مادی (که عالم تضاد و تغییر و دگرگونی است) سعی بیهوده است. بنابراین سختی و مشکل تنها برای زنان و آن هم در دوران نه ماهگی یا درد زایمان نیست، بلکه حتی زنانی که ازدواج نکنند، یا مادر نشوند، یا مردانی که بار مشکلات و سختی های مجرد زیستن را به دوش می کشند با سختی ها و مشکلات خود روبرو هستند.

در عین حال که دوران سختی ها هم کامیابی ها و لذت ها نهفته است، مانند مادری که نه ماه فرزند را درون شکم دارد، که چه بسا برخی از نیازهای عاطفی و تنهایی خود را با همان فرزند پر می کند و یا لذت مادر شدن که پس از زایمان برای زن حاصل می شود.

به همین جهت زنانی هستند که پس از ازدواج به جهت این که دارای فرزند نمی شوند، در غم و اندوه به سر می برند و

از نظر عاطفی احساس کمبود و خلأ دارند. اینان چقدر تلاش می کنند؛ خرج می نمایند تا صاحب فرزند شوند.

بنابر این نباید تنها توجه خود را به یک طرف داشته باشیم و صرفاً نگاه منفی و یک جانبه به واقعیت هایی که در زندگی با آنها روبرو هستیم، داشته باشیم.

با توجه به نکاتی که بیان شد، در پاسخ به سؤالات تان می گوئیم:

اولاً: ازدواج یک نیاز برای زن و مرد است که علاوه بر جنبه نیاز جنسی، نیازهای روحی، عاطفی و حتی معنوی انسان ها را برآورده می سازد.

ثانیاً: این مسئله در اسلام به صورت واجب نیست که گفتید باید اجرا شود. ازدواج در اسلام یک سنت پسندیده و ارزشمند است. تنها در صورتی واجب است که شخص بدون همسر به گناه می افتد. پس اگر کسی بتواند خود را از گناهان حفظ نماید، واجب نیست، اما ترک آن امر پسندیده ای نیست؛ زیرا چنین کسی نیازهای جنسی و عاطفی خود را سرکوب می نماید. اسلام چون بر اساس فطرت و نیازهای انسان شکل گرفته، تجرد را پسندیده نمی داند.

ثالثاً: کسی می تواند ازدواج کند، اما صاحب فرزند نشود. البته این مسئله باید با توافق همسر باشد، اما این که برای بچه دار شدن باید رابطه جنسی باشد، نظام و قانون طبیعت است که نه تنها در انسان ها، بلکه در مورد حیوانات نیز این قانون جریان دارد اما این که حتماً در شب اول ازدواج باید باشد، چنین چیزی در دین اسلام نیامده است و ضرورتی ندارد.

چه بسا زن در شب اول ازدواج در ایام عادت باشد که از نظر اسلام مقاربت در ایام عادت حرام بوده و کفاره دارد.

ما این که در برخی فرهنگ ها یا مناطق عادت شده که شب زفاف شب اول ازدواج باشد، مسئله ای جداگانه است. چه بسا برخی از آداب و رسوم در شب اول اجرا می شود که از نظر اسلام پسندیده نیست و مورد تأیید عقل هم نمی باشد. بنابر این این قضایا را باید از اصل ازدواج و نظر اسلام در مورد آن جدا کرد.

حال با توجه به توضیحاتی که ارائه شد، نیازی نیست که بگوییم شما چه کنید یا نکنید و آیا مشکلی خواهید داشت یا نه. در هر حال هر انسانی به خود و نیازهای درونی خود آگاه تر است. اگر در پی زندگی بدون سختی و مشقت در دنیا باشیم، به قول خواجه حافظ شیراز: خون خوری گر طلب روزی ننهاده کنی.

در عین حال چیزهایی لذت بخش در زندگی و خوشبختی در دنیا، در سایه تلاش ها و تحمل سختی ها به دست می آید. چه بسا می توان گفت که هر چه سختی بیشتر باشد، کامیابی و موفقیت پس از سختی ها نیز لذت بخش تر است.

آزادی دختر

چرا به عنوان یک دختر نباید در جامعه آزادی داشته باشم؟

منظورتان از این که به عنوان دختر خانم، چرا نباید آزادی داشته باشم روشن نیست. زیرا آزادی اقسام و صورت های مختلف دارد، مانند آزادی تحصیل علم، آزادی در عقیده، آزادی بیان و اندیشه، آزادی پوشش، آزادی انتخاب دوست و شغل و همسر و غیره که به نظر می رسد در این امور مشکلی نباشد.

از پرسش های شما استفاده می کنیم که منظور از آزادی ارتباط دختران با پسران است که چرا این آزادی به شما داده نشده است؟

در پاسخ می گوییم:

اولاً

ص: ۸۳

این مسئله اختصاص به دختران ندارد. پسران نیز باید در روابط خود با دختر نامحرم مراقب باشد، بلکه حتی مراقبت او در نگاهها باید بیشتر باشد.

ثانیا بایدها و نبایدها را ارزشها و ضد ارزشها مشخص می کنند. و ارزش و ضد ارزش در فرهنگ های مختلف یکی نیستند. یک فرد مسلمان یعنی کسی که فرهنگ اسلام را پذیرفته است، لازم است بایدها و نبایدهای زندگی اش را در فرهنگ اسلام جستجو کند. مکتب اسلام، مکتبی قانونمند و حسابگر است و برای هر رفتاری معیاری مشخص کرده است. مکتب اسلام مکتب فساد و فحشا نیست و راز این که چرا نباید دوست پسر داشته باشد در همین است. خارج شدن از چهارچوب قانون دین در خصوص روابط دختر و پسر یعنی گرفتار فساد و بی بندوباری بی حد و حصر شدن. قانون دین منطبق با فطرت انسان است و فطرت، پاسخگوی روابط قانونی و شرعی بین دو جنس مخالف است و بیش از این دیگر ندای فطرت نیست، هوس است و هوس رانی در مکتب اسلام مذموم است. یک عمل شیطانی است و نتیجه عمل شیطانی خواست خالق انسان نیست. پس دوستی با پسر و یا حتی دختر در خارج از قوانین شرعی و قانونی، دور شدن از هدف خالق است و این خطر بزرگی است که انسان از اصل خویش دور شود. این تجربه را مجامع غرب کرده اند و فعلاً تاوان این تجربه تلخ را می پردازند. اسلام امنیت خانواده ها را در ارتباط صحیح و مشروع این دو جنس مخالف می داند.

البته نباید انکار کرد که محدودیت دختران هم از جهت نوع پوشش و لباس و هم از جهت ارتباط

از نظر اجتماعی بیشتر است.

یکی از دلایل این است که دختران به خصوص در سنین زیر ۲۰ سالگی در معرض خطر بیشتری هستند. هم قدرت دفاعی کمتر دارند و هم آسیب پذیری آنها بیشتر است. به جهت حس عاطفی رقیق و پاک شان زود اعتماد می کنند و فریفته می شوند.

تمایز

چرا بین دختر و پسر تمایز وجود دارد؟

اگر منظور از تمایز، تفاوت دختر و پسر از نظر جسمی و روحی است، باید بگوییم تفاوت ها از عجیب ترین شاهکارهای آفرینش است. استاد مطهری می گوید:

«همین تفاوت ها است که آن ها را بیش تر به یکدیگر جذب می کند، عاشق و خواهان یکدیگر قرار می دهد، اگر زن دارای جسم و جان و خلق و خوی مردانه بود، محال بود که بتواند مرد را به خدمت خود وا دارد و مرد را شیفته وصال خود نماید و اگر مرد همان صفات جسمی و روانی زن را می داشت، ممکن نبود زن او را قهرمان زندگی خود حساب کند و عالی ترین هنر خود را صید و شکار و تسخیر قلب او به حساب آورد. مرد جهانگیر و زن مردگیر آفریده شده است» (۱).

اگر مراد شما تبعیض هایی است که بعضی از خانواده ها نسبت به پسر و دختر روا می دارند، باید بگوییم: از نظر اسلام این رفتارها محکوم است و بین آن ها باید عدالت را رعایت کرد.

فرزند دار شدن

چرا با روابط جنسی فرزند ایجاد می شود؟

این مسئله یک روند طبیعی است، اگر چه ارتباط جنسی برای تولید فرزند و ادامه داشتن نسل، اختصاص به انسان ندارد و در مورد حیوانات نیز چنین است. در هر حال با رسیدن انسان ها به سن بلوغ،

ص: ۸۵

آمادگی جسمی و فیزیولوژی در آنها برای بچه دار شدن فراهم می شود و در همین زمان، کشش و جاذبه جنسی در آنها ایجاد می شود و چنانچه رابطه جنسی با شرایط خاص صورت گیرد، احتمال به وجود آمدن فرزند، بسیار قوی و بلکه حتمی است.

اما این که چه کنش و واکنش هایی در بدن زن صورت می گیرد تا نطفه منعقد شود، مسئله ای است که در کتاب های زیست شناسی به تفصیل بیان شده و نیاز به تشریح آن در این نامه نیست.

چنانچه در مرحله ازدواج قرار داشته باشید، دانستن این امور می تواند برایتان مفید باشد. به همین منظور کلاس هایی در مراکز بهداشت هر شهرستان برای آشنایی زوج ها قبل ازدواج تشکیل شده که زوجین می توانند در آنها شرکت کنند، اما اگر اکنون در شرایط ازدواج نیستید، دانستن آنها و دغدغه خاطر در مورد آنها، برایتان ضرورتی ندارد.

خواستگاری

چرا باید پسر به خواستگاری دختر برود؟

در مورد نحوه خواستگاری و رفتن پسر یا دختر، اسلام هیچ گونه دستور خاصی ندارد و مانند بسیاری از امور دیگر به خود مردم واگذار شده است. استاد مطهری می گوید: «این که از قدیم الایام مردان به عنوان خواستگاری نزد زنان می رفته اند و از آن ها تقاضای همسری می کرده اند، از بزرگ ترین عوامل حفظ حیثیت و احترام زن بوده است. طبیعت مرد را مظهر طلب و عشق و تقاضا آفریده است و زن را مظهر مطلوب بودن و معشوق بودن. طبیعت زن را گُل، و مرد را بلبل، زن را شمع و مرد را پروانه قرار داده است. این یکی از تدابیر حکیمانه و شاهکارهای خلقت است که در غریزه مرد نیاز

ص: ۸۶

و طلب و در غریزه زن ناز و جلوه قرار داده است. خلاف حیثیت و احترام زن است که به دنبال مرد بدود. برای مرد قابل تحمّل است که از زنی خواستگاری کند و جواب رد بشنود و آن گاه از زن دیگری خواستگاری کند و جواب رد بشنود تا بالاخره زنی رضایت خود را به همسری با او اعلام کند اما برای زن که می خواهد محبوب و معشوق و مورد توجه و علاقه باشد و از قلب مرد سر در آورد تا بر سراسر وجود او حکومت کند، قابل تحمل و موافق غریزه نیست که مردی را به همسری خود دعوت کند و احیاناً جواب رد بشنود و سراغ مرد دیگری رود». (۱)

خواستگاری همیشه از ناحیه جنس مذکر انجام می شود. این قاعده حتی در مورد حیوانات نیز جاری است. یعنی در خواست از جنس مخالف غالباً از ناحیه مذکر آغاز می شود.

دین مقدس اسلام نیز که آیین فطرت است، بر این رویه فطری و طبیعی صحه نهاده و بر این مبنا و اساس است که در قرآن و سنت در امر ازدواج، مردان مخاطب واقع گشته اند و مستقیماً به آنان دستور ازدواج و همسر گزینی داده شده و فرموده است: «فانكحوا ما طاب لكم من النساء؛ با زنان طیب و پاکیزه ازدواج کنید». (۲)

این آیه به معنای نهی از خواستگاری زن از مرد نیست، از این رو در صدر اسلام تقاضای زن از مرد نیز اتفاق افتاده است. امام باقر(ع) نقل می کند: زنی نزد پیامبر(ص) آمد و عرض کرد: مرا به عقد کسی در آور. حضرت رو به حضار نمود و فرمود: کسی حاضر است

ص: ۸۷

۱- استاد مطهری نظام حقوق زن در اسلام ص ۱۵

۲- نساء آیه ۳

با این زن ازدواج کند؟ مردی از میان جمع برخاست و عرض کرد: من حاضریم، حضرت فرمود: چه داری که به او بدهی؟ گفت: چیزی ندارم. پیامبر(ص) فرمود: نمی شود. زن خواسته خود را تکرار کرد. دیگر بار حضرت فرمایش خویش را تکرار نمود، باز همان مرد برخاست. سرانجام پیامبر به آن مرد فرمود: از قرآن چیزی می دانی؟ گفت: بلی. فرمود: زن را به عقد ازدواج تو در آوردم، در عوض قرآنی که به او آموزش می دهی، مهریه او خواهد بود. (۱) از این جریان بر می آید که خواستگاری زن از مرد از نظر اسلام ممنوع و مذموم نیست، ولی حرکت بر خلاف عرف اجتماعی و سیره مسلمانان و قواعد مورد قبول جامعه و مقتضای فطرت و طبیعت است.

رعایت حجاب

چرا باید حجاب را رعایت کرد؟

چرا پسرها نباید موهای سر خود را بپوشانند؟ اگر موضوع جلب توجه است، جلب توجه برای دختر و پسر است!

برای روشن شدن فلسفه حجاب زن و راز تفاوت آن با پوشش مردان، توجه به مطالب ذیل لازم است:

۱- توجه به رابطه پوشش با فرهنگ دینی

بر اساس فرهنگ اسلامی، انسان موجودی است که برای رسیدن به کمال و معنویت خلق گردیده است. اسلام با تنظیم و تعدیل غرایز به ویژه غریزه جنسی و توجه به هر یک از آن ها در حدّ نیاز طبیعی، سبب شکوفایی همه استعدادهای انسان شده و او را به سوی کمال سوق داده است.

پوشش مناسب برای زن و مرد عامل مهمی در تعدیل و تنظیم این غریزه است.

۲- توجه به ساختار فیزیولوژی انسان

نوع پوشش زن و تفاوت آن با

ص: ۸۸

۱- وسائل الشیعه ج ۱۴ ص ۱۹۵

لباس مرد رابطه ای مستقیم با تفاوت های جسمی و روحی زن و مرد دارد.

در تحقیقات علمی در مورد فیزیولوژی و نیز روان شناسی زن و مرد ثابت شده که مردان نسبت به محرک های چشمی شهوت انگیز حساس ترند و چون تأثیر حس بینایی زیادتر است و چشم از فاصله دور و میدان وسیعی قادر به دیدن است، از سوی دیگر ترشح هورمون ها در مرد صورتی یکنواخت و بدون انقطاع دارد، مردان به صورتی گسترده تحت تأثیر محرک های شهوانی قرار می گیرند اما زنان نسبت به حس لمس و درد حساس ترند و به محرک های حسی پاسخ می دهند. حس لامسه بروز زیادی ندارد و فعالیتش محدود به تماس نزدیک است.

از این گذشته چون هورمون های جنسی زن به صورت دوره ای ترشح می شوند و به طور متفاوت عمل می کنند، تأثیر محرک های شهوانی بر زن صورتی بسیار محدود دارد و نسبت به مردان بسیار کمتر است.

استاد مطهری در زمینه وجوب پوشش زنان می فرماید: «اما علت این که در اسلام دستور پوشش، اختصاص به زنان یافته، این است که میل به خود نمایی و خودآرایی مخصوص زنان است. از نظر تصاحب قلب ها و دل ها مرد شکار است و زن شکارچی، همچنان که از نظر تصاحب جسم و تن، زن شکار است و مرد شکارچی. میل زن به خودآرایی از حس شکارچی گری او ناشی می شود. در هیچ جای دنیا سابقه ندارد که مردان لباس های بدن نما و آرایش های تحریک کننده به کار برند. این زن است که به حکم طبیعت خاص خود می خواهد دلبری کند و مرد را دل باخته و در دام علاقه خود اسیر سازد. بنابراین انحراف تبرج

و برهنگی، از انحراف های مخصوص زنان است و دستور پوشش هم برای آنان مقرر گردیده است» (۱).

به عبارت دیگر: جاذبه و کشش جنسی و زیبایی خاص زنانه و تحریک پذیری جنس مردانه، یکی از علت های این حکم است؛ بنابراین جذابیت مو و دیگر اندام ها در مورد زن و مرد یکسان نیست و همین طور تحریک پذیری زنان و مردان به یک صورت نمی باشد و این مسئله از نظر علمی نیز کاملاً پذیرفته است.

البته این بدان معنا نیست که مردان با هر وضعیتی و با هر نوع پوششی می توانند درون جامعه ظاهر شوند، بلکه برای آنان نیز محدودیت در نظر گرفته شده، اما همان گونه که بیان شد در حد پوشش زنان نیست.

با توجه به مطالب فوق می توان گفت: حجاب در اسلام از یک مسئله کلی و اساسی ریشه گرفته است. اسلام می خواهد انواع التذاذهای جنسی (چه بصری و لمسی و چه نوع دیگر) به محیط خانواده و در چهارچوب شرع و قانون اختصاص یابد و اجتماع تنها برای کار و فعالیت باشد، بر خلاف سیستم غربی که حضور در جامعه را با لذت جویی جنسی به هم می آمیزد و تعدیل و تنظیم امور جنسی را به هم می ریزد.

اسلام قائل به تفکیک میان این دو محیط است و برای تأمین این هدف، پوشش و حجاب را توصیه نموده است، زیرا بی بند و باری در پوشش به معنای عدم ضابطه در تحریک غریزه و عدم محدودیت در رابطه جنسی است که آثار شوم آن بر کسی پوشیده نیست.

ج) آثار و فواید رعایت حجاب و پوشش دینی

۱- بهداشت روانی اجتماع

ص: ۹۰

۱- مطهری، مرتضی، مجموعه آثار ج ۱۹ ص ۴۳۶-۴۳۷.

و کاهش هیجان ها و التهاب جنسی که سبب کاهش عطش سیری ناپذیری شهوت است.

۲- تحکیم روابط خانوادگی و برقراری صمیمیت کامل زوجین.

با رواج بی‌حجابی و جلوه‌گری زن، جوانان مجرد، ازدواج را نوعی محدودیت و پایان آزادی‌های خود تلقی می‌کنند و افراد متأهل هر روز در مقایسه‌ای خطرناک میان آن چه دارند و ندارند، قرار می‌گیرند. این مقایسه‌ها، هوس را دامن زده و ریشه زندگی و پیوند خانواده را می‌سوزاند.

۳- استواری اجتماعی و استیفای نیروی کار و فعالیت

دختر و پسری که در محیط کار و دانشگاه تحریک شهوانی شوند، از تمرکز و کارایی آن‌ها کاسته می‌شود و حکومت شهوت بر اجتماع سبب هدر رفتن نیروی فکری و کاری است.

۴- بالا رفتن ارزش واقعیت زن و جبران ضعف جسمانی او

حیا، عفاف و حجاب زن می‌تواند در نقش عاطفی او و تأثیرگذاری بر مرد مؤثر باشد. لباس زن سبب تقویت تخیل و عشق در مرد است و حریم‌نگه داشتن یکی از وسائل مرموز برای حفظ مقام و موقعیت زن در برابر مرد است.

حجاب موجب می‌شود که زنان تنها از نگاه جنسیتی و زیبایی جسمی نگریده نشوند و این مسئله موجب احیاء حیثیت و حرمت زن و توجه بیشتر به شایستگی اخلاقی و روحی و استعداد های دیگر در وجود زنان می‌شود.

اسلام حجاب را برای محدودیت و حبس زن نیاورده، بلکه برای مصونیت او توصیه کرده است، زیرا اسلام راضی به حبس، رکود و سرکوبی استعدادهای زن نیست، بلکه با رعایت عفاف و حفظ حریم، اجازه حضور زن را داده اما از سوء استفاده شهوانی و تجاری و

استفاده ابزاری از زنان را منع کرده است.

در واقع حجاب موجب محدودیت مردان هرزه می باشد که در صدد کام جویی های آزاد و بی حد و حصر هستند و از طرفی مصونیت و حفظ شخصیت زنان از دست این گروه از مردان است.

در عین حال در اسلام برای مردان نیز پوشش در حد معقول قرار داده و مردان نیز آزادی بی حد و حصر در پوشش ندارند. و از طرف دیگر آنها را بر حفظ نگاه از نامحرم و کنترل شهوت در نگاه تکلیف کرده است که کنترل نگاه برای مردان در نسبت با زنان سخت تر است.

دختر بودن

چرا باید دختر باشم؟

نمی دانیم منظورتان از سؤال چیست؟ آیا از قانون وراثت و زیست شناسی سؤال می کنید یا دختر بودن را عیب می دانید؟

چه چیزی در دختر بودن شما را نگران می کند؟ بله قبول داریم اگر انسان نتواند حقیقت خود را درک کند، یا ارزش و شخصیت خود را بشناسد، برای او مشکل خواهد بود. انسان اگر نتواند زیبایی های وجود خود و جنبه مثبت وجودش را بیابد و تنها به کاستی ها نگاه کند و صرفاً در پی مقایسه خود با دیگران یا جنس خود با جنس دیگر باشد و به ارزش وجودی و آنچه که دارد، آگاه نشود، زندگی برای او سخت و جانکاه خواهد بود. البته اینجا دیگر مشکل، جنسیت (زن یا مرد بودن) نیست، مشکل آن است که خود را پیدا نکرده است.

ممکن بود اگر خداوند شما را پسر خلق می کرد و مشکلات پسران را تجربه می کردید، باز می پرسیدید که چرا خداوند شما را پسر خلق کرده است، ولی به جای طرح سئوالاتی

از این قبیل باید بدانیم مشکل در پسر یا دختر بودن نیست، زیرا هر دو در انسان بودن مشترکند و ارزش های انسانی به جنبه جنسی و جسمانی بر نمی گردد، بلکه کمالات و شخصیت انسانی است که قابل دسترسی برای هر دو می باشد.

در جامعه امروز ما، دختران مانند پسران و بلکه در مواردی جلوتر از آنان، مراحل ترقی و پیشرفت را طی می کنند و چیزی از پسران کم ندارند تا آرزو کنید ای کاش پسر بودید یا چرا دختر هستید؟!

شما باید استعدادهای درونی خود را شناسایی کنید و به دختر بودن خود افتخار کنید. استعدادها و کمالات و ارزش ها را در وجود خود بارور ساخته و نمایان کنید، تا حس احترام به خودتان را برای دیگران ایجاد کنید؛ برای این منظور باید اول خودتان برای خود ارزش بگذارید و احترام نمایید تا احترام و ارزش گذاری دیگران را جلب کنید. علاقه های خود را بازشناس و تلاش کنید که روز به روز پیشرفت های تازه ای داشته باشید، در غیر این صورت چنین پرسش هایی، مشکلی از شما را حل نخواهد کرد.

به جای نگاه به آنچه ندارید و به جای منفی بافی، نگاه مثبت به خودتان داشته باشید. به آنچه که دارید و هستید، فکر کنید.

البته روحیه پرسش گری قابل تقدیر و تحسین است و به هیچ وجه نمی خواهیم شما را از پرسش کردن منع نماییم، ولی بر این نکته تأکید می کنیم که در اسلام، مسئله ای به نام جنسیت مطرح نیست. زنان مانند مردان از شرافت و کرامت برخوردارند و از نگاه دینی، هیچ تفاوتی بین زن و مرد، دختر و پسر وجود ندارد.

زن و مرد (دختر و

پسر) مکمل یکدیگرند و دوشادوش یکدیگر به فعالیت های اجتماعی، فرهنگی، مذهبی و سیاسی می پردازند. در بسیاری از عرصه های علمی، دختران و پسران با یکدیگر رقابت دارند. و هر کدام به فراخور تلاش های خود به موفقیت های دست پیدا می کنند.

از طرف دیگر اگر بنا بود همه دختران مثل شما فکر کنند، در عالم طبیعت نباید دختر داشته باشیم.

در آن صورت واژه زیبایی به نام «مادر» با تمام رازهایی که در آن وجود دارد، نبود و اصلاً نسلی از بشر تداوم نمی یافت. پس با خواجه حافظ شیرازی بخوانیم:

خیز تا بر کلک آن نقاش جان افشان کنیم کاین همه نقش عَجَب در گردش پرگار داشت

عشق واقعی

چرا بزرگان عقیده دارند عشق واقعی در جوانی است، نه نوجوانی؟

دوران نوجوانی که از یازده سالگی شروع می شود و تا هیجده یا بیست سالگی ادامه می یابد، دوران تغییر و تحول جسمی، روحی، اجتماعی و عاطفی است، تغییرات رفتاری، گسستگی از خانواده، تمایل به رابطه با گروه های همسن، نگرش به محیط و افراد، دگرگونی عقیده، گرایش به غیر همجنس و آرمان گرایی از ویژگی های این دوره است، از این رو گفته اند: دوران بلوغ و نوجوانی دوران آزمون و خطا» و دوره «بی ثباتی، تحول گرایی، هویت یابی و تشخیص طلبی» است؛ دورانی که معمولاً هیجان و عواطف با بیشترین شدت ظاهر می شود اما با بالا رفتن سن، از شدت آن کاسته می گردد این هیجانات باعث می شود که نوجوان از یک سو به کارهای عجیب، غیر معقول و گاه خارق العاده ای دست زند و از دیگر سو در دوستی و دشمنی راه زیاده روی پیش گیرد(۱).

از این رو گفته اند «عشق نوجوان زودگذر» است، زیرا صفات اخلاقی، از جمله دوستی و

ص: ۹۴

۱- دوران شکفتگی، از ص ۲۲ تا ۲؛ پیوندهای دوستی در سال های نوجوانی، صفحه ۱۶۰ تا ۱۳۶ مراجعه شود.

دشمنی با گذشت زمان و تکرار در انسان ریشه دار شده و به صورت ویژگی دائمی فرد در می آید. (۱) بنا بر این هرچه سن بالاتر رود هم تجربه بیشتر می شود، هم احساسات (که در حد افراطی است) تعدیل می شود و هم تفکر عقلانی و تقویت می شود. همه این مجموعه موجب می شود که عشق واقع بینانه تر باشد.

حضور زنان

چرا تمایز بین دختر و پسر باعث شده که زنان در جامعه کم تر حضور داشته باشند؟

تمایز دختر و پسر باعث حضور کم رنگ دختران نشده است بلکه در بعضی از مناطق به دلیل نگرش نادرست نسبت به جنس مؤنث و چیرگی فرهنگی و سنت های غلط، مانع حضور دختران در اجتماع شده اند.

از نظر اسلام، دختر به حکم دختر بودن از فعالیت های اجتماعی محروم نیست. دختر با حفظ شئون اسلامی و عفت اجتماعی می تواند به تحصیل پردازد و به کارهای هنری و ورزشی پردازد و به جامعه خدمت نماید و از این جهت محدودیت ندارد.

اکنون زنان زیادی در کشور وجود دارند که در مراکز علمی و پژوهشی به تحقیق و تدریس و تحصیل مشغول اند و یا در مراکز اداری در شرکت ها و اداره ها نقش مهمی را ایفا می کنند و به عنوان نماینده مجلس یا معاون وزیر یا مشاور و رئیس جمهور فعالیت می نمایند. بر اساس آمار پذیرفته شدگان در دانشگاه در سال های اخیر، تعداد دانشجویان دختر بیشتر از پسران بوده است.

دوستی

چرا دختر با پسر دوست می شود؟

انگیزه های دوستی دختران و پسران معمولاً برای آنها مبهم است، ولی از نظر یک انگیزه اجتماعی، باید بگوییم که پسران، داشتن دوست دختر را یک قدرت فردی و اجتماعی برای خود تلقی می کنند؛ دختران

ص: ۹۵

۱- البته در عشق حقیقی، چون گاهی ممکن است نخست برق جذبه و عنایت الهی، عاشق را بگیرد و دگرگونش نماید و به اصطلاح عشق اول از معشوق سر زند، سن نوجوانی، جوانی یا کهنسالی مطرح نیست.

نیز داشتن دوست پسر را جاذبه فردی و اجتماعی برای خود می‌شمارند. به همین دلیل در بین افرادی که این افکار وجود دارد، نداشتن دوست دختر و یا دوست پسر، نوعی بی‌عرضگی و ناتوانی تلقی می‌شود. دختران و پسرانی که به نوعی از وضع روانی و اجتماعی خویش ناراضی هستند و خود را سرگردان و آشفته می‌یابند، از طریق برقراری ارتباط پنهانی با جنس مخالف، در صدد کسب رضایت و اطمینان خاطرند.

اما باید این نگرش اصلاح شود. نه دوست پسر و دختر داشتن، نشانه کفایت و قدرت است و نه اطمینان خاطر با آن حاصل می‌شود. آن چه کفایت و منزلت اجتماعی می‌آورد، شخصیت پسر و دختر و چگونگی برخورد با مسائل است.

آن چه احساس امنیت و آرامش خاطر می‌آورد، رابطه با نامحرم نیست، چون معمولاً این روابط پایدار نمی‌ماند و به جای آن اضطراب حاکم می‌گردد، زیرا تعارض فکری و احساس از دست دادن ارزشمندی و شرافت خویش آسیبی است که دختران را تهدید می‌کند. بخشی از انگیزه دوستی‌ها، ریشه در گرایش جنسی و غریزی دارد. فعالیت غمّدد جنسی در دوره بلوغ از یک طرف و کمبود عاطفی که برخی از دختران درون خانواده احساس می‌کنند، آنها را به سوی دوستی با پسران سوق می‌دهد. این گونه دوستی‌ها چون با انگیزه جنسی و غریزی (که گاه از دید شخص هم مخفی شده و به صورت دیگر جلوه می‌کند) و با احساس کمبود و پر کردن خلأ عاطفی همراه است، غالباً نتایج غیر قابل پیش بینی منجر می‌شود. پس این دوستی‌ها نه تنها سودی برای دختر و پسر ندارد، بلکه می‌تواند آسیب روانی

امنیت و آرامش

چرا دخترها به اندازه پسرها در جامعه امنیت و آرامش ندارند؟

وجود پسران مزاحم در جامعه (که اسباب مزاحمت برای دختران فراهم می کنند) و آسیب پذیری دختران باعث شده اینان در جامعه احساس امنیت کم تری داشته باشند.

البته وظیفه حکومت اسلامی فراهم کردن امنیت برای تمامی افراد جامعه، به ویژه دختران است. این امر تا حد زیادی تحقق پیدا کرده، با برنامه های نیروی انتظامی و تقویت پرسنل زحمتکش، در آینده شاهد فراگیر شدن امنیت خواهیم بود

آزادانه رفتار کردن

چرا دخترها با پسرها نمی توانند حتی با اصول شرعی و قانونی، آزادانه رفتار کنند؟

اگر تمام اصول شرعی و قانونی رعایت شود منعی از ارتباط دختران و پسران نخواهد بود و آن چه ممنوع است ارتباط دختر و پسر در خارج از محدوده شرع و قانون است، مانند دوستی های خیابانی و ...

البته می پذیریم که در محیط های کوچک به دلیل اینکه هم دیگر را می شناسند محدودیت های زیادتری وجود دارد. و بعضی از پدر و مادرها سخت گیری بیش تری می کنند. طبعاً سخت گیری بیش از حد خانواده چندان مطلوب نیست و از نظر مدیران اجتماع نیز این مسئله باید مورد توجه قرار گیرد.

سوالی که اینجا پیش می آید آن است که اگر واقعا سخت گیری در جامعه ما، از طرف خانواده یا نیروهای انتظامی و غیره زیاد است، پس گسترش فساد و بی بند و باری در جامعه برای چیست؟

ما افرادی را می شناسیم، یا نامه هایی که به دست ما رسیده و دختران گفتند: کاشکی مراقبت بیشتر از خود داشتیم، یا کاشکی خانواده بیشتر به

من توجه می کرد و امروز به این مشکلات (فریب خوردن) دچار نمی شدم.

با توجه به شرایط خاص دوران نوجوانی و جوانی، و خطرات جدی تمایلات آشکار و پنهان غرائز نفسانی، لازم است دختران و پسران روابط خود را از نظر کمی و کیفی تحت کنترل قرار دهند و در سطح ضرورت حفظ کنند. بنابراین:

اولاً اگر ضرورتی ایجاب نمی کند حتی الامکان چنین روابطی با نامحرم برقرار نشود و دختران در مقابل افراد نامحرم، رفتاری متکبرانانه و با وقار داشته باشند نه رفتاری صمیمانه. این که در احکام شرعی می فرمایند در غیر ضرورت مکروه است مرد با زن هم صحبت شود، مخصوصاً مرد و زن جوان، به این دلیل است که چه بسا همین هم صحبت شدن ها، غرایز جنسی افراد را تحریک کند و یک اُلفت و محبت شهوانی بین مرد و زن ایجاد گردد و نقطه آغازی برای غوطه ور شدن در انحراف و فساد شود.

در هر حال انسان باید دقیقاً درون خود را بکاود و باطنش را عمیقاً مطالعه کند که مثلاً صحبت کردن با افراد نامحرم (یک پسر) چه ضرورتی برای او دارد و هدفش چیست؟

مطمئناً انسان اگر صادقانه با خود بیندیشد، بهترین قضاوت را در مورد خود خواهد داشت.

ثانیاً: در صورت ناچاری و ضرورت، روابط با نامحرم تا آنجا که به شکستن حریم احکام دین منجر نشود، اشکالی ندارد. بنابراین، گفتگو و نگاه های متعارف بدون قصد لذت و شهوت، اشکالی ندارد. اما با این حال، حتی الامکان لازم است در برخورد و گفتگو، هنجارهای شرعی زیر رعایت شود:

۱- از گفتگوهای تحریک کننده پرهیز

شود.

۲- از نگاه های آلوده و شهوانی خودداری شود.

۳- حجاب شرعی رعایت شود.

۴- قصد تلذذ و ریه در کار نباشد.

۵- دو نفر نامحرم در محیط بسته، تنها نمانند.

علاقه داشتن

چرا دخترها این قدر به پسرها علاقه دارند؟

از دوره نوجوانی (که بلوغ جنسی رخ می دهد) میل جنسی و علاقه به جنس مخالف برای دختران و پسران، امری طبیعی است در این جهت دختران و پسران فرقی ندارند، اما به جهت وجود عواطف و احساسات بیشتر در دختران، این تمایل شاید در آنها بیشتر باشد، به خصوص اگر درون خانواده از نظر عاطفی و احساسی ارضا نشوند و کمتر به آنها توجه صورت گیرد. در عین حال ایمان و اعتقاد به خداوند و نیروی درونی یعنی حیا مانع ارتباط ناسالم می شود. کسانی که فاقد این نیروی درونی اند، برای برقراری ارتباط مانعی نمی بینند و در این جهت فرقی بین دختر و پسر نیست.

دخترانی که از سوی والدین و مریبان، در زمینه مسایل جنسی درست تربیت نشده باشند، برای ارضای نیاز جنسی خود به راه هایی کشیده می شوند که موجب تباهی و فساد خود و جامعه می شوند

کمبود محبت

چرا دختران و پسران با یکدیگر دوست می شوند؟ آیا از کمبود محبت است یا دلیل دیگری دارد؟

بسیاری از دوستی های دختران و پسران در جامعه ما، دارای کارکرد روانی اجتماعی است، یعنی دختران و پسران به دنبال یافتن یک پایگاه روانی و اجتماعی مطمئن هستند. دختران و پسران که به نوعی از وضع روانی و اجتماعی خویش ناراضی اند و خود را سرگردان و آشفته می یابند، از طریق برقراری روابط با جنس مخالف، در صدد کسب رضایت و کفایت اجتماعی اند.

پسران، داشتن دوست دختر را یک قدرت فردی و اجتماعی و دختران، داشتن دوست پسر را یک جاذبه فردی و اجتماعی برای خود تلقی می کنند. (۱) از این رو می توان گفت در افرادی که درون خانواده از نظر عاطفی و احساسی ارضا نمی شوند و کمبود محبت دارند، انگیزه برای برقراری چنین ارتباط هایی بیش تر است. در عین حال که ایمان و اعتقاد به خداوند و نیروی درونی یعنی حیا مانع ارتباط ناسالم است، پس کسانی که فاقد این نیروی درونی اند، برای برقراری ارتباط مانعی نمی بینند.

در عین حال، این مسئله تا اندازه ای با گزینه طبیعی انسان نیز ارتباط دارد. به طور طبیعی کشش و جاذبه بین جنس زن و مرد وجود دارد، که یکی از حکمت های الهی است که بنیان ازدواج و کانون خانواده نیز بر اساس آن شکل می گیرد و تداوم می یابد، اما آنچه که این گزینه طبیعی را از مسیر صحیح منحرف می کند، دوستی های خیابانی و دل سپردن به کسانی است که شناخت و آگاهی درستی از آنها در دست نیست و در بسیاری از اوقات نیز به ارتباط غلط و حتی نامشروع منجر شده، یا حتی اگر به ازدواج ختم شود، ازدواج های چندان موفقی نخواهد بود.

اهمیت دادن به دختر

چرا در میان خانواده و جامعه به دخترها اهمیت کم تری داده می شود؟

این مسئله به طور کلی صحیح نیست، مثلاً در خانواده ای که چند پسر باشند و یک دختر، تک دختر مورد توجه بیشتری است. در عین حال نمی توان نادیده گرفت که در بسیاری از خانواده ها به پسران بیشتر اهمیت می دهند که این موضوع ریشه در علل و عوامل بسیاری دارد که برخی از آنها چنین

ص: ۱۰۰

است:

۱- بی خبری و ناآگاهی آنان از معارف دین مقدس اسلام. در آیات و روایات نه تنها ترجیحی بین جنس دختر با پسر صورت نگرفته است، بلکه در روایات به موضوع توجه بیشتر والدین به دختر به خاطر احساس و عواطف رقیق تر آنان سفارش شده است.

۲- ممکن است برخوردهای دوگانه معلول ناآگاهی نباشد. شخص در مقام سخن و استدلال به روشنی و با شفافیت تمام از عدم تفاوت زن و مرد سخن می گوید و چه بسا به آیات و روایات هم استدلال کند، ولی در مقام عمل "آن کار دیگر" می کند. همان گونه که می داند دروغ، غیبت، تهمت، فریب دادن مردم، رشوه، ربا، تجاوز به مال و جان و یا ناموس مردم از گناهان کبیره است، لیکن با تمسک به توجیحات نادرست و غلط این گونه کارها را ممکن است انجام دهد و نام مسلمان هم بر خود نهد. واضح است که این گونه کارها غالباً معلول عدم آگاهی نیست، بلکه به "ضعف ایمان و کم سو بودن چراغ تقوا و دور بودن از ترس و خشیت الهی" برمی گردد. (۱)

۳- حاکمیت آداب و رسوم غلط قومی و قبیله ای یا بقای رسوبات جاهلیت در اندیشه ها و عمل بسیاری از افراد است که در مقام عمل تفاوتی بین مردم عامی و بسیاری از درس خوانده ها و حتی آگاهان به مسایل دینی وجود ندارد.

۴- عدم خودباوری دختران و زنان نیز این ذهنیت را در جامعه ایجاد کرده که مردها قابلیت بیش تری دارند. جامعه بانوان با خود باوری و اعتماد به نفس و حضور در صحنه های مختلف می توانند توانایی های خود را نشان دهند.

- ۵

ص: ۱۰۱

در جوامع سنتی مثل روستاها و شهرهای کوچک که حوزه فعالیت پسران گسترده تر است و پسران در کنار پدر به شغل کشاورزی، کارگری، تجارت و غیره اشتغال داشته و به اصطلاح عصای دست پدر بوده اند. این امر باعث شده پدر، پسر را حامی خود بداند و او را بر دختر مقدم بدارد.

البته باید توجه داشت که گاهی حساسیت بیشتر دختران نیز به تصور و خیال تبعیض دامن می زند، در حالی که چنین نیست. یعنی دختران تصور می کنند که در حق آنان تبعیض می شود و کمتر به آنها توجه می شود، اما در واقع توقع و انتظار آنها بیشتر است. این مسئله یا به خاطر احساس و عواطف رقیق تر در وجود آنها است که نیاز به توجه بیشتر را احساس می کنند، یا به جهت خود خواهی ها است که این مسئله در مورد هر انسانی می تواند وجود داشته باشد.

سؤال دیگران در مورد مسائل جاری کشور است و می توانید از مسئولین اجرایی کشور سؤال کنید.

فساد جامعه

چرا در جامعه فساد زیاد شده و علاقه به جنس مخالف زیادتر می شود؟

علاقه به جنس مخالف ریشه در میل و کشش غریزی دارد. خداوند غریزه جنسی را برای برآوردن هدف خاصی در وجود انسان نهاد و او را برای برآوردن این غریزه از راه درست (که ازدواج است) راهنمایی کرد، تا نسل انسان گسترش یافته و نوع بشر حفظ شود، نیز در سایه ازدواج به آرامش دست یابد و عنصر آزمایش انسان قرار گیرد. بنابراین اصل غریزه جنسی، ناپسند نیست، بلکه انحراف این غریزه از مسیر خود و زیاده خواهی انسان، یا

ص: ۱۰۲

هواپرستی و شهوت پرستی زشت و ناپسند است. همین طور علاقه و محبت به جنس مخالف اگر به شکل صحیح و در کانون گرم خانواده و با ازدواج صورت گیرد، نه تنها ناپسند نیست، بلکه در اسلام بر آن بسیار سفارش شده است.

به نظر می رسد مقصود شما از علاقه ها، دوستی های خیابانی و عشق های کاذب و مجازی و ارتباط نامشروع دختران و پسران است منظورتان از فساد جامعه همین است.

در پاسخ می گوئیم: گسترش فساد جنسی و ناهنجاری فرهنگی در جامعه به عوامل گوناگون بستگی دارد که برخی از آنها را ذکر می کنیم:

۱ بالا رفتن سن ازدواج دختران و پسران که این مسئله خود عوامل مختلفی دارد، مانند سخت گیری پدران و مادران، تجمل گرایی و زیاده خواهی دختران، ارضای غرایز از راه های نامشروع.

۲ آسانی ارتباط بین دختران و پسران جوان. راحت بودن ارتباط ها باعث تحریک غریزه جنسی شده و ارتباط نامحرم را به هم نزدیک می کند.

۳ وجود محرک های جنسی در جامعه مانند ماهواره، اینترنت، فیلم های مبتذل.

۴ تهاجم فرهنگی دشمنان با استفاده از ابزارهای مختلف.

۵ عادی شدن ارتباط با نامحرم و عدم آگاهی از مسایل و احکام دینی.

۶ ضعف ایمان و اعتقاد و باورهای دینی.

۷ کم رنگ شدن فریضه امر به معروف و نهی از منکر و عدم توجه درست به آن

رابطه گناه

چرا رابطه دختر و پسر گناه است؟

اسلام به طور کلی (خواه دختر و پسر یا زن و مرد نامحرم) به منظور حفظ عفت عمومی، هر گونه ارتباط نامشروع با نامحرم اعم از سخن گفتن از روی شهوت، نگاه شهوت آمیز، تماس بدنی و عمل زناشویی را ممنوع کرده و بر

حیا و عفت و پاکدامنی تأکید نموده است.

پیامبر اکرم (ص) از سخن گفتن زن با مرد نامحرمی نهی کرد و فرمود: "هر مرد با زن نامحرمی دست دهد، دچار غضب الهی شود و هر کس با زن نامحرمی همراه شود و در جای خلوتی قرار گیرد، در زنجیری از آتش قرار خواهد گرفت".^(۱)

فقها بر اساس روایات معصومان درباره روابط با نامحرمی احکامی را بیان داشته اند که به پاره ای از آن ها اشاره می کنیم:

۱ خانم ها می توانند با نامحرمی صحبت نمایند، مشروط به این که:

۱ به قصد لذت نباشد،

۲ صدای خود را نازک و تلطیف نکنند،

۳ خوف فتنه نباشد.^(۲)

مسئله ۲ هر کسی که نگاه کردن به او جایز نیست، تماس بدنی با او نیز جایز نیست و هر گونه لمس کردن بدن با هر عضوی باشد، حرام است و باید از آن اجتناب کرد، مگر این که از روی لباس و بدون قصد لذت باشد.^(۳)

مسئله ۳ اگر مرد و زن نامحرم در محل خلوتی باشند که کسی آن جا نباشد و دیگری هم نتواند وارد شود، چنانچه بترسند که به حرام بیفتند، باید از آن جا بیرون روند و ماندن آن ها در آن مکان حرام است.^(۴)

واقعیت آن است که گزینه جنسی از نیرومندترین غرایز در وجود انسان است که بسیاری از رفتارهای انسانی را شکل می دهد و به گونه های مختلف ظهور و بروز دارد. اسلام که یک مکتب جامع است و می خواهد مردان و زنان مسلمان، از یک طرف روحی آرام و اعصابی سالم و چشم و گوش پاک داشته باشند تا بتوانند قله های رفیع انسانی و رستگاری را فتح

ص: ۱۰۴

۱- بحارالانوار، ج ۱۰۱، ص ۳۲.

۲- مسعود معصومی، احکام روابط زن و مرد، ص ۱۵۶.

۳- همان، ص ۱۶۱

۴- همان، ص ۱۷۵.

نمایند و از طرف دیگر به نیازهای غریزی و فطری خود نیز دست یابند، بنابراین با حساسیت ویژه، اما واقع بینانه و لحاظ کردن طبیعت و امیال درونی و خواسته های نفسانی انسان، قوانین و احکامی را جهت حفظ و نگه داری فرد و جامعه در خط اعتدال و میانه روی وضع کرده است. از جمله آن احکام، چگونگی ارتباط با جنس مخالف است. اینها همه به سبب این است که اسلام از جانب کسی برای هدایت انسان ها فرستاده شده است که خالق فطرت و غریزه با تمامی استعدادهای بهینه و ذخیره شده در انسان است. بنابراین هر عاملی که موجب تحریک انگیزه های شهوانی در انسان شود و موجب اختلال در نظم اجتماعی و بنیان خانواده شود و به آرامش روحی، روانی و عفت عمومی، صدمه وارد کند، مورد تأیید اسلام نیست. اسلام می خواهد انواع لذت های جنسی در محیط و درون خانواده شکل گیرد و از این طریق آرامش روحی و روانی و پیوند های عاطفی نیز برقرار بماند و با طرح آن در محیط جامعه به پیوند خانواده و اجتماع نیز آسیب وارد نشود.

ایجاد علاقه

چطور می توان دل پسر را به دست آورد؟

اگر هدف از آشنایی و به دست آوردن دل پسر، ازدواج و تشکیل خانواده است، شما ویژگی ها، صفات، اخلاق و رفتار یک دختر متین و شخصیت مدار، با تقوا و مرتبط با خدا را داشته باش، خداوند زمینه ازدواج شما را با پسری همانند خودت فراهم می سازد، در این صورت هم متانت و وقار شما حفظ می شود و هم از فریب پسرهای هوسباز و چرب زبان در امان خواهی بود.

همیشه با

ص: ۱۰۵

دیدن فیلم عاشقانه مورد هوس های خود قرار می گیرم و فکرهای زشت به سراغم می آید. این گناه چقدر است؟ برای مقابله چه کنم؟

زدست دیده و دل هر دو فریاد هر آن چه دیده بیند، دل کند یاد

نگاه به نامحرم یا فیلم و یا منظره ای که انسان را به تخیلات شیطانی و هوس های آلوده دچار می سازد، جایز نیست، بلکه گناهی است که کم کم باعث تاریکی دل، سلب توفیق و قساوت قلب می گردد. البته کسی که ایمان قوی داشته باشد، از دیدن چنین فیلم هایی دوری می کند، چون خود را در برابر خدا مسئول می داند «نگاه کردن، مقدمه اشتغال فکر و خاطره های مربوط به آن است و نیروی تخیل را تحریک می کند. پس از نگاه، صحنه های مهیج در ذهن باقی می ماند و احساس و اراده انسان را تحت تسلط خود در می آورد و انسان پیرو شهوات خود می گردد» (۱).

از این رو گفته شده: نگاه راهبر دل، دام شیطان، بذر شهوت و رویشگاه فسق و فجور است.

امام صادق (علیه السلام) فرمود. «نگاه تیری است زهر آلود از ناحیه شیطان. چه بسیارند نگاه هایی که بعدها حسرت ها و تأسف های طولانی به دنبال دارد» (۲). بنابراین این از نگاه کردن به هر فیلمی که شاید برای بعضی افراد، آثار تخریبی دیدن چنین فیلم هایی روشن و آشکار نباشد، اما خوشبختانه آثار تخریبی این نوع فیلم ها را تا اندازه ای شما دریافته اید؛ چه بسا احساس دوری با امامان (ع) نیز از آثار همین فیلم ها باشد، چون وقتی قلب و فکر، مشغول به هوس و آلوده به آن باشد، جایگاه پاکان نخواهد شد. باعث تحریک تخیل و هوس های آلوده می گردد، خودداری کنید و خود را به کارهای

ص: ۱۰۶

۱- آنچه یک جوان باید بداند، رضا فرهادیان، ص ۴۱.

۲- وسائل الشیعه، ج ۱۴، ص ۱۳۸.

سودمند که باعث اشتغال فکر و پر کردن اوقات فراغت می شود، مانند برنامه های فرهنگی، ارتباط با دوستان خوب و شرکت در مجالس مذهبی مشغول سازید، نیز از تنهایی و هر چیزی که شما را به دیدن فیلم های آن چنانی می کشاند، پرهیز کنید.

هدف ازدواج

هدف از ازدواج چیست؟

از نظر اسلام اهداف اساسی ازدواج عبارتند از:

۱- رسیدن به آرامش:

در نظام الهی و فرهنگ قرآنی، هدف اصلی از ازدواج رسیدن به آرامش روان و آسایش خاطر، پیمودن طریق رشد، دستیابی به کمال انسانی و نزدیکی به ذات حق است.

تردیدی نیست که از تنهایی به درآمدن، همسر و همراه شدن، خانواده مستقل تشکیل دادن، ارضای کشش های نفسانی و غرایز طبیعی و فرزند آوری از نتایج قهری ازدواج، نیز از مهم ترین عوامل مؤثر در آرامش روان، آسایش فکر و جان و احساس رضامندی درونی است. (۱)

قرآن کریم در معرفی فلسفه ازدواج می فرماید: «و یکی (دیگر) از نشانه های خدا این است که از جنس خودتان همسرانی برای شما آفرید تا در کنار آن ها آرامش پیدا کنید» (۲) خداوند در این آیه و آیه ۱۸۹ اعراف، ضمن آن که حقیقت زن و مرد را یک گوهر دانسته و هیچ امتیازی از لحاظ مبدأ آفرینش بین آن ها قایل نشده، آرامش خاطر و روان را هدف ازدواج و زن را محور آرامش معرفی کرده است.

۲- بقای نسل:

یکی از اهداف جانبی ازدواج، فرزند آوری و بقای نسل است.

امام سجاد (علیه السلام) وجود فرزند را از سعادت های انسان می داند (۳). امام صادق (علیه السلام) یکی از معیارهای مهم در انتخاب همسر را توان زاییدن فرزند بسیار معرفی می کند (۴).

۳-

ص: ۱۰۷

۱- غلامعلی افروز، همسران برتر تا ص ۲۴.

۲- روم (۳۰) آیه ۲۱.

۳- وسائل الشیعه، ج ۱۵. ص ۹۶.

پاسخ به ندای فطرت:

ازدواج پاسخی است خداپسندانه به ندای فطرت زیرا خداوند وجود انسان غریزه جنسی را قرار داده است.

۴- حفظ عفت:

از هدف مهم ازدواج، حفظ پاکدامنی زنان و مردان و جلوگیری از لغزش های گوناگون است، زیرا ازدواج تنها راه ارضای طبیعی تمایل جنسی است، از این رو پیامبر(ص) فرمود: «هر کس ازدواج کند، نیمی از دینش را حفظ کرده، پس باید در نیم دیگر از خدا بترسد» (۱).

فراموش کردن

کسی را دوست داشتم، ولی ازدواج کرد، نمی دانم چه کار کنم که او را فراموش کنم؟

همه انسان ها نیازمند به محبت هستند و این نیاز در زنان و دختران به جهت رقیق تر بودن حس عاطفه و احساس در آنها بیشتر است. به همین خاطر چون با انسان دیگر و به خصوص با جنس مخالف آشنا شوند، احساس کشش و نیاز به او می کنند. در عین حال انسان ها در درون خود از نیروی عقل و خرد نیز برخوردار هستند و این موجب می شود که در برخورد با دیگران و به خصوص با جنس مخالف چارچوب هایی برای خود قرار دهد و با احتیاط و دور اندیشی عمل نماید. احساسات و عواطف اگر از حد و اندازه خود بگذرد خطر آفرین خواهد بود و به همین خاطر انسان باید آن را تعدیل نماید. از نظر اسلام دوستی ها و علاقه نیز چارچوب خاصی دارد که اگر از آن چارچوب خارج شود، پیامدهای ناگواری دارد که از جمله آن، ضربه روحی و مشکلات عاطفی پس از قطع دوستی است. البته طبیعت دوران بلوغ، عامل مؤثری در شکل گیری دوستی

ص: ۱۰۸

های افراطی است. شروع این دوستی حدود ۱۲ و ۱۳ سالگی و دوام آن حداکثر تا ۱۸ سالگی است. پس از آن، احساسات فرو می‌نشینند و به اصطلاح تصفیه می‌گردد،^(۱)

برای رهایی از وابستگی و فراموش کردن «سوژه» به نکات زیر توجه داشته باشید:

۱ از دواج عاملی است که به نیازهای عاطفی شما پاسخ مثبت می‌دهد و به طور طبیعی او را فراموش خواهید کرد.

۲ یکی دیگر از شیوه‌های برخورد، جایگزین کردن یک رشته فعالیت‌های ذوقی، هنری، فکری و عملی است تا بتواند فکرتان را از او منصرف نماید.

۳ به فعالیت‌های ورزشی اهمیت دهید، چون این نوع فعالیت‌ها، دریچه‌ای برای خروج فشارهای ناشی از تراکم انرژی انباشته شما محسوب می‌شود.

۴ به یاد داشته باشید که بیشتر دوستی‌ها چنین است. دوست به هم‌کلاسی، یا علاقه‌مندی به پسر که پس از مدتی با علل و عوامل مختلف قطع می‌شود و هر کسی به سراغ کار و زندگی و خوشبختی خود می‌رود؛ پس با این مسئله به صورت طبیعی برخورد نمایید.

۵ اوقات فراغت را با کارهای متنوع پر کنید تا کم‌تر به او فکر کنید.

با ایجاد اشتغال فکری و ذهنی یا بدنی و فیزیکی از بیکاری اجتناب کنید. با مشغول ساختن خویش به مطالعه کتابهای درسی و غیر درسی، یا مطالعه کتابهای ادبی (شعرو داستان) همچنین با حفظ آیات قرآن یا اشعار مفید، ذهن خود را از آن «سوژه» منحرف سازید. شرکت در مجامع عمومی نظیر کلاسهای علمی و آموزشی، دینی و مذهبی، هنری و ادبی، راهکارهای مفیدی هستند برای فراموشی

ص: ۱۰۹

تدریجی آن سوژه.

۶ طریق مهم فراموشی آن پسر، جایگزین کردن عشق حقیقی (که عشق به خدا است) به جای عشق مجازی می باشد. جز خدا هیچ موجودی قابلیت معشوق بودن را ندارد. معشوق مجازی (غیر خدا) هر کس باشد، خالی از عیب و نقص نیست. پس باید عاشق کسی شد که فنا ناپذیر و ابدی و صاحب همه کمالات است، او پروردگار است، پس «آنچه که نباید دل بستگی را نشاید»

اگر انسان عشق به خدا داشته باشد، دیگر گمشده ای ندارد و دچار اضطراب و نگرانی نخواهد شد، چون احساس می کند تکیه گاه مطمئنی دارد. رابطه خود را با خدا زیاد کنید و با دعاها و عبادت ها و تلاوت قرآن با خدا ارتباط داشته باشید تا احساس آرامش کنید.

۷- از تنهایی پر هیز کنید.

شیطان در تنهایی بسیاری افراد به خصوص جوانان، همدم آنان است و با حضور فعال و وسوسه انگیز خویش در ذهن و خیالشان آنان را اسیر و گرفتار دام خویش می سازد، از این رو باید از هر گونه تنهایی، در هنگام خوابیدن، درس خواندن و مطالعه کردن، در جایی ماندن و قدم زدن و به طور کلی هر گونه تنهایی دوری کنید.

۸- از حق تعالی و اولیای الهی استمداد بطلبید.

یکی از موثرترین راهها یاری جستن از حق تعالی و درخواست فروتنانه و عاجزانه از او و توسل به اولیای الهی علیه السلام به خصوص توسل و ارتباط قلبی با حضرت بقیه ا... (ارواحنا فداه) است که می توانی این مشکل و هر مشکل دیگری را با آن حل کنی.

۹- خدا را یاد

ص: ۱۱۰

کنید.

در برخی روایات برای رفع وسواس ذهنی و فکری، ذکر هایی وارد شده که برای مورد شما نیز می تواند موثر باشد.

مردی نزد پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله) از وسوسه شیطان شکایت کرد که ذهن او را به امری مشغول می سازد. حضرت فرمود: مکرر بگو: «توکلت علی الحی الذی لایموت، والحمد لله الذی لم یتخذ ولداً، ولم یکن له شریک فی الملک، و لم یکن له ولی من الذل و کبره تکسیراً» آن مرد پس از مدتی خدمت پیامبر (ص) رسید و عرض کرد: به دستور شما عمل کردم، خداوند وسوسه مرا برطرف کرد. (۱)

۱۰- تجزیه و تحلیل کارکردها:

داد گاهی در درون خویش تشکیل دهید و با خود به استدلال و تجزیه و تحلیل عملکردهای خویش پردازید. از خویش پرسید: آیا به خداوندی که هر لحظه با تو است و در کنار تو و آفریننده تمام زیبایی هاست و هیچ نقص و کمبودی ندارد، این گونه عاشق شده ای؟ او که خالق تو است و به تو همه نعمت ها را ارزانی داشته و هیچ لحظه ای از تو غایب نیست و هیچ نقص و رنجوری بر او عارض نمی شود..

میزان علاقه

پسری را بی نهایت دوست دارم، اما نمی دانم او هم مرا دوست دارد یا نه، راهنمایی ام کنید چگونه بفهمم.

در ابتدا باید مسئله دوستی و علاقه تان را برای خود روشن کنید.

دوستی تان بر چه اساس است؟ چه چیزی در وجود او شما را بی نهایت عاشق و علاقه مند کرده است؟ آیا شکل ظاهر او شما را چنین شیفته کرده است یا اخلاق، منش و ویژگی های او؟

اگر چه این سؤالات در پاسخ به خواسته

ص: ۱۱۱

شما که آگاهی از علاقه پسر است، نمی باشد، اما به شما کمک خواهد کرد برای هر گونه عمل یا ادامه دادن دوستی تصمیم درستی بگیرید.

اگر دوستی بیش از حد (بی نهایت) به خاطر شکل ظاهری باشد، اگر چه اصل دوستی و علاقه را توجیه می کند، اما بی نهایت بودن آن را توجیه نمی کند؛ زیرا عشق بیش از حد به شکل ظاهر انسان، دایمی و همیشگی نیست و چه بسا کسانی باشند که صورت زیباتر داشته باشند، چنان که در معرض تغییر و دگرگونی است. به گفته مولانا:

عشق هایی کز پی رنگی بُود عشق نَبُود، عاقبت ننگی بود

اما اگر علت علاقه بیش از حد، خُلق نیکو باشد، این مسئله می تواند قابل توجیه باشد، اما باید دید مقدار آشنایی تان با اخلاق نیک به چه اندازه است و چه اندازه شناخت واقعی نسبت به او دارید؟ مطمئناً شناخت تان کامل نیست و شاید تنها رفتارهای نیک او را دیده اید. یا چون علاقه بیش از حد به او یافتید، باعث شده که تنها خوبی و زیبایی او را ببینید؛ ماهیت عشق و علاقه بیش از حد، این است که عیب های طرف مقابل (معشوق) را مخفی می کند و انسان فقط خوبی و زیبایی او را در معشوق می بیند.

اگر این عشق و علاقه، آمیخته از ظاهر و باطن باشد، علاوه بر نکات فوق عوامل دیگر نیز می تواند در علاقه بیش از حد تان دخالت داشته باشد، مثلاً به خاطر نیاز عاطفی که به طور طبیعی در نوجوانان و به خصوص دختران وجود دارد و آنها را به سمت پسران و انتخاب دوست پسر می کشاند، شما را نیز متوجه پسر و علاقه شدید به

او کرده است. این مسئله در بسیاری از دختران وجود دارد، اما هرگونه تصمیمی تنها بر اساس احساس و عواطف و عدم تصمیم گیری بر اساس عقل و منطق در بسیاری از موارد برای آنان پیامدهای ناگوار روحی، روانی و اجتماعی داشته است.

حال با آشنایی بیشتر شما نسبت به مسئله که شما را در حل آن یاری خواهد رساند، می گوییم:

اگر دوستی و علاقه تان به پسر، تنها بر اساس هوی و هوس باشد، چنین چیزی تنها یک وسوسه و دام شیطانی است. البته هوی و هوس زودگذر است؛ اگر ادامه هم بیاید، بدفرجام خواهد بود.

اگر علاقه تان بر اساس هوی و هوس نباشد، چنانچه او را لایق ازدواج و زندگی همیشگی و سعادت‌مندانه می دانید و دوستی و علاقه او را برای ارتباط غیر شرعی و خیابانی نمی خواهید، باید این موضوع را هرچه زودتر برای خود روشن کنید که آیا او نیز مایل به ازدواج با شما هست؟ آیا او نیز به شما علاقه دارد؟ برای رسیدن به پاسخ باید به صورت غیر مستقیم از نظر او آگاه شوید. از طریق یکی از دوستان یا خانواده خود، یا بستگان پسر به صورت غیر مستقیم علاقه خود را به او بفهمانید. چنانچه او نیز ابراز علاقه و تمایل نمود، بدون این که ارتباط به صورت مخفی داشته باشید، به او بگویید که از طریق خانواده خود برای خواستگاری اقدام نماید. سعی نمایید هر گونه ارتباطی برای آشنایی بیشتر با اخلاق و روحیات وی جهت ازدواج، با هماهنگی و نظارت یکی از بزرگان خانواده باشد. اگر شخصی ناظر از خانواده شما باشد بهتر است.

سعی نمودیم تمام

ابعاد مسئله را برایتان بیان کنیم شاید برخی از این موارد مدنظرتان نباشد، اما در هر حال باید به شکل منطقی و عقلانی نه صرفاً بر اساس احساسات زودگذر عمل نمایید

مجنوب شدن

پسری را دیدم که یک نگاه کرد و سری تکان داد و مرا کاملاً مجذوب کرد، به نوعی که اصلاً نمی خواهم او را از دست دهم. از طرف دیگر به شیک پوشی و عدم رعایت حجاب علاقه دارم، حال اگر از من بخواهد چنین نباشم، چه کنم؟

پاسخ:

داستانی که نقل کردید، با خیلی از داستان ها تفاوت دارد. شنیدیم کسانی به جهت ایمانی که دارند و به حسابرسی اعمال اعتقاد دارند، نمی خواهند آداب دینی را ترک کنند، اما از آن طرف به کسی علاقه مند هستند که حجاب را نمی پسندند.

حال در این تضاد گرفتار شده و نمی داند چه کند؟

اما شما از نوع دیگر سخن می گوئید، به همین خاطر چند چیزی برای ما مبهم است:

شیک پوشی و آرایش را برای چه می خواهید؟ آیا همان گونه که آن شخص را برای خود می خواهید، به او نیز حق می دهید شما را فقط برای خود بخواهد؟ اگر قصد ازدواج با شما را داشته باشد و پس از ازدواج بخواهد زیبایی تان را فقط به او نشان دهید و نه کس دیگر، عیب می دانید؟

اگر از شما بخواهد برای همه آرایش کنید و موها را نمایان نمایید، وی را مرد ایده آل تان می دانید؟

راستی! چگونه به دنبال یک نگاه چنین روان شدید؟

آنکه هیچ گاه نگاه و نظری از ما بر نمی دارد، می تواند حداقل به اندازه صاحب نگاه ارزش داشته باشد؟ حال اگر از شما چیزی بخواهد،

ص: ۱۱۴

چه خواهید کرد؟

خوب از مسئله خودمان بگذریم، چون بوی نصیحت می دهد و شما از ما خواستید که نصیحت نباشد، پس به مسئله خودتان بپردازیم.

اگر از شما همان را بخواهد که گفتید، به نظر ما نه تنها مشکلی ندارد، بلکه پسندیده و خوب است.

تنها مشکل آن است که چگونه با خود کنار می آید. در هر حال سؤالاتی که در ابتدا پرسیدیم، باید بتوانید برای خود حل کنید. فکر کنم با حل آن پرسش ها، با خودتان نیز بتوانید بهتر کنار بیایید. در هر حال خداوند دو دل درون انسان قرار نداده، عشق و علاقه با خود خواهی جمع نمی شود. عشق از هر نوع آن، گذشتن از خود است. چون عاشق در خود احساس نیاز می کند و متوجه معشوق می شود، پس قدم اول بیرون آمدن از خود را برداشته است، حال چگونه با خود خواهی جمع می شود؟

به نظر ما مشکل آن است که بخواهد خود را برای همه نمایان کنید، ولی ظاهراً شما این کار را اصلاً مشکل نمی دانید، پس این صورت مسئله را پاک می کنیم.

ارتباط قبل از ازدواج

آیا ارتباط قبل از ازدواج اشکال شرعی دارد؟ تازه این ارتباط هم از لحاظ نامشروع نیست و دو طرف با تمام چنگ و دندان به این ارتباط وزندگی بعد و آینده پایبند باشند. توضیحی بدهید.

برخی معتقدند باید آشنایی و صمیمیت پیش از ازدواج وجود داشته باشد تا دو فرد یکدیگر را به خوبی بشناسند و پس از آن زندگی مشترک را شروع کنند. اما باید بگوییم که عشق واقعی و علاقه مندی حقیقی بین دو جنس، زمانی ایجاد می شود که دو فرد ارتباط خود با یکدیگر را به سادگی تزلزل پذیر ندانند؛ از

ص: ۱۱۵

سوی دیگر هر یک برای جلب نظر دیگری دست به رفتار نمایشی زنند. در آشنایی های پیش از ازدواج این مسئله بسیار دیده می شود. امروزه غرب از طریق تجربه کردن این روابط و آشنایی ها، به نحو چشمگیری نهاد خانواده را متزلزل ساخته است. در غرب ظلم آشکاری به جنس زن می شود، زیرا زنان پیش از این که به سن قانونی و شرعی برای برقراری روابطشان با جنس مخالف برسند، مورد بهره برداری جنسی مرد قرار می گیرند و در بسیاری مواقع پس از آن، مطرود می شوند. (۱)

دوستی های قبل از ازدواج که به عشق معروف است، عامل تعیین کننده ازدواج نیست، زیرا ازدواج نوعی مشارکت در یک اجتماع کوچک (خانواده) است که در آن دو انسان می باید از جهات گوناگون با یکدیگر تناسب عملی داشته باشند. پس آن چه عامل تعیین کننده است، همتایی و هم کفو بودن زن و مرد است. در صورتی که در انتخاب همسر، همگونی مراعات شود، نیازی به برقراری روابط صمیمانه پیش از ازدواج نخواهد بود، بلکه باید تأکید کنیم که چنین روابطی می تواند بیش از آن که مفید باشد، مضر و تهدید کننده نهاد خانواده در جامعه به شمار آید. با نگاهی به آمار می توان دید که آمار طلاق بین کسانی که قبل از ازدواج ارتباط های دوستانه داشته اند بالاتر است. از طرفی آشنایی و ارتباط دختر و پسر در محیط اجتماع، بیش تر از آن که معرفت ساز باشد، فروزنده هوس ها و معرفت سوز است. عمدتاً دیده می شود فرد آن گونه که هست، خود را نشان نمی دهد یا

ص: ۱۱۶

به سبب محبت و عشقی که ایجاد شده، نمی تواند عیوب طرف مقابل و جوانب مختلف قضیه را بسنجد. بیشتر رفتارها در آشنایی های خیابانی به شکل های تصنعی ابراز می شود.

البته قبول داریم اگر شناخت صحیحی در ازدواج باشد، آمار جدایی کم می شود، ولی چه بسا ازدواج هایی که در اقوام نزدیک انجام می شود و با آن که دو طرف از کودکی همدیگر را می شناختند، ولی بعد از ازدواج فهمیدند به درد هم نمی خورند. این ها همه گواه آن است که ارتباطات قبلی نمی تواند مشکل شناخت را حل کند، بلکه مشکل شناخت، بیش تر به آفات شناخت برمی گردد که در رأس آن ها تعلق قلبی پیدا کردن به طرف مقابل است. (۱)

بهترین راه آن است که دو طرف با اطلاع خانواده و با مشورت از آنها، از همدیگر شناخت پیدا کنند. شناخت پیدا کردن لزوماً به این معنا نیست که روابط دوستانه خیابانی برقرار کنند که در بسیاری از مواقع، هدف اصلی که شناخت باشد، نه تنها تأمین نمی شود، بلکه چه بسا شناخت کاذبی به وجود می آید که آثار آن در آینده وقتی ازدواج صورت گرفت، ظاهر می شود.

در بسیاری از مواقع، شناخت شخصیت واقعی و رفتارها و ویژگی ها از طرف دوستان، فامیل ها خانواده، محیط کار و ... به دست می آید.

به همین خاطر ازدواج هایی که از این طریق ها صورت گرفته، کمتر به جدایی ختم شده است.

در مورد نظر اسلام باید گفت: با توجه به اهمیت ازدواج و نقش آن در سرنوشت انسان، اسلام زوجین را به بصیرت و شناخت

ص: ۱۱۷

دقیق فرا خوانده است. هرگز اسلام راضی نیست دختر و پسر بی گدار به آب زند و چشم بسته عمل نمایند. هر عقل سلیمی حکم می کند دو نفری که یک عمر با هم زندگی می کنند، پیش از ازدواج کاملاً یکدیگر را ببینند و با هم صحبت کنند. در روایات معصومین به این مسئله توجه شده است.

شخصی در زمان پیامبر (ص) زنی را خواستگاری کرد اما گویا او را خوب ندیده بود. حضرت فرمود:

«اگر او را دیده بودی، امید سازش و تفاهم بیش تر و زندگی تان با دوام تر بود». (۱) حتی در روایتی امام صادق (ع) فرمود: «اگر کسی قصد سوء استفاده نداشته باشد، می تواند به گیسوان و زیبایی های (ظاهری) زن نگاه کند». (۲)

براین اساس فقها فرموده اند: هر یک از زوجین می توانند بدن دیگری را با شرایط ذیل به منظور تحقیق ببینند:

۱- نگاه به قصد لذت نباشد؛

۲- ازدواج بستگی به این نگاه باشد؛

۳- مانعی از ازدواج این دو در میان نباشد. (۳)

البته بعضی از فقها نگاه را به صورت و دست ها منحصر کرده اند. (۴)

بنابراین دختر و پسر پیش از ازدواج می توانند به صورت غیر مستقیم از طریق نامه یا واسطه و معرف و به صورت مستقیم به گفتگو و دیدن (با نظارت والدین و بزرگ ترها که در جریان امر قرار دارند) همدیگر را بشناسند، به شرط آن که حدود اسلامی رعایت شود.

درستی بخت

آیا بسته شدن «بخت» یا مواردی از این قبیل صحت دارد یا نه؟

پرسش: آیا بسته شدن «بخت» یا مواردی از این قبیل صحت دارد یا نه؟

پاسخ:

ص: ۱۱۸

۱- وسائل الشیعه، ج ۱۴، ص ۶۱.

۲- همان، ص ۶۰.

۳- سید مسعود معصومی، احکام روابط زن و مرد، ص ۱۸۷.

۴- همان، ص ۱۸۸.

سرنوشت انسان‌ها در دست خدا و در گرو عمل او است و این که بخت کسی را بسته اند، اعتقادی عوامانه و مردود است. انسان‌ها به دلایل خاص و بعضاً نامعلوم، در طول زندگی خود دچار تحولاتی می‌شوند که در عالم خلقت امری طبیعی و متداول به نظر می‌رسد. بعضی دارای همسر خوب و زندگی مرفه می‌شوند و بعضی کاملاً برعکس و بعضی بسیار دیر ازدواج می‌کنند و بعضی دیگر چنین موقعیتی را پیدا نخواهند کرد. همه این موارد دارای علل و عوامل خاص خود است. ما اگر بتوانیم علت حوادث و پیش‌آمد‌ها را شناسایی کنیم و آنها را به خوبی در زندگی به کار گیریم، زندگی خوبی خواهیم داشت.

پس موفقیت یا عدم موفقیت ما در زندگی در گرو شناخت صحیح و عمل بر طبق آن است.

برخی از عواملی که در زندگی ما تأثیر دارند، عوامل معنوی هستند که از جمله آنها دعا است. دعای نیک که از اولیای الهی صادر شود و نیز دعای پدر و مادر در حق فرزند و نیز دعای معلم در به دست آوردن توفیقات تأثیر حتمی دارد. ولی دعاهایی که بر علیه افراد نوشته یا خوانده شود، اگر چه در مقطع خاصی ممکن است تأثیر گذار باشد، ولی نمی‌تواند زیان جدی وارد کند. خداوند در قرآن بعد از بیان این که قوم یهود از دو فرشته، چیزهایی را یاد گرفتند تا با آن میان مرد و همسرش تفرقه ایجاد کنند؛ می‌فرماید: ولی هیچ‌گاه نمی‌توانند بدون اجازه خداوند به انسان زیان برسانند. (۱)

پس خواست الهی موثر

ص: ۱۱۹

است، بنابراین می توان با دعا هایی که از طرف پیشوایان دینی وارد شده است، آثار زیان بخش بعضی از چیز ها مانند دعای بد یا چشم زخم را بی اثر کرد.

اگر کسی خیلی زیاد عاشق کسی باشد و این عشق دو طرفه باشد و مایل به ازدواج با هم باشند، اما خانواده ها موافق نباشند، تکلیف چیست؟

به موضوعی در سؤال اشاره نمودید که بسیار حساس و مهم است و هر گونه تصمیم احساسی و بدون درایت و دوراندیشی، می تواند آثار و نتایج نامطلوبی در زندگی بر جای گذارد که تمام زندگی آینده تان را تحت الشعاع خود قرار دهد.

ما به عنوان مشاور می توانیم تنها ابعاد مختلف این موضوع را برایتان روشن نماییم تا بهتر بتوانید تصمیم بگیرید اما تصمیم نهایی با خودتان است.

ابتدا در مورد ماهیت این نوع عشق و علاقه ها بین دختران و پسران جوان سخن می گوئیم: واقعیت آن است که در این نوع علاقه ها غالباً از نوع عشق های خیابانی یا دیدن در مجلس، تماس تلفنی یا اینترنت یا هر چیز دیگر است که ابتدا از نگاه ها آغاز می شود، صورت و شکل ظاهری آنها همدیگر را به سوی هم جلب می کند، سپس برخوردها و صحبت هایی رد و بدل می شود، که علاقه و محبت عمیق تر در این نوع عشق و علاقه ها چند چیز وجود دارد که معمولاً مورد غفلت واقع می شود:

۱- چون علاقه و محبت به طرف مقابل بسیار زیاد است (که معنای عشق همین است) باعث می شود عاشق، عیب ها و کاستی ها را در معشوق نبیند یا به آنها توجه ندارد، در حالی که بی تردید هر یک از دو طرف،

نقص ها و عیب هایی دارد.

تنها موجود بی نقص و عیب خدا است، به همین خاطر گفته اند که عشق حقیقی تنها به خدا می تواند باشد، در حالی که عشق به هر چیز دیگر غیر خدا مجازی است. معنای مجازی این است که نمی توان به مخلوق یا انسانی مانند خود، عشق کامل و مطلق داشته باشیم.

روایتی از معصوم وارد شده که: «عشق انسان را کور و کر می کند» معنایش همین است که انسان به عیب ها و کاستی های طرف مقابل توجه ندارد و هر چه می بیند، خوبی و زیبایی است.

۲- چون دو طرف به هم علاقه دارند و سعی می کنند همدیگر را از دست ندهند و موجب رنجش طرف مقابل نشوند، رفتارها و سخنان، ساختگی و ظاهرسازی می شود یا سعی می کنند صفات بد نمایان نشود. تنها رفتارهای عاشقانه و سخنان نیک و هدیه دادن و محبت کردن از آنها سر می زند و حتی گاهی به هم دروغ می گویند، که همه اینها موجب می شود شناخت کاملی از همدیگر نداشته باشند.

در این روابط چند فرض می توان وجود داشته باشد:

أ) هر یک از دو طرف و به خصوص پسران در فکر هوی و هوس باشند و صرفاً با اظهار عشق درصدد ایجاد ارتباط با طرف مقابل و کامجویی باشند. در اینجا اظهار عشق دروغین بوده و صرفاً برای لذت جنسی است و با ارتباط جنسی پایان می پذیرد.

این مسئله علاوه بر گناه کبیره بودن و دور شدن انسان از خداوند، موجب مشکلات روحی و روانی و سرخوردگی شدید طرف مقابل می شود. از نظر اجتماعی نیز ضرر و زیان بسیاری به خصوص برای دختران برجای می گذارد.

ص: ۱۲۱

(عشق و علاقه‌ها صرفاً براساس هوای نفس و جنسی نباشد و قصد ازدواج و زندگی مشترک داشته باشند. در چنین فرضی نیز از آسیب‌ها در امان نیست؛ زیرا همان‌گونه که بیان شد این نوع عشق‌ها از یک طرف، موجب می‌شود که عیب‌های طرف مقابل دیده نشود؛ از طرف دیگر، رفتارهای ساختگی و اظهار عشق اولیه و هدیه دادن و... فروکش می‌کند و صحبت‌های چند دقیقه‌ای و ارتباط‌های گاهگاهی جای خود را به زندگی مشترک و همیشه در کنار هم بودن می‌دهد. پس از پیوند، واقعیت‌های زندگی و مشکلاتی که با آن روبرو هستند، خود را نمایان می‌کند. دروغ‌ها که می‌تواند در رفتار و گفتار (در دوران عاشقی) باشد و ظاهر سازی‌ها آشکار می‌شود. عشق اولیه افراطی فروکش می‌کند، یا حداقل به صورت اول باقی می‌ماند.

در چنین حالتی باید دو طرف به همین شکل به زندگی خود با تلخی (به جهت نمایان شدن واقعیت‌ها و حقایق) ادامه دهند، یا از همدیگر جدا شوند، که هر دو صورت سخت و ناگوار است. به خصوص آنکه این پیوند و ازدواج از طرف خانواده دو طرف نیز مورد پشتیبانی قرار نگرفته باشد.

در این حالت، انسان پایگاه خانواده و فامیل را از دست داده، خود را از پدر و مادر (که او را بسیار دوست داشتند) دور نموده است و راه بازگشت را بسته می‌بیند.

در چنین صورتی چون نمی‌خواهد دیگران و به خصوص افراد خانواده از وضع او آگاه شوند و او را به جهت این انتخاب سرزنش نمایند، سعی می‌کند تمام غم‌ها و مصیبت‌ها را درون خود نگه دارد و به هر شکلی زندگی را نگه

دارد که در هر حال ضرر و زیان را بر خود وارد می کند.

گاهی با خود می گوئیم: کاشکی انسان می توانست دو بار زندگی کند: یک بار از زندگی تجربه کسب نماید و بار دیگر تجربه ها را در زندگی به کار گیرد، اما چه ضرورتی دارد، در حالی که انسان زندگی انسان های مانند خود و تجربه های زندگی آنها را می بیند؟!

زندگی ها غالباً یکسان است و حوادثی که در زندگی افراد واقع می شود، مشابه هستند. عوامل خوشبختی یا بدبختی نیز یکسان است. حال به آمارهای طلاق که وجود دارد، حوادثی که در روزنامه ها نوشته شده، تجارب دیگران که برای ما نقل می شود یا می خوانیم و ... مراجعه کنیم. مطمئناً نمی توانیم نسبت به آنها بی اعتنا باشیم و چشم بسته و صرفاً تحریک دل و احساس حرکت کنیم.

البته قبول داریم که فرض سومی هم وجود دارد: عشق و علاقه ها واقعی و حقیقی باشد و او طرف واقع بین باشند و از ابتدا انتظار زیادی از هم نداشته باشند و عشق آنها را کر و کور نکرده باشد و پس از ازدواج، زندگی براساس محبت پایدار بماند، اما انسان اجازه و فرصت و ریسک کردن ندارد؛ زیرا ازدواج، تصمیم اساسی و مهم زندگی است که تمام زندگی آینده براساس آن رقم خواهد خورد و انسان فرصت و اجازه اشتباه ندارد.

مشکل ما عاشق شدن نیست، زیرا عشق به معنای محبت یک نیاز درونی است؛ اما اشکال این است که اولاً: عشق مطلق و کامل را نثار کسی می کنیم که مطلق و بی عیب نیست؛ ثانیاً از توان عقل و خرد در کنار احساس و دل بهره نمی گیریم و همه وجود

خود را به دست دل و احساس می سپاریم که در بسیاری از اوقات برخاسته از هوی و هوس است.

پیشنهاد ما: با توجه به دو نکته مهم در مورد عشق که بیان شد، لازم است شخصی یا اشخاص دیگری که دلسوز و مهربان هستند، بر چنین روابطی نظارت داشته باشند تا مشکلاتی که بیان شد، پیش نیاید و انتخاب‌ها حقیقی‌تر و واقعی‌تر باشند.

چنین افراد ناظر همان پدر و مادر هستند که کسی دلسوزتر و مهربان‌تر از آنها نسبت به فرزند نیست.

به همین خاطر در اسلام، به رغم تأکید بر عشق و علاقه دو طرف برای ازدواج با هم، بر رضایت پدر در ازدواج دختر شرط شده است و این مسئله مطمئناً در مجموع جز به سود دختر نخواهد بود.

حمایت و پشتیبانی خانواده دختر و پسر، بنیان ازدواج را محکم‌تر نموده، در آسیب‌ها و مشکلات احتمالی زندگی آینده، کمک‌کننده و پشتیبان خواهد بود.

دغدغه‌ها و مواردی را که موجب عدم رضایت خانواده دو طرف می‌شود، شناسایی کرده و در رفع و برطرف کردن آنها سعی نمایند. این موضوع هم رضایت آنها را جلب می‌کند و هم برای زندگی آینده مؤثر است. اگر هر دو خانواده بر عدم ازدواج تأکید دارند، پس باید مسایل مهمی وجود داشته باشد که از نظر این دو نفر (به خاطر موضوع و پیامدهای عشق) مخفی مانده است.

پس بهتر است که شناخت از یکدیگر را کامل‌تر نمایید و تنها از روی احساس تصمیم نگیرید. به این منظور باید از دیگران کمک بگیرید.

از خانواده بخواهید که در مورد طرف مقابل و خانواده اش تحقیق نمایند، تا

هم اطلاعات شما کامل تر شود و هم در صورت مناسب بودن، رضایت آنها را جلب کرده باشید. در صورتی که برای ازدواج مناسب نبود، یا تشخیص بزرگترها (پدر و مادر) چنین باشد، بهتر است رابطه عاشقانه را ترک کنید و به لطف و رحمت خداوند امیدوار باشید و از او یاری بجوئید تا در این راه به شما کمک نماید و مورد بهتری را نصیب تان نماید.

فکر گناه

اگر کسی را دوست داشته باشیم، اما عملی انجام ندهیم و فقط به فکر او باشیم گناه دارد؟

دوست داشتن جنس مخالف تا زمانی که به صورت عمل غیر شرعی ظاهر نشود، گناه نیست، اما ادامه این حالت ممکن است آثار نامطلوب اجتماعی و روانی برای انسان در پی داشته باشد، بنابراین لازم است در چنین صورتی، مسئله را به نوعی حل نماید و باقی ماندن بر این حالت پسندیده نیست.

اگر دوستی پسر برخاسته از هوی و هوس نباشد و او را برای ازدواج و انتخاب همسر مناسب می داند و شرایط پسر برای ازدواج مناسب باشد، بهتر است این موضوع را به گونه ای به آگاهی شخص مورد نظر برساند تا اگر علاقه دو طرفه باشد، برای خواستگاری اقدام نماید اما اگر چنین نبود، این مسئله پایان یابد. در ضمن انسان نباید بر اساس خواهش دل و هوای نفس رفتار نماید؛ زیرا موجب تضعیف اراده شده و در کارها انسان را از عمل مثبت و پرهیز از گناه باز می دارد.

اما نگرانی از دریافت جواب منفی، صحیح نیست؛ چون باقی ماندن در این حالت نیز باعث اضطراب، تشویش و پریشانی ذهن و خیال می شود، حتی چه بسا فکر انسان

را به سوی گناه یا کارهای غیر شرعی می کشاند، یا حداقل با مشغول کردن ذهن و فکر، او را از فعالیت های مثبت، تلاش در درس ها و تمرکز ذهن باز می دارد، یا از یاد خدا غافل می کند.

روش صحیح طرح مسئله برای پسر آن است که به صورت غیر مستقیم به او گفته شود؛ چون در این صورت، وقار و عزت و احترام دختر بهتر حفظ می شود، حتی اگر جواب منفی بشنود، باعث لطمه خوردن حیثیت و احترام دختر نمی شود. اگر چه شنیدن جواب منفی برای دختر بسیار سخت است؛ بنابراین بهتر است به مادرش که نزدیک تر از همه به دختر است، یا به یکی از بستگان نزدیک یا به دوست نزدیک بگوید (اگر دوست تان شوهر داشته باشد، بهتر است).

خواستگاری باید به صورت رسمی و از طریق پسر و خانواده او صورت گیرد این موضوع حتی در زندگی آینده پس از ازدواج تأثیر دارد. هر گونه قرار ملاقات و صحبت کردن باید با اطلاع و نظارت یکی از بستگان باشد و بهتر است که ناظر از بستگان دختر باشد.

پس نباید این موضوع را کش دهد و با فهمیدن علاقه دختر، او را در حالت بلا- تکلیفی و انتظار نگه دارد، یا از این طریق رابطه خود را با دختر طولانی کند که آسیب آن برای دختر بسیار است.

در صورتی که دختر پاسخ منفی دریافت کرد، باید سعی نماید که فکر و خیال خود را از پسر منحرف نماید و در این راه از خداوند کمک گیرد و بر خود و هوای نفس مسلط شود و ایمانش را تقویت نماید. بهتر است اگر

خواستگار مناسبی برای او آمد، ازدواج نماید و این مسئله را به تأخیر نیندازد.

رویای گناه

اگر دختری به یک پسر علاقه داشته باشد و رؤیاهایش را با او می گذارند، گناهی مرتکب شده است؟

دوست داشتن پسر یا مرد نا محرم در صورتی به صورت اظهار عشق عملی و رفتارهای غیر شرعی نباشد، اشکال ندارد، اما استمرار این حالت درونی و قلبی، می تواند آسیب هایی را متوجه دختر نماید؛ زیرا اولاً این مسئله که در رؤیاهای دختر همیشه حضور دارد، به طور طبیعی قلب، فکر و ذهن او را به خود مشغول ساخته و او را از فعالیت های مثبت باز می دارد، یا از تمرکز فکری در درس و فعالیت های مدرسه باز می دارد.

دوم: گاهی به صورت های مختلف در مرحله عملی بروز می کند که برخی نامشروع است.

سوم: او را از معشوق حقیقی (خداوند) غافل کرده و گاهی نیز از دستورهای الهی باز می دارد.

چهارم: استمرار این حالت درونی، گاهی آسیب های روانی را نیز متوجه شخص می کند. هر یک از موارد ذکر شده، در تجربه های مختلف ثابت شده است.

عاشق شدن

اگر دختری عاشق یک پسر است، باید چکار کند که پسر هم عاشق وی شود؟

اگر هدف این است که با جلب نظر پسر زمینه برای ازدواج فراهم شود، لازم است پیش از ابراز عشق و علاقه خویش، با دقت و حوصله کافی در مورد شایستگی های پسر تحقیق کنید تا خصوصیات اخلاقی، روحی و فکری، نیز میزان صداقت، امانتداری و پایبندی اش به وعده ها و ایمان و اعتقاداتش معلوم گردد.

همچنین از اصالت خانوادگی و اقوام نزدیک و دوستانش اطلاعاتی کسب کنید. بهتر است تحقیق به وسیله اعضای خانواده یا یکی

از اقوام و آشنایان نزدیک انجام گیرد. پس از احراز صلاحیت و شایستگی وی برای تشکیل خانواده، می توانید به کمک یکی از اعضای خانواده یا اقوام و آشنایان خویش با خانواده یا دوستان یا با خود پسر رابطه برقرار کنید و با فراهم نمودن زمینه مناسب برای گفتگو، بحث ازدواج مطرح شود.

اگر قصد ازدواج دارد، ویژگی ها و خصوصیات دختری که می خواهد با او ازدواج کند، پرسیده شود. آن گاه پس از مقدمات لازم بدون ذکر نام شما، بگوید دختری را می شناسم که این ویژگی ها را دارد. اگر مایل است در مورد شما تحقیق کند آدرس داده شود و در غیر این صورت شخصیت شما تحقیر خواهد شد، زیرا ممکن است پسر فعلاً قصد ازدواج نداشته باشد، یا دوست دختری داشته باشد که بخواهد با او ازدواج کند و قصدش برای ارتباط صرفاً کامجویی و لذت و هوس باشد.

انتخاب همسر

از نظر اسلام معیارهای اساسی برای انتخاب همسر چیست؟

یکی از سپرهای قوی برای حفظ دین، ازدواج است. تسریع در امر ازدواج فایده های فراوانی دارد و تأخیر آن زیان های بسیار. کم تر عاملی پیدا می شود که به اندازه فساد و انحرافات جنسی، به نوجوانان و جوانان لطمه بزند. این مفسد لطمه هایی می زند که در کل زندگی و در طول عمر انسان تأثیر نامطلوب دارد. حال که ازدواج مفید و لازم است، باید بینم معیارهای یک همسر خوب چیست؟

در انتخاب همسر باید متوجه باشیم می خواهیم کسی را انتخاب کنیم که یک عمر در کنار او زندگی کنیم. نباید این مسئله مهم از روی احساسات و بدون دقت و مشورت انجام گیرد، زیرا اگر انسان دچار همسر

ناشایست یا نامتناسب و ناهماهنگ شود، کارش بسیار مشکل خواهد بود. مبدا با خود بگوید: فعلاً ازدواج می‌کنم و اگر در آینده نتوانستیم با هم زندگی کنیم، می‌توانیم از هم جدا شویم.

برای انتخاب همسر باید معیارهایی داشته باشیم؛ یعنی دختر و پسر، باید ملاک‌ها و میزان‌هایی داشته باشند و بدانند چه همسری، با چه مشخصات و چه صفاتی می‌خواهد؟ می‌توان ملاک‌ها و معیارها و خصوصیات را که در انتخاب همسر باید در نظر گرفته شود، به دو قسم دسته بندی کرد:

۱- آن‌هایی که رکن و اساس اند و برای زندگی سعادت‌مندانه حتماً لازم‌اند؛

۲- آن‌هایی که شرط کمال هستند و برای بهتر و کامل‌تر شدن زندگی‌اند و بیشتر به سلیقه و موقعیت افراد بستگی دارند.

به طور کلی ملاک‌های دسته اول عبارتند از:

۱- تدین و دینداری، کسی که پای بند دین نیست، تضمینی وجود ندارد که پای بند رعایت حقوق همسر و ادامه زندگی مشترک باشد. اگر یکی دیندار و دیگری بی‌دین باشد، زندگی آنان روی سعادت را نخواهد دید. سعادت بدون دیانت محال است. اگر هر دو بی‌دین باشند، باز تضمینی وجود ندارد که رعایت حقوق یکدیگر را بنمایند. البته منظور از دینداری و تدین این است که پای بند کامل به اسلام داشته باشند و اسلام را با جان و دل پذیرفته و در عمل به آن کوشا باشند، نه تدین سطحی و بی‌ریشه و بی‌عمل.

پیامبر (ص) به شخصی که می‌خواست ازدواج کند، فرمود: «علیک بذات الدین؛ (۱) بر تو باد که همسر دیندار بگیری»

ص: ۱۲۹

در مورد دیگری فرمود: «کسی که با زنی به خاطر ثروتش ازدواج کند، خداوند او را به حال خودش وا می گذارد و کسی که فقط به خاطر زیبایی با زنی ازدواج کند، در او امور ناخوشایند خواهد دید. کسی که به خاطر دین و ایمانش با او ازدواج کند، خداوند همه آن امتیازات را برایش فراهم خواهد کرد» (۱).

دین دار بودن، به این است که دارای صفات ذیل باشد: عفت، حجاب، حیا، نجابت، اخلاق خوب، خوش حرف و خوش زبان بودن، اهل نماز و مناجات، علاقه مند به قرآن و اهل بیت پیامبر (ص)، ترس از خدا داشتن، آبرو نگهدار بودن، اسراف کار نبودن و ...

۲ - اخلاق خوب از ویژگی های لازم و اساسی برای همسر است. منظور از اخلاق خوب تنها خنده رویی و خوش خلقی نیست، بلکه به معنای اخلاق اسلامی داشتن و نفس را تهذیب و پاک نمودن است.

پیامبر (ص) فرمود: «اذا جاء کم من ترضون خُلقه و دینه فزوّجوه و ان لا تفعلوا تکن فتنه فی الارض و فساد کبیر» (۲) با کسی که اخلاق و دینش مورد پسند باشد، ازدواج کنید. اگر چنین نکنید، فتنه و فساد بزرگی در زمین به وجود خواهد آمد» .

فردی از امام رضا (ع) سؤال کرد: برای دخترم خواستگاری آمده که بد اخلاق است. آیا دخترم را به او بدهم؟ حضرت فرمود: «لا تزوّجه ان کان سیئ الخلق» (۳) اگر بد اخلاق است، دخترت را به او نده» .

نمونه خلاق بد، لجاجت و یکدندگی، تکبر نسبت به همسر، بی ادب بودن، بی وفایی، کینه توزی، سوءظن داشتن، سبکی و هرزگی، کم ظرفیتی و بی تابی، با محبت

ص: ۱۳۰

۱- وسائل، ج ۱۴، ص ۳۱.

۲- همان، ص ۵۱.

۳- بحار، ج ۱۰۰، ص ۲۳۵.

نبودن و بد چشم بودن است.

۳- شرافت خانوادگی: منظور از شرافت خانوادگی، شهرت و ثروت و موقعیت اجتماعی نیست، بلکه منظور نجابت و پاکی و تدین خانوادگی طرفین است، زیرا ازدواج با یک فرد مساوی است با پیوند با یک خانواده و فامیل ایجاد و یک نسل. در ازدواج و انتخاب همسر معقول نیست که انسان بگوید: من می خواهم با خود این فرد زندگی کنم و کاری به کار خانواده اش ندارم. لذا پیامبر(ص) فرمود: «انظر فی ای شی تضع ولدک فان العرق دساس؛ نیک بنگر که فرزندان را در کجا قرار می دهی، زیرا نطفه و ژن ها و خصوصیات ارثی، خواه ناخواه منتقل می شود و تأثیر می گذارد».

پیامبر(ص) فرمود: «بنگرید چه کسی را به همسری بر می گزینید، زیرا فرزندان، شبیه و مانند دایی هایشان می شوند». (۱)

باز حضرت فرمود: «ایاکم و خضراء الدمن قیل یا رسول الله: و ما خضراء الدمن؟ قال: المرء الحسناء فی منبت السوء؛ از سبزه های قشنگی که روی مزبله ها سبز میشود، پرهیز کنید. پرسیدند: مقصودتان چیست؟ فرمود: زن زیبایی که در خانواده پلیدی رشد کرده باشد (پسر نیز همین طور)». (۲)

۴- زیبایی: زیبایی نیز یک امتیاز است و در شیرینی و سعادت زندگی زناشویی تأثیر به سزایی دارد. اگر انسانی، قیافه ظاهری و اندام همسرش را نپسندد و او را دوست نداشته باشد، ممکن است به طور ناخواسته به او ستم و جفا کند و از او بهانه و ایراد بگیرد و زندگی را بر او تلخ نماید یا حتی بعد از ازدواج دل به دیگری دهد.

به همسران سفارش شده است که خود را برای هم بیارایند و یکدیگر را اشباع و

ص: ۱۳۱

۱- جواهر، ج ۲۹، ص ۳۷.

۲- وسایل الشیعه ج ۲۰ ص ۴۸

ارضا کنند تا از انحرافات و مفاسد مصون بمانند.

۵ - کفو همدیگر بودن: سنخیت و تناسب و همتایی در علم و سواد و دین و ایمان و فرهنگ و فکر و اخلاق و تحصیلات علمی و سن و مال اگر در تمامی جهات تناسب بیشتر باشد، مشکلات خانوادگی کم تر خواهد بود. (۱) هر قدر روحیات دختر و پسر به یکدیگر نزدیکتر باشد پیوند ازدواج آن دو از استحکام بیش تری برخوردار خواهد بود. دختر دیندار باید با شخص دیندار ازدواج کند زیرا دیندار و بی دین به طور طبیعی در مواردی با یکدیگر اصطکاک و درگیری خواهند داشت. فرد تحصیل کرده هم باید با شخص درس خوانده ازدواج کند تا یکدیگر را درک کنند. هم چنین تجربه نشان داده است که وقتی اختلاف سن بین دختر و پسر زیاد باشد پس از گذشت سالیانی چند استحکام خانواده دچار تزلزل می شود. البته همانندی کامل امکان پذیر نیست و نباید در انتخاب همسر وسواسی بود، ولی همانندی نسبی لازم است.

ملاک ها و معیار و مسائل دیگری که بیشتر مربوط به سلیقه و موقعیت افراد است در دسته ی دوم قرار می گیرد و می توان از آن صرف نظر کرد مانند: هم نژاد بودن یا هم شهری بودن یا هم زبان بودن.

محبت واقعی

از کجا بفهمیم که یک پسر وجودش عشق و علاقه و محبت نسبت به دختر دارد و فقط با وی است؟

فهمیدن این مسئله به خصوص برای دختران جوان مشکل است. مشکل از دو جهت ناشی می شود:

یک جهت مربوط به دختر می شود و دیگری مربوط به پسر.

برای دختر از این جهت مشکل است که چون احساسات و عواطف در او

ص: ۱۳۲

۱- علی اکبر مظاهری، جوانان و انتخاب همسر، با تلخیص و اضافات.

رقیق، لطیف، صادقانه و شدید است، با اظهار عشق و دوستی توسط پسر، زود تحت تأثیر قرار می گیرد، به خصوص اگر از نظر عاطفی در خانواده یا جامعه، یا میان دوستان احساس کمبود نماید، یا کمبود داشته باشد.

تحت تأثیر قرار گرفتن، موجب می شود که نتواند قضاوت درستی از عشق و علاقه پسر داشته باشد و به عمق درون او راه یابد.

جهت دیگر رفتارهای ساختگی پسران است. اغلب پسران به خاطر غریزه و کشش جنسی تمایل به برقراری ارتباط دارند و برای این که به این هدف بهتر دست یابند، اظهار عشق و دوستی می کنند. همه پسران در ارتباط اول، اولین سخن شان این است که تنها عاشق او شده است و به کسی غیر از او علاقه و عشق، یا رابطه ندارد، اما مطمئناً نمی تواند همه آنها درست باشد.

پسران با آگاهی از نقطه ضعف عاطفی و احساس دختران و هرچه نزدیک تر شدن به آنها و ایجاد ارتباط، در اظهار دوستی ها و عشق ها ترفندهایی به کار می برند و غالباً دختران را فریفته و عاشق خود می سازند.

اما راهکار صحیح شناخت:

بهترین راه شناخت صداقت آن است که

اولاً: دختران، خودشان برای شناخت اقدام نکنند. از راه غیر مستقیم، خانواده، دوستان خود یا پسر یا محل زندگی و محل کار و ... این آگاهی را کسب کنند.

دوم: پسر سعی در طولانی کردن ارتباط و نزدیک کردن خود به دختر را نداشته باشد.

پس از آشنایی اولیه و مختصر، در اولین فرصت اقدام به خواستگاری کند، نه این که با وعده خواستگاری بخواهد ارتباط را نزدیک تر کند. اگر شرایط ازدواج را نداشت، خودش زود

ص: ۱۳۳

استخاره ازدواج

استخاره در مورد ازدواج با توجه به این که گاهی خوب می آید و گاهی بد وظیفه من در مورد آن چیست؟

استخاره به معنای طلب خیر است؛ یعنی انسان از خداوند بخواهد که او را به نیکی و خیر برساند. کلمه استخاره بعد ها به تفاعل بر قرآن و انجام با تسبیح یا به نحو دیگر (استخاره ذات الرقاع) مصطلح شده است. مردم از استخاره عمل تفاعل را می فهمند و متأسفانه بسیاری از ایشان نمی دانند که استخاره چیست و در چه مواقعی می بایست استخاره کرد! آیا اگر حکم استخاره خوب یا بد آمد، این حکم الزام آور است یا خیر؟ یعنی اگر کسی علیه نتیجه استخاره عمل کرد باید منتظر عواقب آن باشد یا آن که عواقبی در پی نخواهد داشت؟

خداوند انسان را عاقل آفرید که با کمک عقل بتواند از گمراهی و ظلمت نجات پیدا کند. عقل در تمام ابعاد زندگی چون چراغ هدایتی است که نورافشانی کرده و جهالت را از بین می برد.

بنابراین می بایست در هنگام تصمیم بر هر کاری ابتدا عقل خود را حاکم کرده و از آن نظر بخواهد، مثلاً برای ازدواج، عقل می گوید: فردی را برای همسری برگزین که دارای اصالت خانوادگی بوده و از اخلاق و ایمان برخوردار باشد.

فهم این موضوع همگانی است. کیست که نداند؟ پس اگر پسری عاشق دختری شد یا بر عکس و این عشق او را کور کرد و عقل فراموش شد، پس از آن که عطش عشق فرو نشست، دیگر جلوه ای از عقلانیت در این زندگی دیده نمی شود و زندگی دستخوش

حوادث و پیامدهای ناگوار خواهد شد. استخاره همیشه بعد از تحقیق و استشاره (مشورت) است. حال اگر بعد از مشورت نیز عقل راه به جایی نبرد و هنوز زاویه هایی وجود دارد که ناشناخته مانده است، در این صورت برای اطمینان خاطر و نجات از سردرگمی، به شخص عالمی مراجعه کرده و از او می خواهند که به قرآن تفأل زند تا با راهنمایی این کتاب آسمانی، از حیرت و اضطراب بیرون آید.

مشورت نیز می تواند تأثیر بسیاری در رفع اضطراب و شک بگذارد. قرآن می فرماید: «و شاور هم فی الأمر؛ ای پیامبر! در کارها با آنان مشورت کن». (۱)

بنابراین استخاره در امر ازدواج همواره باید بعد از تحقیق و تفحص از اخلاق و تدین طرف مقابل و پس از مشورت با کسانی که صاحب نظر در این مسائل هستند، صورت بگیرد. بدیهی است اگر عقل و مشورت، شخص را مورد تأیید قرار داد، نیازی به استخاره نیست، ولی اگر جای تردید بود، می توان استخاره کرد.

پس از تحقیق و مشورت اگر نیاز به استخاره شد، یک نوبت بیشتر نباید استخاره کرد. با توجه به آنچه نوشته اید که «تحقیق کردم، دیدم هیچ مشکلی وجود ندارد» بنابراین نیازی به استخاره نیست و باید بر خدا توکل کنید و اقدام نمایید. با دادن صدقه و توکل بر خدا، بر خلاف استخاره عمل کردن به خواست خدا مشکلی به وجود نمی آورد.

آبرو بردن

به نظر شما پسرها از آبرو بردن دخترها چه نتیجه ای می گیرند؟

نه همه پسرها در صدد ضربه زدن و تحقیر شخصیت دخترها هستند و نه همه دخترها در معرض این مشکل قرار دارند.

ص: ۱۳۵

دخترانی که ظاهر خویش را با حجاب و باطن شان را با یاد و تقوای الهی آراسته کرده اند و در رفتارهای اجتماعی، متانت و وقار انسانی و اسلامی خود را حفظ می کنند، در معرض متلک پسران آلوده قرار نمی گیرند یا کمتر قرار می گیرند.

پسرهای آلوده به دلیل ضعف تربیت خانوادگی یا آلودگی دوستان، محل کار، محل تحصیل و دور بودن از خدا و تقوا و تعالیم حیات بخش اسلام، در صدد اذیت و آزار دخترانی بر می آیند که معمولاً بانوع لباس و رفتارهای خود، به گونه ای آمادگی خویش را برای شنیدن متلک اعلام می کنند. این گونه افراد دنبال هدف و نتیجه خاصی نیستند، بلکه تنها در صدد لذت جویی و هوسرانی اند و با واکنش دختران، میزان آمادگی آنان را جهت ارضای هوسرانی خویش ارزیابی می کنند. اینان پس از مدتی به سراغ دختر دیگری می روند و گاهی همزمان با چندین نفر ارتباط دارند و معمولاً به دروغ اظهار عشق و علاقه می کنند و می گویند به غیر از شما با کسی ارتباط ندارد

با یک جوان هفده ساله چگونه باید برخورد شود که نه از اخلاق تو سوء استفاده کند و نه با رفتارت شکسته شود؟

این سؤال از برخی جهات شفاف نیست. آیا سؤالی مربوط به خودتان است که یک دختر هستید، یا مربوط به پدر و مادر و بزرگتر نسبت به یک جوان؟

پسر است یا دختر؟ روشن است که هر یک از فرض ها، پاسخ های جداگانه ای دارد.

از آن جا که روح جوان، آسیب پذیر است و در برابر برخورد قهرآمیز واکنش نشان می دهد، باید مواظب بود لطمه ای به شخصیت افراد وارد نشود. استقلال طلبی از ویژگی دوره جوانی

است. جوان دوست ندارد او را کنترل کنند. احساس می کند بزرگ شده، از این رو می خواهد در مورد خود، مثل فردی مستقل عمل کند، پس باید از تحمیل آرا و عقاید به جوان خودداری کرد.

محترم شمردن جوان، احترام به حقوق و توجه به نیاز همه جانبه او از مهم ترین اصول برقراری ارتباط انسانی است. اصل پذیرش و احترام در همه حال باید رعایت شود.

در مواردی لازم است، به طور غیر مستقیم نقاط ضعف جوان را مطرح کرد، بنابراین اصل مهمی که در روابط با دیگران به ویژه جوانان باید مورد نظر قرار گیرد، عزت نفس است؛ یعنی برخورد باید به گونه ای باشد که تواضع شما حمل بر ذلت نشود تا از اخلاق شما سوء استفاده گردد. از طرفی آن چنان تند و صریح نباشد که به عزت نفس او آسیبی وارد شود. در عین حال که انسان پایبند آداب اسلامی مانند وقار، ادب، صداقت و غیره است، می تواند نظر خود را به دیگران اعلام نماید. پس مرزها را باید شناخت و طبق معیارهای صحیح برخورد کرد. تواضع نه ذلت؛ قاطعیت، نه خشونت؛ خوش نفسی، نه ساده لوحی؛ نظارت، نه دخالت؛ مراقبت، نه حساسیت افراطی و وسواس؛ دلسوزی و هدایت، نه انتقام جویی و افشاگری؛ ارشاد، نه مچ گیری.

خواستگار

با دو نفر به مدت دو تا سه سال دوست بودم. یکی به خواستگاری آمد، جواب رد از خانواده ام گرفت، نمی خواهم دومی را از دست بدهم، به همین خاطر چند خواستگار را تا کنون رد کرده ام. به نظرم پس از ازدواج، چیزی باقی نمی ماند تا علاقه و عشق باقی بماند. حال چه کنم؟

پاسخ:

به نظر

ص: ۱۳۷

ما باقی ماندن شما بر این حالت، نتیجه مطلوب و سودمندی نخواهد داشت. با واقعیت های زندگی باید به شکل مثبت برخورد نمایید.

موضوع ازدواج و تشکیل خانواده و ترسیم زندگی آینده، از اهمیت بسیار برخوردار است و این موضوع را نمی توان صرفاً بر اساس احساس و عواطف رقم زد و نقش عقل را نادیده گرفت.

پس از گذشت مدتی، احساس رقیق تر شده و واقعیت های زندگی خود را بیشتر نمایان خواهد ساخت. تصمیم امروز شما بر اساس خواسته های دل می تواند زندگی آینده تان را نیز دچار آسیب نماید و راه بازگشت وجود ندارد.

این که بخواهی تمام زندگی را بر اساس چشم و ابرو بنا کنی، واقعاً برای ما مفهوم نیست و مطمئناً خودتان نیز با کمی تأمل و دخالت دادن قوه عقل، سخن ما را تأیید می کنید. دوستی ها و عشق هایی از این دست، با آسیب های بسیاری روبرو است که قصد بیان تفصیلی آنها را نداریم. این نوع عشق ها و دوستی ها مطابق با واقعیت های زندگی شکل نمی گیرد؛ زیرا از یک طرف موجب می شود عیب ها نادیده گرفته شود و از طرف دیگر رفتارها ظاهری و ساختگی است. در سنی قرار دارید که باید تصمیم اساسی و مهم زندگی تان را بگیرید. وضع بلا تکلیفی برایتان سودمند نیست، فکر سعید را از ذهن تان بیرون کنید تا بتوانید برای موارد دیگر بهتر تصمیم بگیرید. آن کس که دوستش دارید (داود) اگر او نیز شما را دوست دارد و در دوستی صداقت دارد و او را برای ازدواج و زندگی همیشگی مناسب می دانید، باید به گونه ای به او بفهمانید که برای خواستگاری اقدام نماید. (اگر به طور غیر مستقیم به او بگویید،

بہتر است).

البتہ شما کہ انسان معتقدی ہستید، حتماً بر این موضوع آگاہی دارید کہ استمرار رابطہ و دوستی تان نیز از نظر شرع درست نیست و نمی توانید مسایل شرعی را نادیدہ بگیرید، چہ بسا بہ جاہایی ختم شود کہ تصور آن را نمی کردید، یا انتظار آن را نداشتید. این نوع دوستی ہا بدون ترسیم آیندہ ای روشن و مشخص ممکن است با آسیب های اجتماعی و روانی نیز رو بہ رو شود.

رد کردن خواستگار اول (سعید) نباید باعث شود کہ با این مسئلہ بہ صورت لجاجت برخورد کنید، زیرا اولین آسیب آن متوجہ خودتان است.

اختلاف سن ازدواج نیز باید مورد توجہ قرار گیرد، اما اگر واقعاً شرایط و ویژگی های مثبت در داود زیاد باشد، می توان این مسئلہ را نادیدہ گرفت، اگر چہ اختلاف سن کمتر باشد، بہتر است. احتمال جواب رد شنیدن از طرف داود نیز هیچ دلیل موجهی برای بلا تکلیفی تان نمی تواند باشد.

با تجربہ های بسیار کہ داریم، ادامہ این نوع دوستی را بی آنکہ طرح ازدواجی در میان باشد (صرف نظر از وجہ شرعی آن) اصلاً بہ صلاح تان نمی دانیم، زیرا یک مرد نمی تواند مدت طولانی بر این حالت باقی بماند. نیاز جنسی و برآورده کردن آن برای مردان بسیار مهم است، مگر آنکہ آن مرد نیاز جنسی را با دیگران ارضا نماید. در صورتی کہ او را برای ازدواج مناسب نمی دانید، یا قصد او ازدواج نباشد، یا با موانع دیگر روبہ رو باشد، رابطہ را قطع نمایید و در صورت داشتن خواستگار مناسب، ازدواج نمایید. چہ بسا از سن ازدواج بگذرید یا خواستگارهای مناسب را رد نمایید و بہ وضعی تن دهید کہ نمی خواهید. برای تمام

ص: ۱۳۹

مواردی که بیان شد، نمونه های زیادی وجود دارد.

این تصور که پس از ازدواج چیزی برای اظهار عشق باقی نمی ماند، اصلاً خردمندانه نیست؛ زیرا اولاً عشق و علاقه را بر اساس نیاز جنسی تعریف کردن خطا است؛ ثانیاً ارتباط با دیگران را فقط به صورت معشوقه بودن، نه عقل تأیید می کند و نه دین. در ضمن بازی گرفتن احساس و عشق است، زیرا نهایت عشق، وصل است و فرض عشق بی وصل اگر برای شما معنا داشته باشد، برای یک مرد معنا ندارد، جز این که بازیچه ای باشید.

امتحان کردن

باید یک پسر را چطوری امتحان کنیم تا بفهمیم انسانی فهمیده است و قصد غرض ندارد؟

لابد منظورتان از «فهمیده» این است که بدانید پسری که صلاحیت و معیارهای یک همسر شایسته را داشته باشد چه کسی است و از چه راهی او را تشخیص دهیم؟

در ابتدا باید دانست که پسر فهمیده، سعی در برقراری ارتباط خیابانی و هوسرانی با دختر نمی کند. با دختر قرار و مدار در تنهایی نمی گذارد و سعی در طولانی کردن تماس و ارتباط ها، یا تلفن زدن ... ندارد. پس از شناخت که از دختر مورد نظر به خواستگاری اقدام می کند و اگر شرایط خواستگاری را نداشت، ارتباط را ادامه نمی دهد، یا ایجاد مزاحمت نمی کند. اما اگر برای خواستگاری اقدام نمود، چگونه باید فهمید که او همسری شایسته و مناسب است؟

گام نخست شناخت ویژگی های یک همسر شایسته است و گام دوم تعیین مصداق یا راهکارهای شناخت و ارزیابی و تطبیق معیارها بر مصداق ها است.

اولین و مؤثرترین گام برای برخوردار شدن از یک ازدواج موفق آن است که در مرحله انتخاب

همسر، دقت و بررسی کافی انجام گیرد و گزینش همسر از روی آگاهی و با توجه به معیارهای صحیح انجام گیرد.

برخی از معیارها عبارتند از:

۱ ایمان

اساسی ترین معیار در انتخاب همسر، عامل «ایمان» است. تجربه نشان داده است کسانی که فاقد تعهد ایمانی هستند، حتی اگر پیش از ازدواج مدت ها با هم آشنایی داشته باشند، پس از تشکیل زندگی مشترک به دلیل نداشتن ارزش های ثابت و واحد، نیز به علت نداشتن پشتوانه محکم درونی، با کوچک ترین عاملی پیوندشان سست شده، چه بسا از هم بگسلند.

۲ خوش اخلاقی

زندگی کردن با افراد خشن، بداخلاق، تندخو و کم ظرفیت بسیار مشکل است. افراد ریزبینی که در هر کار ریز و درشت دخالت می کنند و ایراد و اشکال می گیرند و می خواهند نظر خود تحمیل کنند، صلاحیت همسری ندارند.

۳ اصالت خانوادگی

غالباً انسان سالم در خانواده سالم تربیت می شود، از این رو برای شناخت روحیات اشخاص و ویژگی های اخلاقی آنان باید، در مورد خانواده آنها مطالعه نمود. شخصیت اخلاقی، معنوی و اجتماعی کسانی که در خانواده پاک و با فضیلتی که به حُسن معاشرت و رفتار با همسایگان و مردم اشتهار دارند و دارای کرامت نفسانی و سخاوت مالی هستند، عمق و اصالت بیشتری دارند، و به همین علت بیشتر قابل اعتمادند.

۴ دوستان خوب

یکی از بهترین راه های شناخت افراد، آگاهی از وضع اخلاقی و معنوی و اجتماعی دوستان است.

۵ شغل و حرفه

نوع شغل و حرفه ای که دارد، تا حدودی بیانگر «شخصیت» است، امام صادق (ع) فرمود: «همسر مناسب کسی است که پاکدامن و بر تأمین زندگی توانا باشد» (۱).

۶ تحصیلات

از نظر سطح

ص: ۱۴۱

تحصیلات، میزان رشد فکری اجتماعی و موقعیت مالی و اقتصادی به هم نزدیک باشند.

۷ وجاهت ظاهری

از نظر ظاهر نیز تا حدی مورد پسند باشد.

اولاً: همه معیارها از لحاظ ارزش و تأثیرگذاری در ایجاد یک ازدواج موفق در یک سطح قرار ندارد، بلکه متفاوت است.

ثانیاً: تحقق همه معیارها و به طور کامل در یک فرد بسیار کم اتفاق می افتد، بنابراین باید به صورت «نسبی» آنها به خصوص ابتداء باید در «خود» نگریست و از خود پرسید که «چه میزان از معیارها را در وجودم ایجاد کرده ام؟»

راه های شناخت و ارزیابی

راه های صحیح تحقیق و شناخت این است که شخص با همکاری خانواده خود به بررسی وضع خانوادگی و دوستان و آشنایان طرف مقابل پرداخته، از اشخاص امین و آشنا، در باره وضع اخلاقی و سایر شرایط او پرس و جو کند. اگر ابهامی باقی بماند و شایستگی او احراز نشد، از بستن پیمان همسری با او خودداری کند که این میدان «آزمون و خطا» نیست.

پس از مثبت بودن نتیجه تحقیق ها، اسلام اجازه داده است دختر و پسری که قصد ازدواج با هم دارند، در یک یا چند جلسه گفتگو کنند و دیدگاه های خود را در مسایل مختلف پیش از خواندن عقد، برای هم دیگر بیان کنند، به شرطی که گفتگو از روی هوسرانی نباشد و با اطلاع پدر دختر باشد.

ابراز علاقه

حکم عاشق شدن چیست؟ آیا بد است به کسی بگویی دوستت دارم؟

عشق به جنس مخالف تا هنگامی که در حد احساس قلبی است و منجر به ابراز و روابط نامشروع نشده است، از نظر اسلام حرام و مردود نیست

ص: ۱۴۲

و گفتن این که تو را دوست دارم، به خودی خود گناه نیست اما با توجه به این که چنین عشقی برخاسته از طوفان غریزه جنسی است، بدون اشکال نیست، به خصوص آن که در مرحله گفتن باقی نماند و به طور طبیعی، پس از اظهار عشق، روابط دیگری شکل می گیرد. متأسفانه از مسیر معین، خارج می گردد و مراحل بعدی قابل کنترل نیست.

بسیاری از دوستی های دختران و پسران در جامعه ما، دارای کارکرد روانی اجتماعی است، یعنی دختران و پسرانی که برای خود دوستی انتخاب می کنند، به دنبال یافتن یک پایگاه روانی و اجتماعی مطمئن هستند، ولی با این کارکرد نمی توان استمرار دوستی ها را تضمین کرد. اطمینان خاطری که دختران و پسران از طریق برقراری دوستی بین خود، جستجو می کنند، زیاد طول نمی کشد و آنان پی می برند که این اطمینان خاطر، به قیمت از دست دادن بسیاری از اطمینان خاطرهای دیگر به دست آمده است»^(۱)؛ بنابراین لازم است هر گونه اظهار عشق در چهارچوب خاصی که شرع معین نموده، صورت گیرد و آن چهارچوب خاص، ازدواج است. پس اظهار عشق و دوستی در این چهارچوب و برای همسر، نه تنها عیب نیست، بلکه بسیار پسندیده و مطلوب است.

اطاعت از شوهر

حدود اطاعت از شوهر در اسلام چقدر است؟

خانواده یک واحد کوچک اجتماعی است که همانند اجتماع بزرگ نیاز به رهبر و سرپرست دارد. قرآن مجید تصریح کرده که مدیریت خانواده بر عهده مرد است: "الرَّجَالُ قَوَّامُونَ عَلَى النِّسَاءِ؛ مردان سرپرست و عهده دار امور زنان هستند"^(۲). البته منظور از سرپرستی و مدیریت، استبداد و زورگویی نیست، بلکه منظور، اداره امور و هدایت زندگی و تأمین

ص: ۱۴۳

۱- دکتر احمدی، روابط دختر و پسر در ایران، ص ۱۱۸.

۲- نساء (۴) آیه ۳۴.

معیشت است. این موقعیت به خاطر خصوصیات جسمی و روحی مردان است مانند: داشتن بنیه بدنی و نیروی جسمی و غلبه قوه تفکر مدیریتی بر نیروی عاطفه.

از طرفی تعهد او در برابر زن و فرزندان نسبت به پرداخت هزینه های زندگی و پرداخت مهر، این حق و در واقع مسئولیت را به او می دهد که وظیفه سرپرستی بر عهده او باشد. البته ممکن است زنانی، بر شوهران خود امتیاز داشته باشند، ولی قوانین به تک تک افراد نظر ندارد، بلکه نوع انسان و کلی را در نظر می گیرد. (۱)

مدیر بودن مرد به معنای اسیر بودن زن در دست وی نیست تا بتواند به دلخواه خود عمل کند. در تمام مدیریت ها مدیر نباید خود را بی نیاز از شور و مشورت بداند.

فقها بر اساس روایات، حدود اطاعت زن از شوهر را معین کرده اند:

امام خمینی (ره) در این باره می گوید: "در مطلق استمتاع (بهره مندی های جنسی) و خروج زن از منزل باید اطاعت از شوهر باشد". (۲) البته مسئله خروج در مواردی استثنا شده که در توضیح المسائل مراجع ذکر شده است. زنی که امور واجب بر خود و حقوق شوهر را رعایت نکند، ناشزه است، ولی ترک اطاعت از شوهر در مواردی که بر زن واجب نیست، باعث نشوز وی نمی شود. بنابراین اگر زن از خدمات خانه و خواسته های شوهر که مربوط به کامیابی در امور جنسی نمی شود، مانند جارو کردن، خیاطی، آشپزی یا حتی آب دادن و پهن کردن رختخواب خودداری کند، نشوز شمرده نمی شود. (۳)

حدود دوستی

حدود دوستی کدام است؟

با توجه به این که نیاز به دوستی و دوستان یکی از

ص: ۱۴۴

۱- تفسیر نمونه، ج ۳، ص ۳۷۰، با تلخیص.

۲- عبدالرحیم موگهی، احکام خانواده، ص ۷۵.

۳- تحریر الوسیله، ج ۲، ص ۳۰۵.

نیاز های مهم انسان است و جای خالی این نیاز را چیز دیگری پر نمی کند، باید زمینه های دوستی و روابط دوستانه مورد دقت قرار گیرد. از این رو امام حسن مجتبی (ع) به یکی از فرزندان فرمود: "پسرم! با احدی برادری و دوستی مکن مگر بدانی به چه جاهایی می رود و با چه افرادی نشست و برخاست می کند و چون خوب بر احوالش آگاهی یافتی و روش او را پسندیدی، با او دوستی کن. دوستی تو به خاطر این باشد که او را از لغزش ها باز داری و در تنگدستی به او یاری رسانی".^(۱)

علی (ع) فرمود: "هرگاه وضع شخصی بر شما نامعلوم شد و دین و آیین او را نشناختید، به دوستانش بنگرید. اگر اهل دین و آیین الهی اند، او نیز پیرو آیین خدا است".^(۲)

دوستی های ممنوع

۱ دروغگو: امام سجاد (ع) به یکی از پسران خود فرمود: "فرزندم! پنج دسته را در نظر داشته باش و با آنان همنشین و هم گفتار و رفیق راه مشو: مبادا با دروغگو همنشین شوی که چون سراب است".^(۳)

۲ فاسق: آن حضرت فرمود: "مبادا با فاسق همنشین شوی که تو را به لقمه ای نان و یا به کمتر از آن بفروشد".^(۴)

۳ بخیل: فرمود: "مبادا با بخیل دوست شوی، زیرا وقتی به کمک مالی او نیازمند بشوی که تو را رها می کند".^(۵)

۴ احمق و نادان: فرمود: "مبادا با احمق دوست شوی، زیرا برای این که به تو سودی برساند، به تو ضرر می رساند".^(۶)

۵ قاطع رحم: فرمود: "از همنشینی با کسی که پیوند خویشاوندی را قطع کرده، دوری کن، زیرا که من او را

ص: ۱۴۵

۱- ۱. محمد جواد طبسی، حقوق فرزندان در مکتب اهل بیت، ص ۱۷۶.

۲- ۲. همان،، به نقل از بحار الأنوار، ج ۷۴، ص ۱۹۷.

۳- ۳. همان، ص ۱۷۹، به نقل از الختصاص، ص ۳۳۳.

۴- ۴. همان.

۵- ۵. همان.

۶- ۶. همان.

در سه جای قرآن مورد لعن و نفرین یافتیم". (۱)

۶ بد زبان. لقمان حکیم به فرزندش فرمود: "فرزندم! هیچگاه بد زبان تو را فریب ندهد، زیرا بر دلش مهر زده شود و اندام و جوارحش علیه او شهادت خواهد داد". (۲)

۷ جاهل: امام علی (ع) به فرزندش امام حسن (ع) فرمود: "صحبَةُ الجاهل شؤم؛ همنشینی با جاهل، نحس و بی برکت است". (۳)

۸- فرومایگان: آن حضرت به امام حسین (ع) فرمود: "و من خالط الأندال حَقْرًا؛ هر که با فرومایگان معاشرت کند، پست و حقیر شود".

۹ اشرار: امام جواد (ع) فرمود: "مبادا با شخص بدکار و تبهکار دوستی و رابطه برقرار کنی، زیرا او همانند شمشیر است که جلوه زیبایی دارد، ولی اثرش زشت و نازیبا است". (۵)

حفظ رابطه با دوستان خوب:

در سفارشهای لقمان حکیم به فرزند خود به برقراری رابطه با دوستان خوب تأکید شده است: "دوست خوب بهتر از تنهایی و گوشه نشینی است. فرزندم! هزار دوست برای خود انتخاب کن و بدان که هزار دوست کم است و هیچ کس را دشمن خود مساز، زیرا یک دشمن هم زیاد است".

هم چنین امیر المؤمنین (ع) فرمود: "تا می توانی دوستانت را زیاد کن. دوستان به هنگام یاری جستن تکیه گاه و پشتیبان آدمی هستند". (۶)

برای استحکام دوستی ها باید آداب و برخوردهای اجتماعی انسان متناسب باشد.

در این زمینه مراعات اموری لازم است:

۱ احترام به شخصیت دیگران،

۲ حُسن خلق،

بد اخلاقی موجب پراکنده شدن دوستان می شود. امیر المؤمنین (ع) به فرزندش محمد بن حنیفه فرمود: "مبادا به خود بینی و بد اخلاقی و بی صبوری مبتلا شوی، زیرا با این صفات هیچ دوستی برایت باقی نمی ماند و پیوسته مردم از تو کناره می گیرند". (۷)

۳ داشتن

- ۱-۷. همان.
- ۲-۸. همان، ص ۱۸۳، به نقل از الاختصاص، ص ۳۳۶.
- ۳-۹. همان، به نقل از بحار، ج ۷۴، ص ۲۰۸.
- ۴-۱۰. همان، به نقل از تحف العقول، ص ۸۴.
- ۵-۱۱. همان، به نقل از بحار الأنوار، ج ۷۴، ۱۹۸.
- ۶-۱۲. همان، ص ۱۷۷، به نقل از بحار، ج ۷۵، ص ۹۰.
- ۷-۱۳. همان، ص ۲۵۸، به نقل از مستدرک الوسائل، ج ۱، ص ۱۳۶.

روحیه عفو و گذشت: علی (ع) فرمود: "عذر کسی را که از تو پوزش بخواهد بپذیر و عفو و گذشت دیگران را نیز پذیرا باش". (۱)

۴ خوش زبانی،

۵ دلسوزی برای دوستان،

۶ حفظ اسرار دیگران،

۷ ظلم و آزار نرساندن به دوستان.

عوامل فوق باعث تثبیت و پایداری دوستی ها می شود.

دوست واقعی:

از نظر روایات دوست واقعی کسی است که به حدود دوستی پای بند باشد. امام علی (ع) در این رابطه می فرماید: دوست واقعی نخواهد بود مگر اینکه دوستش را در سه حالت فراموش نکند: به هنگامی که دنیا به او پشت کرده و وقتی که غایب است و پس از مرگ. (۲)

یکی از ویژگی های دوره بلوغ، احساس خلأ و تنهایی است. این احساس جوان و نوجوان را بر آن می دارد که با همسالان خود ارتباط برقرار کند، پس دوستی ها در این دوره براساس نیاز اجتماعی شکل می گیرد. یکی از دلایل دوستی ها و پناه بردن به همسالان، مشابهت مشکلات آنان است. متأسفانه در این باره از دو چیز غفلت می شود:

۱ - انتخاب منطقی دوست

۲ - اعتدال در دوستی، یعنی دوستی ها جنبه جذبه و شور می گیرد و معیار دوستی ها بیش تر بر مبنای عواطف شکل می گیرد و از پایه های منطقی و ارزشی کمتر برخوردار می شود و به گونه ای افراطی عمل می کنند. این نوع دوستی با تقدیم هدایا و احساسات خالصانه به اوج می رسد و غالباً این دوستان ترجیح می دهند دوست، همواره متعلق و منحصر به خودشان باشد و دیگری در این ارتباط عاطفی، مشارکتی نداشته باشد. البته دوستی

ص: ۱۴۷

۱-۱۴. همان، ص ۲۶۱، به نقل از کنز العمال، ج ۱۶، ص ۲۶۹.

۲- نهج البلاغه قصار ۱۳۴

های افراطی زمانی محدود و مشخص دارد، به نحوی که شروع آن پیرامون ۱۲ و ۱۳ سالگی و دوام آن حداکثر تا ۱۸ سالگی است، پس از آن، احساسات فرو می‌نشیند و به اصطلاح تصفیه می‌گردد. (۱)

اسلام، اصل معاشرت با مردم و دوستی با همسالان را تأیید کرده و حتی بر دوست‌گیری تأکید نموده است، تا جایی که امام علی (ع) می‌فرماید: "کسی که دوست پاک ضمیر خود را برای خدا با وی پیوند دوستی داشته، از دست بدهد، مثل این است که شریف‌ترین اعضای بدن خود را از دست داده است". (۲)

اما اسلام به منظور پیشگیری از خطرات احتمالی بر رعایت نکاتی تأکید کرده است، مانند:

۱ - جهت‌گیری صحیح در برخوردها و ارتباط انسانی:

اسلام می‌خواهد همه دوستی‌ها و دشمنی‌ها برای خدا باشد و اغراض نفسانی در آن دخالت نداشته باشد.

۲ - دوستی حساب شده:

جوانان در انتخاب دوست، آسان‌پذیر و زود‌پسند و با یک برخورد عادی مجذوب دیگری می‌گردند.

چنین دوستی‌های تصادفی و حساب نشده می‌تواند ثمرات تلخی داشته باشد.

۳ - اعتدال در دوستی:

جوانان به دلیل برخورداری از احساسات و عواطف، در دوستی افراط می‌کنند و ارتباط امروز را ثابت و ناگسستی می‌پندارند، از این رو به قدری در دوستی زیاده‌روی می‌کنند که گویی یک روح در دو بدن اند، از جمله مثل هم لباس می‌پوشند و مانند یکدیگر موی و روی خود را می‌آرایند، نیز با هم از هر سرّی سخنی می‌گویند و تحمل جدایی از یکدیگر

ص: ۱۴۸

۱- دکتر محمد رضا شرفی، دنیای نوجوان، ص ۱۳۱.

۲- غررالحکم، ج ۵، ص ۴۷۲.

را ندارند، چنان که در ایام جدایی بیش از حد ابراز مخالفت و دشمنی می کنند اما اسلام اعتدال در دوستی را مطرح کرده، در دوستی و دشمنی خواهان میانه روی است.

امام علی (ع) می فرماید: "با دوستت با حفظ جهات و مدارا اظهار دوستی کن. شاید روزی دشمنت شود. همچنین در اظهار دشمنی نیز مدارا کن، شاید روزی دوستت گردد". (۱)

منشا غضب

خیلی زود عصبانی می شوم و سردردهای شدیدی می گیرم، چه کار باید بکنم؟

در آغاز باید دید منشأ پیدایش غضب چیست؟

هر ناراحتی موجب شعله ور شدن آتش غضب نمی گردد، بلکه خشم آن گاه زبانه می کشد که انسان خود را حریف طرف مقابل و شخص مغضوب ببیند و لااقل خود را با او متساوی و در یک مرتبه احساس کند، امّا اگر از عمل و برخورد فرد قدرتمندی ناراحت گردد، اگر چه غم و حزن در قلب او پدیدار می شود، امّا چون از انتقام ناتوان است، چاره ای ندارد جز این که غضب خود را فرو برد. این خشم به باطن بر می گردد و عقده درونی ایجاد می کند و به کینه تبدیل می شود. (۲)

بنابراین چون فرد خشم آلود غالباً خود را در موضع قدرت و برتری و سلطه می بیند، باید با عواملی که باعث شعله ور شدن غضب می شود، پنجه درافکند و با عامل آن ها که "حَبّ نفس" (خویشتن خواهی) می باشد، یا مال دوستی و جاه طلبی و شهرت خواهی و تکبر و ... مبارزه کند، روحیه و میانه روی به نفس بیخشد تا "حَبّ نفس" وسیله انسان گردد و او را در جاده "کرامت و عزّت"

ص: ۱۴۹

۱- نهج البلاغه، قصار ۲۶۰.

۲- سید عبدالله شبر، اخلاق، ص ۲۴۸، مترجم محمد رضا جباران.

راه ببرد، نه این که بر آدمی چیره گردد و او را در لجنزار "غرور و خودپسندی" فرو ببرد.

"غضب در وجود انسان مانند یک سگ شکاری است که نیازمند آموزش دادن است، تا حرکات و سکناش با اشاره صاحبش صورت گیرد، نه با میل خودش." (۱)

عامل دیگری که موجب می شود انسان از نور "انسانیت" خارج گردد و به ظلمت عصبانیت وارد شود، "جهل و حماقت" است. گاهی برخی جاهلان دست به کاری خشن می زنند، پرخاشگری می کنند و کار خود را نوعی شجاعت و شهامت و کمال می دانند. اینان از خود تعریف و توصیف ها می کنند، در حالی که عصبانیت و خشم جاهلان، ناشی از "ضعف نفس" سستی ایمان، سالم نبودن روح و روان آنان و خوف از دست رفتن لذت ها و موقعیت های آنان است." (۲)

عامل سوم: کار زیاد، خستگی، گرسنگی و تشنگی موجب شعله ور شدن عصبانیت می گردد.

درمان:

أ) انسان از راه مراقبت و مواظبت بر احوال خویش نباید بگذارد تنور آتش غضب روشن گردد.

هر کسی از وضع و حالات خویش آگاه است و می داند از چه حرف ها، کارها و برخورد هایی ناراحت و عصبانی می شود. سعی کند در چنین صحنه هایی وارد نشود.

ب) اگر وارد محیط تحریک کننده شد، به مجرد روشن شدن کبریت خشم، از آن محل خارج شود.

پ) اگر نمی تواند از آن محل خارج شود، تغییر وضع دهد، مثلاً اگر نشسته است، بایستد یا بخوابد. اگر ایستاده است بنشیند، یا خود را به کاری مشغول نماید، یا به ذکر خدا پردازد. شستن سر و صورت با آب سرد موجب

ص: ۱۵۰

۱- همان، ص ۳۳.

۲- امام خمینی (ره)، چهل حدیث، ص ۱۴۲، نقل به مضمون.

فرو نشستن خشم می گردد.

اگر فردی که بر او غضب کرده اید، از خویشاوندان و ارحام شما باشد، نزدیک او بروید و او را در آغوش بگیرید. امام باقر(ع) می فرماید: "اَیْمَا رَجُلٍ غَضِبَ عَلَی ذِی رَحْمٍ، فَلِیَدُنْ مِنْهُ فَلَیْمَسَهُ، فَانَّ الرَّحْمَ إِذَا مَسَّتْ سَكَنَتْ؛(۱) وقتی دو خویشاوند همدیگر را در آغوش گرفتند، آتش غضب فرو می نشیند".

برای تقویت بردباری باید طبق برنامه ای جدی به تقویت اراده خود پردازید و همواره سعی کنید برخورد مسلط باشید، در این باره راه های مختلفی وجود دارد ولی مهم آن است که در راه درمان آن کاملاً جدی باشید و آنچه را پیشنهاد می شود، بدون کمترین کاستی به اجرا گذارید:

۱. کاملاً به خود مطمئن باشید که می توانید روحیه خود را تغییر دهید ولی برای نتیجه گیری عجز نباشید، بلکه با خود فکر کنید باید حداقل یکسال بر رفتارهای خود کار کنید. اگر چنین نمودید حتماً پس از آن، دگرگونی رفتاری خواهید داشت.

۲. از حساسیت بیش از حد در هر زمینه پرهیزید.

۳. همواره در هر مسأله ای ابتدا از دیگران انتظار بدترین برخورد را داشته باشید و خود را برای پذیرش آن آماده کنید. این مسئله باعث می شود برخوردهای بهتر از مورد انتظار در شما ایجاد خوشنودی نماید. در حالی که اگر همیشه انتظار برخورد خوب داشته باشید چه بسا نتیجه عکس خواهید گرفت.

۴. با خود شرط کنید که هیچ گاه و در هیچ وضعی برخورد تند نداشته باشید و اگر ناگهان از شما برخورد تندی سر زد خود را جریمه کنید؛ مثلاً تصمیم بگیرید - یا در صورت امکان نذر کنید - که مثلاً

ص: ۱۵۱

اگر بر سر کسی فریاد زدید فلان مبلغ صدقه بدهید، یا شب نماز شب بخوانید، و یا یک روز روزه بگیرید. کارآیی این روش، بسیار بالا است و بسیاری از علمای بزرگ بدین سان تمرین عملی و خودسازی کرده اند.

۵. از تفریحات سالم و تقویت کننده اراده؛ مانند کوهنوردی، شنا، دو و پیاده روی و گردش در طبیعت و ... نیز استفاده کنید.

۶. در تصمیم گیری ها حتی الامکان با افراد عاقل و پخته مشورت نمایید و از اقدامات عجولانه و مطالعه نشده پرهیزید.

۷. بیشتر با افراد خوش اخلاق معاشرت کنید.

۸. از موقعیت هایی که زمینه تندخویی در آن فراوان است دوری کنید و در موقعیت هایی حضور یابید که رفتار پرخاشگرانه در آن جا دیده نمی شود.

۹. پیش از هر عملی در مورد پیامد آن تفکر و اندیشه کنید و آن گاه اقدام نمایید و با تمرین این راهکار و به کارگیری آن در مورد تمام رفتارها، اندک اندک کنترل خویش را بر تمام رفتارها توسعه بخشید.

۱۰. به برخی رفتارها و حالاتی که از افراد سر می زند و شما را عصبانی می کند توجه نکنید مثلاً اگر کسی با حرف ناروا شما را ناراحت می کند، از شنیدن و گوش سپردن به سخنان وی دوری کنید، حتی گوش ندهید یا محیط را ترک کنید و به گفته های او دقت و توجه نکرده و آنها را در ذهن خود مرور نکنید نسبت به دیگر اعمال فیزیکی و رفتارهای پرخاشگرانه و تحریک کننده همین طور واکنش نشان دهید و راه بی توجهی را پیش گیرید.

۱۱. سطح شناخت خود را با مطالعه و تفکر از زشتی، ناپسند بودن، غیرقابل جبران بودن

اعمال پرخاشگرانه بالا ببرید. آیات، روایات و داستان هایی را که در مورد این نوع رفتارها و آثار آن ها نوشته شده است، مطالعه کنید و بعد در مورد آنها فکر نمایید، حتی در برخی موارد به آثار رفتار تندی که مرتکب آن شده اید توجه نمایید و آن عمل و زشتی آن را در ذهن خود مرور و بزرگ معرفی کنید، به گونه ای که به خود هشدار از درون دست یابید. آثار فردی و اجتماعی و پیامدهای حیثیتی عمل زشت را در ذهن خود مرور کنید و زشتی آن را برای خود بزرگ جلوه دهید تا از درون از آن عمل متنفر شوید.

۱۲. از خواندن قرآن و در نوبت های متعدد در طول ۲۴ ساعت غفلت نوزید، چه قرآن تأثیر زیاد در رسیدن به آرامش درونی دارد. عبادت های خود مانند نماز را در اول وقت و با حضور قلب به جا آورید که تأثیر بزرگی در رسیدن به اطمینان خاطر دارد.

۱۳. دیگر رفتارهای عادی و روزمره خود را نیز با تسلط کامل بر رفتار و بدون شتابزدگی انجام دهید و آنها را آرام آرام تعقیب کنید تا نرم خویی و پرحوصلگی بر تمام رفتارهای شما حاکمیت پیدا کند.

۱۴. شرح موارد فوق را در جدولی بنویسید و موارد انجام و یا سرپیچی از آن را یادداشت کنید. سعی کنید موارد تخلف را کاهش داده و بیشتر از پیش، خود را به انجام توصیه ها مقید سازید، حتی پیش از بروز آن موقعیت ها و به صورت مستمر، راهکارها را سرلوحه اعمال خود قرار دهید. از آن به بعد باید میزان پرخاشگری شما کاهش یابد، آنها را نیز یادداشت کنید

و کم کم از میزان آن‌ها در طول روز، هفته و ... بکاهید و خود تنبیهی را به کار بگیرید.

۱۷. از میزان پابندی خود به راهکارها و تأثیر آنها در تسلط بر رفتارشان گزارشی برای ما ارسال کنید تا پیشرفت و سیر حل مشکل را با همکاری همدیگر پیگیری نماییم و در صورت لزوم راهکارهای دیگری خدمتان ارائه کنیم.

علاقه

دلیل علاقه شدید یک دختر به دختر دیگر چیست تا حدی که خجالت می کشم با او صحبت کنم، چه باید کرد؟

یکی از مسائلی که در ایام نوجوانی و جوانی مطرح است، افراط در دوستی و محبت به هم سالان است. متأسفانه این حالت در شما دیده می شود (حتی به حدی که نمی توانید با او یک رابطه عدی داشته باشید و به طور عادی سخن گویند). دستور اسلام میانه روی در رفاقت و مهرورزی است. امام علی (ع) می فرماید: "با دوست مورد علاقه ات به مدارا دوستی کن؛ شاید روزی دشمنت گردد، و در اظهار بی مهری نسبت به کسی که مورد خشمت قرار گرفته مدارا کن؛ شاید روزی دوستت شود".^(۱)

محبت افراطی پیامدهای ناگواری دارد که توجه به آن‌ها می تواند تا حد زیادی در تعدیل محبت مؤثر باشد. مهم ترین اثرش آن است که وابستگی شدید روحی ایجاد کند. توصیه ما آن است که هر چه زودتر این وابستگی را کم کنید، زیرا هر چه رابطه شما با دوستان ناگستنی باشد، سرانجام باید روزی از هم جدا شوید. در دوران تحصیلی در کنار یکدیگر هستید اما پس از فراغ از تحصیل و تشکیل خانواده، ناگزیر باید همدیگر را ترک نمایید. از طرفی با گزینش همسر بخش عظیمی از

ص: ۱۵۴

محبت و عاطفه شما به سمت همسران گسیل خواهد شد. بنابراین عقل و منطق حکم می کند رابطه دوستی را که سرانجامی چنان دارد، از ابتدا تعدیل کنیم تا به افسردگی و روان پریشی مبتلا نشویم.

نکته دیگر که در تعدیل دوستی بسیار مؤثر است، تقویت محبت و عشق به معشوق واقعی است. امام سجاد (ع) عرض می کند: "ای خدا، کیست که شیرینی محبت تو را چشیده و جز تو کسی را طلب کرد؟! (۱)."

محبتی که در راستای محبت به خدا نباشد، سرابی بیش نیست. قلب مانند ظرفی است که بیش از یک چیز در آن جای نمی گیرد. اگر در آن آب باشد، دیگر نمی توان درون آن سرکه ریخت مگر این که از آب خالی شود. اگر در قلب، محبوی غیر از خداوند منان باشد، دیگر محبت الهی معنی ندارد. از قدیم گفته اند: یک دل، دو دوستی بر نمی دارد. قرآن مجید بر این نکته تأکید دارد و می فرماید: "ما جعل الله لرجل من قلبین فی جوفه؛ خداوند در درون انسان دو قلب قرار نداده است" (۲).

امام علی (ع) می فرماید: "دوستی خدا آتشی است که به هیچ چیز نمی گذرد مگر این که او را می سوزاند" (۳). یعنی هیچ چیز با محبت به پروردگار برابری نمی کند. با شناخت خدا همه محبت ها از دل انسان خارج می شود. منقول است که چون زلیخا ایمان آورد، یوسف با او ازدواج کرد، ولی از یوسف کناره گرفت و به عبادت مشغول شد. وقتی یوسف دلیلش را جویا شد گفت: ای پیغمبر خدا! من تو را وقتی دوست داشتم که خدای تو را نشناخته بودم، اما چون او را شناختم همه محبت ها را از دل خود بیرون کردم (۴).

نظامی گنجوی شاعر

ص: ۱۵۵

۱- مفاتیح الجنان، مناجات المحیین.

۲- احزاب (۳۳) آیه ۴.

۳- معراج السعاده، ص ۵۷۱.

۴- همان، ص ۵۸۴.

معروف می گوید: در پایان امر که لیلی مریض شد، به مادرش وصیت کرد و گفت: پیام مرا به مجنون برسان و به او بگو: اگر خواستی به کسی علاقه پیدا کنی، به موجودی که با یک تب از بین می رود دل نبند. (۱)

البته دوستی خداوند با علاقه و محبت با انسان ها قابل جمع است، زیرا همه آفریده های خداوند منان هستند و دوستی انسان ها نیز می تواند دوستی خدا باشد.

به جهان خرم از آنم که جهان خرم از اوست

عاشقم بر همه عالم که همه عالم از اوست.

اما مهم این است که در طریق دوستی دیگران (همسالان و دوستان) از طریق اعتدال خارج نشویم.

با ذکر خدا و توجه بیش تر به عبادات و دعاها، از جمله خواندن دعای شعبانیه و خمسه عشر و حضور قلب در نماز و استمداد از عنایات الهی، احساسات خود را نسبت به دوستان تعدیل نمایید.

البته نگران این مساله نباشید با گذشت زمان و ازدواج و تشکیل خانواده این علاقه تعدیل خواهد شد.

احساس داشتن

دو خواستگار دارم که یکی آینده اش خوب است، اما هیچ احساسی نسبت به او ندارم. مورد دیگر که آینده خوبی ندارد و معتاد است، اما خیلی دوستش دارم، ولی خانواده ام موافق نیست، مرا در انتخاب راهنمایی نمایید.

پاسخ:

از این که ما را امین خود دانسته و به ما اعتماد کرده و مسایل خود را با ما در میان نهاده اید، سپاسگزاریم. امیدواریم در حل مسئله ای که در پیش رو دارید، بتوانیم کمک نماییم.

پیش از هر چیز باید برای خود ملاک های یک همسر خوب که می تواند زندگی خوشبختی را در کنار او برای همیشه

ص: ۱۵۶

داشته باشید، مشخص نمایید.

کاملاً به این مسئله توجه دارید که همسر و ازدواج، تنها برای چند روز یا حتی چند سال نیست، بلکه همدمی است برای زندگی همیشگی؛ پس نباید تصمیم شتابزده یا صرفاً بر اساس احساسات باشد، زیرا ماهیت احساس و عاطفه آن است که همیشگی نیست و زمانی فروکش خواهد کرد.

سؤالاتی که از شما داریم، این است:

۱ ملاک های شما در انتخاب همسر چیست؟

۲ چه چیزهایی در جوان مورد نظرتان وجود دارد که در شما علاقه شدید نسبت به او ایجاد کرده است؟

۳ آیا علاقه بر اساس شکل ظاهری و قیافه است؟

۴ آیا علاقه تان بر اساس حکم عقل و خردتان است، یا صرفاً برخواسته از دل و احساس؟

۵ چرا پدر و مادرتان در ازدواج با آن جوان موافق نیستند. دلایل آنها چیست؟ آیا دلایل شان از نظر عقل و منطق (نه احساس) پذیرفته است؟

چند موضوع در مورد نظارت پدر و مادر در ازدواج وجود دارد که نقش آنها را در انتخاب بسیار مهم می کند:

۱ پدر و مادر دلسوز فرزند هستند و خواهان خوشبختی او؛ بنابراین نظر آنها بسیار مهم است.

۲ پدر و مادر تجربه های بسیاری در زندگی کسب کرده اند که فرزند به آنها دست نیافته است. مطمئناً تجربه، بهترین استاد و راهنمایی زندگی است و کسی نمی تواند از تجارب دیگران بی بهره باشد.

۳ چون در دوران نوجوانی به طور طبیعی عشق و علاقه و احساس، بر عقل و منطق غلبه دارد، تصمیم یک نوجوان و یا حتی جوان در بسیاری از اوقات بر اساس احساس و عاطفه صورت می گیرد. هنگامی که عشق

و احساس در پیش روی انسان قرار گیرد، عیب‌ها و کاستی‌ها از نظر او مخفی خواهد ماند، اما پدر و مادر چون از این حالت بیرون آمده‌اند، بهتر می‌توانند خصوصیات افراد را تشخیص دهند.

۴ نوجوان از آینده‌زنگی چندان نمی‌تواند اطلاع داشته باشد، چون راهی در پیش دارد که هنوز نرفته است، اما پدر و مادر این راه را رفته‌اند و از آسیب‌ها و مشکلات راه و زندگی آینده نوجوان بهتر اطلاع دارند.

مطالبی که برایتان نوشتیم، خوب تأمل و دقت کنید و پاسخ سؤالات را به خود بدهید.

اما آنچه می‌توانیم در مورد انتخاب تان بگوییم، این است: ملاک‌های اصلی انتخاب همسر از نظر اسلام، تدین و اخلاق و همگون بودن است. از آن جا که ازدواج امر خطیر و سرنوشت‌ساز است (که در خوش‌بختی یا بدبختی انسان تأثیر بسزایی دارد) باید در این تصمیم مهم، دقت لازم به عمل آید و به دور از احساسات و با دوراندیشی و خردورزی به انتخاب صحیح دست زد تا پشیمان و حسرت در پی نداشته باشد.

فردی که معتاد است و خانواده‌ات نیز با او مخالف است، گزینه صحیحی نیست. دوست داشتن به تنهایی نمی‌تواند ملاک ازدواج موفق باشد. هرچند علاقه و محبت و عشق به همسر، در انتخاب وی لازم است، ولی کافی نیست. با گذشت زمان، عشق، کم فروغ می‌گردد و مشکلات زندگی با معتاد خود را نشان می‌دهد. یکی از دلایل مخالفت خانواده نیز می‌تواند همین باشد.

بسیاری از دختران و پسران که تنها با انگیزه عشق و علاقه، دست به ازدواج زده‌اند و نیازهای واقعی خود را در نظر نداشته و بر اساس احساسات

تصمیم گرفته اند، بسیار زود پشیمان شده و در ازدواج شکست خورده اند.

از سوی دیگر، در مورد فردی که آینده خوبی دارد، ولی احساسی نسبت به او ندارید باید بگوییم:

اگر واقعاً از او خوشش نمی آید و دلیل آن، وابستگی به شخص اول نباشد، بلکه حتی اگر شخص دیگری هم مطرح نبود، به او علاقه ای نداشتید، در این صورت هم ازدواج با ایشان نمی تواند ازدواج موفق باشد.

نمی توان گفت حتماً پس از ازدواج علاقه ایجاد خواهد شد، هرچند این امر ممکن هست، ولی با این امید نمی توان تصمیم گرفت.

با خود بیندیشید و منصفانه قضاوت کنید. شاید علاقه نداشتن به او برای این است که به اولی دل بسته اید و عشق و علاقه به اولی، باعث شده که از این خواستگار دلزده باشید. شاید با صحبت کردن، به ایشان علاقه حاصل شود.

اگر خواستگاری نامبرده جدی است، از خانواده بخواهید به شما مهلت دهند و اجازه دهند با هم صحبت کنید و بیش تر با اخلاق و ذوق و سلیقه یکدیگر آشنا شوید. در آن صورت اگر همدیگر را پسندید، ازدواج کنید، در غیر این صورت جواب منفی دهید.

توجه داشته باشید که کانون خانواده با محبت زن و شوهر گرم و با نشاط می گردد. در انتخاب همسر عجله نکنید، دقت به خرج دهید و به دور از زیاده روی یا کوتاهی و با بهره گیری از تجارب افراد بزرگ تر و مورد اعتماد، همسری مناسب برگزینید. چنانچه خواستگار مناسب آمد، جواب منفی ندهید و به امید کسی دیگری ننشینید.

رابطه دوستی و ...

دختر و پسری که با هم دوست می باشند آیا می توانند در آینده زن و شوهر خوبی باشند یا با

رابطه دوستی پیش از ازدواج بین دختر و پسر نقش تعیین کننده ای در موفقیت انسان ندارد. چه بسا دختر و پسرانی که قبل از ازدواج رسمی عاشق یکدیگر بوده اند، ولی پس از ازدواج، به دلیل عدم تفاهم، از هم جدا شده اند و چه بسا دختر و پسرانی که بدون آشنایی با هم ازدواج کرده اند و زندگی خوبی دارند.

آن چه موجب پایداری و دوام دوستی و حفظ پیوند زناشویی است، رعایت حقوق و وظایف متقابل و احترام گذاشتن به یکدیگر و علاقه به زندگی است.

باید به این حقیقت تلخ اعتراف کرد که متأسفانه افرادی که تنها به انگیزه علاقه مندی، ازدواج کرده و معیارهای لازم را در نظر نگرفته اند، معمولاً زندگی موفقیتی نداشته اند، چون محبت و علاقه باعث شده نقاط ضعف طرف مقابل را نبیند و از آن بگذرد اما پس از ازدواج و فرونشستن آتش شهوت که واقع بینی حاکم می شود، به نقاط ضعف همسر پی می برد و آن را غیر قابل تحمل می بیند. همچنین چون دوستی و علاقه وجود دارد، هر دو طرف سعی دارند که در نظر طرف مقابل خوب و شایسته به نظر رسند تا او را از دست ندهند؛ به همین خاطر صفات و ویژگی های منفی خود را نشان نمی دهد و سعی می کنند خود را فرد مثبت و دلخواه طرف مقابل نشان دهند و رفتارها ظاهری و ساختگی می شود. اما این موضوع نمی تواند پس از ازدواج ادامه یابد و نقاط ضعف آشکار می شود. در آن صورت زندگی کنار هم مشکل می شود. عشق و محبتی که بنیان خانواده را مستحکم می کند، نباید صرفاً بر اساس امور شهوانی و

خصوصیات ظاهری باشد، زیرا این گونه امور در معرض خطر و زوال اند و نمی توانند موجب استحکام و دوام خانواده شوند. عشقی موجب استحکام خانواده است که اولاً پشتوانه شناختی به طور واقعی داشته باشد؛ ثانیاً ریشه در نیازهای واقعی انسان داشته باشد. این عشق کهنه نمی شود و با گذشت زمان رنگ نمی بازد.

وسوسه

* دختری هستم که نماز و قرآن می خوانم، ولی دلم می خواهد با یک پسر دوست باشم و این دوستی در حد صحبت کردن باشد، اگر خودم مایل نباشم، همکلاسی هایم مرا وسوسه می کنند، مرا راهنمایی کنید

پاسخ:

متأسفانه در جامعه یک نگرشی نادرستی برای دختران و پسران به وجود آمده که فکر می کنند دوست دختر و دوست پسر داشتن نشانه لیاقت و شایستگی اجتماعی است.

پسران، داشتن دوست دختر را یک قدرت فردی و اجتماعی و دختران داشتن دوست پسر را یک جاذبه فردی و اجتماعی برای خود می شمارند و نداشتن دوست دختر و پسر را نوعی ناتوانی و عقب افتادگی می دانند. این نگرش منفی و غلط باعث شده که دختران پاکدامن را مورد تمسخر قرار دهند و آنان را حقیر و ناتوان انگارند، در حالی که این نگرش برگرفته از فرهنگ غلط غربی و حاصل فاصله گرفتن از فرهنگ اصیل اسلامی است.

شما خواهر گرامی که اهل نماز و قرآن هستید و حکم شرع را می دانید که ارتباط دختر و پسر اعم از صحبت کردن و خندیدن و تماس داشتن به انگیزه شهوانی حرام است و از نظر اسلام گناه به حساب می آید، در این صورت نباید برای دوست شدن با پسر حتی در حد صحبت کردن وسوسه شوید.

عمل دیگران ملاک

ص: ۱۶۱

درستی نیست. اگر همه دوستان گناهی را مرتکب شدند، آیا شما هم باید گناه را مرتکب شوید؟ آیا در پیشگاه الهی این عذر شرعی حساب می شود؟ این اصطلاح و ضرب المثل که خواهی نشوی رسوا، همرنگ جماعت شود، از نظر اسلام مردود و باطل است. خداوند به ما عقل و قدرت تشخیص داده است تا بر اساس آن خوبی و بدی را بشناسیم و بر اساس آن تصمیم بگیریم.

اگر قرار بر این بود که انسان همرنگ جماعت شود، هیچ پیامبری نباید به تبلیغ دین خدا و دستورهای الهی می پرداخت پیامبر اسلام(ص) نه تنها جذب و همرنگ جامعه کفرآمیز جزیره العرب نشد، بلکه با سنت های غلط آن مبارزه کرد. حضرت ابراهیم(ع) به رغم آن که تنها بود، با مردم عصر خویش همسو نشد و تحت تأثیر فضای جامعه قرار نگرفت، گرچه عدم همسویی او با سنت های پذیرفته شده عصر خود، سختی هایی را در پی داشت. بسیاری از همین افراد که دوست پسر برای خود انتخاب کرده اند، در آینده نه چندان دور به غلط و اشتباه بودن فکر خود می رسند، اما از آنجا که این راه را خودشان انتخاب کرده اند، یا به جهت شرمساری و یا به جهت این که از جامعه و خانواده رانده نشوند تنها تعداد کمی به شکست و غلط بودن فکرشان اعتراف کرده و از گذشته خود اظهار پشیمانی می کنند. برخی از نامه های رسیده به ما و مطالبی که در گوشه و کنار نوشته و گفته می شود، به خوبی گواه بر این مطلب است

* دختری هستم که از روستا به شهر برای تحصیل آمدم، پستی بیست ساله برای من مزاحمت ایجاد

ص: ۱۶۲

می کند برای این که ایجاد مزاحمت نکند، چه کنم

در نامه به خوبی به موضوع احساسی بودن دخترها و دغل بازی پسرها اشاره کرده اید و این واقعیتی است که شاید تنها از بخشی از آن آگاهی داشته باشید، اما همین که این مسئله را دریافتید، بسیار اهمیت دارد. چه بسیار دخترانی که فریب حرف های پسرها را خورده و زود تسلیم آن ها می شوند و به دام می افتند و این موضوع اختصاص به شهری یا روستایی بودن ندارد. شما زود به این امر پی برده اید. متأسفانه برخی از رفتارهای تان، مثل همان صحبت کردن اشتباه بود. مسئله هوس رانی و لاس زدن که اشاره کردید، کاملاً درست است.

اگر اظهار عشق و علاقه کنند، چیزی جز دروغ و فریب برای نزدیک شدن به شما نیست، اگر در عشق و علاقه صادق بود، هیچ گاه آن رفتارها را انجام نمی داد و موجب مزاحمت شما نمی شد.

باید هر گونه برخوردی را با او قطع نمایید، حتی عصبانی شدن، داد زدن و دعوا کردن. آنها با همین برخوردها هم لذت می برند و رفتارهای خود را ادامه می دهند. شما باید اول بتوانید بر خودتان مسلط شوید و اراده تان را قوی سازید و اعتماد به نفس را بالا ببرید. باید بتوانید بی اعتنا به آنها و رفتارهایشان کار خود را انجام دهید و از کنار آنها بگذرید و اگر دیدید که ادامه دادند، یا احساس خطر کردید، تنها یک بار برخورد شدید همراه با تهدید با آنها می کنید.

با حفظ حجاب و عفت نیز به آنها می

ص: ۱۶۳

فهمانید که دختر پاکی هستید و هیچ ناپاکی را به حریم خود راه نمی دهید.

یکی از این مقررات انسان ساز، حفظ حجاب و داشتن عفت برای زن است. اسلام به زن دستور می دهد که حیا و عفت و حجاب خویش را مراعات کند و برای او پوششی بیش تر از پوشش مرد و رفتاری سنگین تر و با وقارتر از رفتار مرد توصیه می کند. امام صادق علیه السلام فرمود: بهترین زنان زنی است که چون از خانه بیرون رود، لباسی از حیا و عفت برتن کند که مانند سپر و زرهی برای شما باشد (۱).

یعنی در کوچه و خیابان چنان با وقار و سنگین راه برود که تیر نگاه جوانان هرزه اجازه ورود به شخصیت او را نداشته باشد.

بنابراین در ابتدا شما باید موقع بیرون رفتن از خانه کاملاً حجاب خود را رعایت کنی و ابتدا اعتنایی به پسر موردنظر و پسران دیگر نکنی و چنان با وقار و سنگین حرکت کنی که جوانان بی بند و بار جرأت نگاه و حرف بد زدن را نکنند و اگر حرفی شنیدی، بابتی اعتنایی تنفر خود را برسان و چنانچه باز آن پسر ایجاد مزاحمت کرد، او را تهدید کن. مطمئن باش با این برخورد او دیگر مزاحم تو نخواهد شد. اگر لازم شد پدر و مادرت را در جریان بگذار، چون پدر و مادر خیر خواه فرزندان هستند و به بهترین صورت مشکل تو را حل خواهند کرد. به هیچ وجه نباید خیال کنی اگر پدر و مادرت مطلع شوند، بد خواهد شد. از این فرصت به دست آمده نهایت استفاده را بکن و در

ص: ۱۶۴

این شرایط تنها به تحصیل فکر کن و قدر زحمات پدر و مادر را بدان.

پی نوشت ها:

۱

ضربه روحی

* دختری هستم که به یکی از همکلاسی هایم به شدت علاقه مند گشته، به هیچ عنوان نمی توانم دوری اش را تحمل کنم. ضربات روحی بر من وارد شده و بسیاری زودرنج شده ام و اضطراب دارم، مرا راهنمایی کنید.

پاسخ:

دوست و دوست یابی یکی از نیازهای واقعی زندگی است، در این جهت باید رعایت میانه روی شود. علاقه شما به دوستان، احساسی پاک و لطیف است اما همواره باید عواطف با خردمندی همراه باشد. به نظر می رسد عقل و منطق این مقدار علاقه را تأیید نمی کند. با خود فکر کرده اید که چرا شما فقط دچار این وضع روحی شده اید؟ اگر این حد وابستگی مطلوب است، چرا دیگران این طور نیستند؟ شما می گوئید: «دوستم، آن گونه که دوستش دارم، نیست» کاملاً روشن و بدیهی است. دوستی شما در حد افراطی و نامتعادل است و کار دوستان منطقی و معقول است، پس اشکال در او نیست. توجه به این مسئله شما را به بازنگری در برخوردتان هدایت خواهد کرد.

شما که در دوران جوانی و شادابی هستید، چرا باید اندوهگین باشید و در کلاس گریه کنید؟! زودرنجی، عصبانیت، اضطراب و افسردگی، زاییده وابستگی شدید روحی است، ولی همواره باید بدانید بالاخره روزی این دوستی ها (چه بخواهید و چه نخواهید) بریده خواهد شد. دل سپاری در برابر هر چیز، باید به گونه ای باشد که نبودش موجب آزار انسان نگردد.

نکته دیگر آن است که روابط اجتماعی خود را افزون تر کنید و با افراد شایسته دیگر نیز طرح دوستی

ص: ۱۶۵

نکته سوم آن است که حالت شما تا حدودی از نتایج عَزَبی و مجرد در جوانی است و اقدام به ازدواج تا حد زیادی مشکل تان را حل خواهد کرد.

جهت راهنمایی بیشتر، در پاسخ دیگر، یکی از موضوع دوستی افراطی و دیگری در موضوع رفع و کاهش اضطراب ضمیمه شده، آنها را نیز مطالعه کنید. امیدواریم هر چه زودتر مشکل تان حل شود.

بد اخلاقی

* دختری هستم که زود با کسی دوست می شوم ولی هیچ گاه در خانواده اخلاق خوبی ندارم چگونه اخلاقم را در خانه درست کنم؟

یکی از ویژگی های نوجوانان و جوانان به خصوص دختران، متفاوت بودن شخصیت، اخلاق و رفتارشان در خانواده و بیرون از آن است. برخی در جمع خانوادگی از آرامش روحی و روانی خاصی برخوردارند. اعصاب راحت و چهره ای خندان و با نشاط دارند، ولی در بیرون از منزل، اضطراب و ترس و افسردگی و احساس تنهایی دارند و برای برقراری ارتباط و دوستی با دیگران از توان و انرژی کمی برخوردارند.

گروهی به عکس در معاشرت و ارتباط با دیگران و برقراری رابطه دوستی، قدرت و مهارت مطلوبی دارند؛ حرف های زیادی برای گفتن و خندیدن دارند، ولی از لحظه ای که وارد خانه می شوند، همه حرف ها و بذله گویی ها تمام می شود و ته می کشد.

شما از دسته دوم هستید. این حالت تقریباً از حدود ۱۴ سالگی (و گاهی کمتر) شروع شده و تا حدود ۲۰ سالگی ادامه پیدا می کند، یعنی آنگاه که فوران هیجانات، احساسات و عواطف متعادل شد و خردگرایی بر عواطف غلبه پیدا کرد، به تدریج وضع متفاوت از گذشته می شود. بنابراین لازم است نوجوان با کنترل عصبانیت

و تندی مزاج و کنترل احساسات و هیجانات، دوران گذار را پشت سر گذاشته تا در سنین بالاتر به طور طبیعی وضعیت به شکل عادی برگردد. مراقب باشد که رفتار به گونه ای نباشد در آینده پس از رسیدن به مرحله عقلانیت، نتواند به هیچ شکلی ترمیم نماید، یعنی پل های پشت سر را خراب نکند.

نکته مهم و هشدار دهنده این است که اگر نوجوان یا اطرافیان در صدد کاهش عصبانیت و تندخویی آنان نباشد، ممکن است به عقده های روانی تبدیل شود و شخص را به کین توزی و انتقام گیری و ارتکاب اعمال نادرست وادار نماید.

عصبانیت و تند مزاجی دو گونه است:

یک نوع آن ریشه در ژنتیک دارد و تا حدودی ارثی است؛ نوع دیگر اکتسابی است و زاییده بینش ها و نگرش ها، توقعات، شخصیت فردی، محیط کار و خانواده است. عوامل تحریک آن گاهی طبیعی مثل تغییر هوا، گرسنگی، کار و تلاش زیاد، و خستگی و تحلیل رفتن نیروی بدن، کم خونی، به خصوص ایام عادت ماهانه در دختران می باشد.

گاهی چیزهایی است که جوان یا نوجوان از آن محروم می شود و بین او و آرزوهایش فاصله می افتد و باعث ناراحتی درونی، خودخوری یا پرخاشگری می شود، مثلاً می خواهد بخوابد، دیگران مانع می شوند، یا کاری می خواهد انجام دهد، ولی از انجام آن ناتوان است، یا مورد ایراد و اشکال دیگران قرار می گیرد و به زحماتش در خانه توجه نمی کنند. گاهی تفکر رؤیایی و تخیلات، یا توقعات او از خانواده به صورت ناخود آگاه زمینه گوشه گیری و سکوت را فراهم می آورد.

گاهی اختلاف سن و طرز تفکر اعضای خانواده در مسایل مختلف و وجود حریم ویژه بین فرزندان و

اعضای خانواده و احساس نداشتن آزادی عمل و شوخی و بذله گویی، موجب چنین حالت و وضعیتی می شود.

با توجه به مطالب یاد شده، چه راهی را باید در پیش گرفت تا تند مزاجی و عصبانیت به تدریج نه فوراً جای خود را به خوش اخلاقی و سرور بدهد؟

شکی نیست که قدرت اراده و عزم، و هنر زندگی و نیکو زیستن را باید نخست در برقراری رابطه صمیمی با اعضای خانواده جستجو کرد. برای رسیدن به این هدف امور زیر را رعایت کنید:

۱ برای هر روز حرف هایی برای گفتن در خانواده تهیه کنید. این حرف ها می تواند جُک و شوخی یا از خبرهای جالب روزنامه ها، مجلات، صدا و سیما، یا از اقوام و خویشان باشد. برای این کار دفترچه یادداشتی همیشه همراه شما باشد.

۲ توقعات خود را از اطرافیان کاهش دهید و سعی کنید به دیگران به خصوص خانواده کمک دهید، تا کمک بگیرید.

۳ اعضای خانواده را دلسوز و یار و یاور ایام خوشی ها و ناخوشی های خود بدانید. از بدبینی نسبت به دیگران به شدت پرهیزید.

۴ هر وقت گرسنه شدید، چیزی بخورید. هیچ وقت با حالت گرسنگی یا تشنگی وارد خانه نشوید، ولی سعی کنید تا جای که ممکن است نهار و شام و صبحانه را در جمع اعضای خانواده بخورید و کنار هم بنشینید تا صمیمیت بیشتر گردد.

۵ فعالیت های فکری یا بدنی شما متناسب با میزان توان تان باشد. کار بیش از حد توان بر اعصاب و روان تأثیر منفی می گذارد.

۱۶ اگر در ایام عادت ماهانه، عصبانیت شما زیادتر است، بدانید که کم خونی دارید، حتماً به پزشک مراجعه

کنید و از قرص های آهن ساز و غذاهای مانند عدسی و اسفناج استفاده کنید.

۷ در شیوه رفتار خود با خانواده تغییرات محسوسی ایجاد کنید تا نگاه و ذهنیت اطرافیان نسبت به شما تغییر یابد، مثلاً با سلام و خنده و چهره ای شاد و گاهی هم با هدیه وارد خانه شوید. بررسی کنید چه کارهایی و چه نوع اخلاق و رفتاری مورد پسند اعضای خانواده ات همان کار را انجام دهید.

۸ خود را از صحنه مشاجره دور کنید و از ابراز نظر خود جز در موارد ضرور پرهیز کنید.

۹ با مطالعه برخی کتاب های روان شناسی جوان و نوجوان و آیین معاشرت و برقراری ارتباط با دیگران، بینش و نگرش فردی و اجتماعی خویش را تغییر دهید.

می توانید کتاب: سازندگی و تربیت دختران، اثر دکتر علی قائمی، و آیین دوست یابی، اثر دیل کارنگی را مطالعه کنید.

زودرنجی

* دختری زودرنج و احساساتی هستم، به طوری که بی اعتنایی و بی احترامی به من باعث ناراحتی ام می شود، مرا راهنمایی کنید

اولاً تنها شما نیستید که این مشکل را دارید، بلکه یکی از ویژگی های دوران نوجوانی و جوانی (که دوران گذر و دگرگونی جسمی، روحی، فکری و عقیدتی است)، «زودرنجی» است.

روان شناسان معتقدند که «حساسیت ها و هیجانات، از ویژگی های ثابت نوجوانی و جوانی است، و کمتر جوانی را می بینیم که درگیر این مسایل نباشد. این امر اغلب ناشی از دگرگونی های مربوط به ترشح غُدَد، میزان هورمون ها و نوع تربیت گذشته است که در جمع وضع زندگی عاطفی او را تغییر می دهند» (۱).

دوم: «زودرنجی» قابل کنترل است، قسمتی بر اثر بالا رفتن سن و کسب تجربه و پختگی بیشتر، کمتر می گردد و قسمتی

ص: ۱۶۹

نیز نیازمند مراقبت های ویژه می باشد.

مهم ترین و مؤثرترین عامل در «مراقبت های ویژه» جهت کنترل «زودرنجی» تصمیم قاطع و عزم و اراده راسخ خودتان برای برطرف کردن این کاستی است. اگر بخواهید و در پی آن باشید، زود به نتیجه می رسید.

در نگاه روان شناسان، افراد حسّاس و زود رنج باید در فضای «بهداشت روانی» به سر برند این ضعف به تدریج بر طرف شود، و بهداشت روانی با انجام دو کار تحقق پیدا می کند:

۱ کنار آمدن با خود؛

۲ کنار آمدن با دیگران.

کنار آمدن با دیگران شامل موارد زیر است:

۱ توانایی تصمیم گیری: افراد زودرنج باید عزم و اراده خویش را تقویت کنند.

۲ ظرفیت و توانایی تحمّل سختی ها و پذیرش محدودیت ها و کمبودها را افزایش دهند.

۳ افسوس گذشته ها را نخورند و از آینده، تشویش و نگرانی نداشته باشند.

به یاد آوردن سختی ها و رنج و مصیبت های گذشته یا متمرکز کردن ذهن در حوادث یا مشکلاتی که ممکن است در آینده پیش آید، یکی از عوامل زودرنجی و تشدید آن است.

۴ پرورش استعدادها و قابلیت های خود.

۵ احساس ارزشمندی و عزّت و اعتماد به نفس.

کنار آمدن و زندگی مطبوع با دیگران، رابطه ای است به دور از: حرص و آز، بدبینی، حسادت، نفرت و دیگر خصوصیات منفی نسبت به خود یا افراد دیگر(۱).

هرگز به فکر فرار از مشکلات و شانه خالی کرده از پذیرش مسئولیت نباشید، بلکه با مشکلات و فشارهای روانی رویارویی کنید. از تنهایی و بیکاری دوری ورزید؛ سعی کنید در محیط کار و تحصیل و محل زندگی، دکور منزل، انتخاب لباس حتی جلد کتاب خود، تنوع ایجاد کنید.

ص: ۱۷۰

نگاه به سبزه، آب دریا، رودخانه روان، تفریح و گردش و بازی در برنامه زندگی شما وجود داشته باشد.

دوباره به ما نامه بنویسید و از نتیجه دستور عمل ها ما را آگاه کنید.

ملاک انتخاب همسر

در انتخاب همسر چه چیزهایی باید ملاک اصلی باشد؟ یکی از سپرهای قوی برای حفظ دین، ازدواج است. تسریع در امر ازدواج فایده های فراوانی دارد و تأخیر آن زیان های بسیار. کم تر عاملی پیدا می شود که به اندازه فساد و انحرافات جنسی، به نوجوانان و جوانان لطمه بزند. این مفسد لطمه هایی می زند که در کل زندگی و در طول عمر انسان تأثیر نامطلوب دارد. حال که ازدواج مفید و لازم است، باید بینم معیارهای یک همسر خوب چیست؟

در انتخاب همسر باید متوجه باشیم می خواهیم کسی را انتخاب کنیم که یک عمر در کنار او زندگی کنیم. نباید این مسئله مهم از روی احساسات و بدون دقت و مشورت انجام گیرد، زیرا اگر انسان دچار همسر ناشایست یا نامتناسب و ناهماهنگ شود، کارش بسیار مشکل خواهد بود. مبادا با خود بگوید: فعلاً ازدواج می کنم و اگر در آینده نتوانستیم با هم زندگی کنیم، می توانیم از هم جدا شویم.

برای انتخاب همسر باید معیارهایی داشته باشیم؛ یعنی دختر و پسر، باید ملاک ها و میزان هایی داشته باشند و بدانند چه همسری، با چه مشخصات و چه صفاتی می خواهد؟ می توان ملاک ها و معیارها و خصوصیات را که در انتخاب همسر باید در نظر گرفته شود، به دو قسم دسته بندی کرد:

۱ - آن هایی که رکن و اساس اند و برای زندگی سعادت مندانه حتماً لازم اند؛

۲ - آن هایی که شرط

کمال هستند و برای بهتر و کامل تر شدن زندگی اند و بیشتر به سلیقه و موقعیت افراد بستگی دارند.

به طور کلی ملاک های دسته اول عبارتند از:

۱ - تدین و دینداری، کسی که پای بند دین نیست، تضمینی وجود ندارد که پای بند رعایت حقوق همسر و ادامه زندگی مشترک باشد. اگر یکی دیندار و دیگری بی دین باشد، زندگی آنان روی سعادت را نخواهد دید. سعادت بدون دیانت محال است. اگر هر دو بی دین باشند، باز تضمینی وجود ندارد که رعایت حقوق یکدیگر را بنمایند. البته منظور از دینداری و تدین این است که پای بندی به اسلام داشته باشند و اسلام را با جان و دل پذیرفته و در عمل به آن کوشا باشند، نه تدین سطحی و بی ریشه و بی عمل.

پیامبر(ص) به شخصی که می خواست ازدواج کند، فرمود: «علیک بذات الدین؛(۱) بر تو باد که همسر دیندار بگیری» .

در مورد دیگری فرمود: «کسی که با زنی به خاطر ثروتش ازدواج کند، خداوند او را به حال خودش وامی گذارد و کسی که فقط به خاطر زیبایی با زنی ازدواج کند، در او امور ناخوشایند خواهد دید. کسی که به خاطر دین و ایمانش با او ازدواج کند، خداوند همه آن امتیازات را برایش فراهم خواهد کرد» .(۲)

دین دار بودن، به این است که دارای صفات ذیل باشد: عفت، حجاب، حیا، نجابت، اخلاق خوب، خوش حرف و خوش زبان بودن، اهل نماز و مناجات، علاقه مند به قرآن و اهل بیت پیامبر(ص)، ترس از خدا داشتن، آبرو نگه دار بودن، اسراف کار نبودن و ...

۲ - اخلاق خوب از ویژگی های

ص: ۱۷۲

۱- وسائل، ج ۱۴، ص ۳۰.

۲- وسائل، ج ۱۴، ص ۳۱.

لازم و اساسی برای همسر است. منظور از اخلاق خوب تنها خنده رویی و خوش خلقی نیست، بلکه به معنای اخلاق اسلامی داشتن و نفس را تهذیب و پاک نمودن است.

پیامبر(ص) فرمود: «اذا جاءكم من ترضون خلقه و دینه فزوّجوه و ان لا تفعلوا تکن فتنه فی الارض و فساد کبیر؛(۱) با کسی که اخلاق و دینش مورد پسند باشد، ازدواج کنید. اگر چنین نکنید، فتنه و فساد بزرگی در زمین به وجود خواهد آمد» .

فردی از امام رضا(ع) سؤال کرد: برای دخترم خواستگاری آمده که بد اخلاق است. آیا دخترم را به او بدهم؟ حضرت فرمود: «لا تزوّجه ان کان سیئ الخلق؛(۲) اگر بد اخلاق است، دخترت را به او نده» .

نمونه اخلاق بد، لجاجت و یک دندگی، تکبر نسبت به همسر، بی ادب بودن، بی وفایی، کینه توزی، سوءظن داشتن، سبکی و هرزگی، کم ظرفیتی و بی تابی، با محبت نبودن و بد چشم بودن است.

۳- شرافت خانوادگی: منظور از شرافت خانوادگی، شهرت و ثروت و موقعیت اجتماعی نیست، بلکه منظور نجابت و پاکی و تدین خانوادگی طرفین است، زیرا ازدواج با یک فرد مساوی است با پیوند با یک خانواده و فامیل و ایجاد یک نسل. در ازدواج و انتخاب همسر معقول نیست که انسان بگوید: من می خواهم با خود این فرد زندگی کنم و کاری به کار خانواده اش ندارم. لذا پیامبر(ص) فرمود: «انظر فی ای شی تضع ولدک فان العرق دساس؛ نیک بنگر که فرزندات را در کجا قرار می دهی، زیرا نطفه و ژن ها و خصوصیات ارثی، خواه ناخواه منتقل می شود و تأثیر می گذارد» .

پیامبر(ص) فرمود: «بنگرید چه

ص: ۱۷۳

۱- همان، ص ۵۱.

۲- بحار، ج ۱۰۰، ص ۲۳۵.

کسی را به همسری بر می‌گزینید، زیرا فرزندان، شیبه و مانند دایی هایشان می‌شوند» (۱).

باز حضرت فرمود: «ایاکم و خضراء الدمن قیل یا رسول الله: و ما خضراء الدمن؟ قال: المرء الحسناء فی منبت السوء؛ از سبزه های قشنگی که روی مزبله ها سبز میشود، پرهیز کنید. پرسیدند: مقصودتان چیست؟ فرمود: زن زیبایی که در خانواده ناپسندی رشد کرده باشد (پسر نیز همین طور)» (۲).

۴ - زیبایی: زیبایی نیز یک امتیاز است و در شیرینی و سعادت زندگی زناشویی تأثیر به سزایی دارد. اگر انسانی، قیافه ظاهری و اندام همسرش را نپسندد و او را دوست نداشته باشد، ممکن است به طور ناخواسته به او ستم و جفا کند و از او بهانه و ایراد بگیرد و زندگی را بر او تلخ نماید یا حتی بعد از ازدواج دل به دیگری دهد.

به همسران سفارش شده است که خود را برای هم بیاریند و یکدیگر را اشباع و ارضا کنند تا از انحرافات و مفسد مصون بمانند.

۵ - کفو همدیگر بودن: سنخیت و تناسب و همتایی در علم و سواد و دین و ایمان و فرهنگ و فکر و اخلاق و تحصیلات علمی و سن و مال اگر در تمامی جهات تناسب بیشتر باشد، مشکلات خانوادگی کم تر خواهد بود. (۳) هر قدر روحیات دختر و پسر به یکدیگر نزدیکتر باشد پیوند ازدواج آن دو از استحکام بیش تری برخوردار خواهد بود. دختر دیندار باید با شخص دیندار ازدواج کند زیرا دیندار و بی دین به طور طبیعی در مواردی با یکدیگر اصطکاک و درگیری خواهند داشت. فرد تحصیل کرده هم بهتر است با شخص درس خوانده ازدواج کند تا یکدیگر را درک کنند. هم چنین تجربه

ص: ۱۷۴

۱- جواهر، ج ۲۹، ص ۳۷.

۲- وسایل الشیعه ج ۲۰ ص ۴۸

۳- علی اکبر مظاهری، جوانان و انتخاب همسر، با تلخیص و اضافات.

نشان داده است که وقتی اختلاف سن بین دختر و پسر زیاد باشد، پس از گذشت سالیانی استحکام خانواده دچار تزلزل می شود. البته همانندی کامل امکان پذیر نیست و نباید در انتخاب همسر وسواسی بود، ولی همانندی نسبی لازم است.

احادیث و روایاتی که بیان شده، اگر چه بیشتر خطاب به مردان در انتخاب همسر است، اما معیار هایی که در آنها آمده کلی است و در انتخاب همسر از طرف زنان نیز همین معیارها وجود دارد.

ملاک ها و معیار و مسائل دیگری که بیشتر مربوط به سلیقه و موقعیت افراد است در دسته ی دوم قرار می گیرد و می توان از آن صرف نظر کرد مانند: هم نژاد بودن، یا هم شهری بودن، یا هم زبان بودن.

ارضای غرایز

در زمان پیامبر که امکان ازدواج فراهم بود ولی در زمان حاضر چنین نیست، پس تکلیف ما برای ارضای غرایز چیست؟

غریزه جنسی از نیرومند ترین غرایز در وجود انسان است که خداوند آن را در وجود وی قرار داده و اهداف و مصالح خاصی نیز بر آن مترتب است.

به خاطر وجود همین غریزه نیرومند است که انسان گرایش به جنس مخالف می یابد و با همه مشکلاتی که وجود دارد یا تصور می شود، به ازدواج روی می آورند و حاضرند بسیاری از سختی ها و مشکلات را به خاطر آن تحمل کنند یا بر خود هموار نمایند و از بسیاری از خواسته های خود یا خودخواهی ها بکاهند.

در توضیح المسائل آمده: اگر کسی به جهت زن نداشتن به گناه می افتد، بر او واجب است ازدواج کند. (۱)

در بسیاری مواقع عدم امکان ازدواج مشکل بودن آن،

از طرف خودمان است، یعنی دختران یا پسرانی که می خواهند ازدواج کنند، سخت گیری های بی موردی دارند که با توجه به اهمیت این مسئله باید تعدیل شده و آرزوها و خواسته ها را کمتر نمایند.

بعضی از مشکلات مربوط به فرهنگ جامعه است یا از طرف پدر و مادر و خواسته های غیر منطقی که دارند، تحمیل می شود و یا به نوعی در ذهن اشخاص القا می شود که رفع این مسائل نیز نیاز به تلاش جوانان دارد تا زمینه های مناسب و مساعد را آماده سازند.

در هر حال جوانان هستند که باید برای خود چاره ای بیندیشند که آیا خویش را تسلیم گناه با همه عواقب و دور شدن از رحمت الهی کنند، یا این که زمینه و شرایط ازدواج را فراهم آورند و یا اگر در مدتی که این زمینه فراهم نیست، عفت و پاکدامنی را پیشه سازند، در عین حال که به فکر ایجاد زمینه و آمادگی هستند.

پیامبر اسلام فرمود: «از گروه جوانان، هر یک از شما که قدرت ازدواج دارد، حتماً اقدام کند، زیرا بهترین وسیله است که چشم را از نگاه های آلوده و عورت را از بی عفتی محافظت می کند». (۱)

در عین حال قرآن مجید راه مقابله با طغیان غریزه جنسی را در صورت فراهم نبودن زمینه ازدواج، عفت پیشگی و یا خویشتن داری در امور جنسی می داند و می فرماید: «آن ها که وسیله ازدواج ندارند، باید عفت پیشه کنند تا خداوند آنان را به فضلش بی نیاز کند». (۲) البته این امر، نیاز به مقاومت سرسختانه دارد که در روایات به عنوان

ص: ۱۷۶

۱- مکارم الاخلاق، ص ۱۰۰.

۲- نور (۲۴) آیه ۳۳.

جهاد اکبر مطرح شده است.

تسهیل کنترل غریزه جنسی در گرو اموری است:

۱ طرد افکار شیطانی: مشکل ترین مرحله رویارویی با انحراف جنسی، سالم سازی اندیشه و پرهیز از افکار شهوی است. امام علی(ع) می فرماید: «کسی که در اطراف گناه بسیار بیندیشد، سرانجام به آن کشیده خواهد شد». (۱)

۲ پر کردن اوقات فراغت با مطالعه، تفریح، مسافرت و غیره.

۳ کنترل چشم: نگاه راهبر دل و دام شیطان و بذر شهوت است. برای مهار غریزه جنسی باید از دیدن آن چه که میل جنسی را تحریک می کند خودداری کرد. امام علی(ع) می فرماید: «بهترین عامل رو گردانی از شهوات، فرو بستن چشم ها است». (۲)

۴ عدم آمیختگی زن و مرد: همنشینی زن و مرد و همسخن شدن و خلوت کردن با یکدیگر زمینه لغزش را فراهم می کند.

۵ کم خوری: یکی دیگر از راه های کنترل غریزه جنسی، دوری از پر خوری است. از این رو در روایات اسلامی از روزه داری به عنوان عامل تعدیل غریزه جنسی یاد شده است.

پیامبر اکرم(ص) می فرماید: «ای جوانان، هر یک از شما قدرت ازدواج دارد، ازدواج کند و اگر قدرت ندارد روزه بگیرد، زیرا روزه گرفتن برای کنترل شهوت مفید است». (۳)

۶ یکی از راه های آرام کردن طوفان غریزه جنسی در انسان، ورزش و فعالیت بدنی است، زیرا ورزش مقدار فراوانی از انرژی های بدنی و فکری انسان را به خود اختصاص می دهد و از مسایل دیگر کم می کند.

۷ آخرت گرایی: توجه به پاداش اخروی درباره کسانی که دامن خود را از گناه پاک داشته اند. امام علی(ع) می فرماید: «کسی

ص: ۱۷۷

۱- غررالحکم، ج ۵، ص ۳۲۱.

۲- همان، ج ۶، ص ۱۶۴.

۳- بحارالانوار، ج ۱۰۰، ص ۲۲۰.

که به بهشت علاقه دارد، خواهش های نفس و شهوات را فراموش کند». (۱)

۸ یاد مرگ: رسول خدا(ص) اصحاب خود را درباره مرگ بسیار سفارش می کرد و می فرمود: «زیاد مرگ را یاد کنید، زیرا یاد مرگ شکننده لذات نفسانی و مانع میان تو و شهوات است». (۲)

بیان ازدواج

در سنی هستیم که دوست داریم ازدواج کنیم و این مطلب به صورت غیر مستقیم به پدر و مادرم گفته ام اما آنها می گویند باید معلم شوی، بعد با معلم ازدواج کنی. هرچه سنم بالاتر می رود، تمایل به ازدواج در من کم تر می شود، مرا راهنمایی کنید.

پاسخ:

ازدواج و انتخاب همسر حق طبیعی شما است و تعیین زمان آن نیز با خودتان است، ولی با توجه به فرهنگ حاکم بر جامعه تا حدود زیادی این انتخاب از دست دختران خارج است، چون پسر است که به خواستگاری دختر می رود، از این رو اعلام آمادگی شما به مادر نیز موضوع را حل نمی کند. در این صورت اگر به کسی دل بستگی دارید با می دانید خواهان شما است، او باید به خواستگاری شما بیاید.

حرف پدر که باید معلم شوی و با معلم ازدواج کنی، منطقی نیست. می توانید حتی بعد ازدواج به درس خود ادامه داده و معلم شوید تا از این طریق به خواسته پدر و مادران نیز عمل نمایید. این موضوع را به آنها نیز بگویید؛ البته بعضی از پدر و مادرها برای فرزندان شان نقشه ها و طرح هایی دارند، ولی در عمل طور دیگر می شود و این بستگی به اوضاع دارد، پس نگران نباشید. اگر خواستگار خوبی به سراغ شما بیاید، آن وقت می توانید پافشاری کنید و نظر پدر

ص: ۱۷۸

۱- نهج البلاغه، قصار ۳۰.

۲- بحار الانوار، ج ۷۴، ص ۳۸۸

و مادرتان را جلب نمایید. بهتر است از افراد بزرگتر فامیل و کسانی که سخن شان در پدر و مادر تأثیر گذار است، کمک بگیرید. البته نگران بالا-رفتن سن نباشید و تمایل به ازدواج نیز آن قدر کم نمی شود که مانع ازدواج باشد، اگر چه زودتر ازدواج کردن برایتان بهتر است، به خصوص آنکه تمایل و آمادگی لازم برای آن را دارید.

در صورتی که شخصی را دوست داشته باشیم، چگونه خود را برای او ارزشمند سازیم و به او بفهمانیم که دوستش داریم؟

اگر مقصودتان همکلاسی و دختری است که زیاد دوستش داری، ابتدا پاسخ سؤال اول و پاسخ های ضمیمه را به خوبی مطالعه کنید. در پاسخ تأکید داشتیم که نباید دوستی و حتی اظهار دوستی افراطی باشد، زیرا زیاده روی در هر چیز باعث دلزدگی و رنجش می شود. اظهار دوستی بیش از حد شما نه تنها باعث جلب دوستی او نخواهد شد، بلکه چه بسا باعث رنجش و دلزدگی شود و نه تنها شما را به هدف تان نزدیک نمی کند، بلکه از آن دورتر می شوید.

برای ارزشمند ساختن خودتان لازم است که متعادل و منطقی برخورد کنید. خوبی و محبت کردن، خوشرو بودن، سلام کردن و غیره این احساس را تقویت می کند. در عین حال نباید در این مسئله وسواس داشته باشید که در فکر او نسبت به شما چه می گذرد.

برای فهماندن دوستی تان، اصرار زیادی نداشته باشید. همین که به او می گوئید: دوستتان دارم و حرکات و رفتار تان به طور معمول و متعارف نشان دهنده آن باشد، کافی است. وسواسی بودن تان در همین مسئله، آسیب هایی را که در سؤال آوردید، به همراه خواهد داشت.

مطمئناً

ص: ۱۷۹

اگر او لیاقت دوستی و محبت تان را داشته باشد به همان شکل ساده که بگویید دوستشان دارید، کفایت کند و نباید زیاده روی و سختی به خرج دهید و نگران باشید.

هر انسانی نشانه های محبت و دوستی را در طرف مقابل می بیند و مطمئناً متوجه خواهد شد، پس اگر او شما را دوست داشته باشد، اظهار خواهد کرد.

اما اگر خانواده مخالف باشند، باید ببینید که علت مخالفت چیست. در بسیاری از مواقع انسان چون خودش در وسط معرکه قرار دارد، متوجه جریان نیست و کسانی که از بیرون نظارت می کنند، بهتر می توانند عیب ها و کاستی ها را تشخیص دهند، به خصوص در معرکه عشق که باعث می شود انسان بدی و عیب را نبیند.

عشق و علاقه به کسی یا چیزی موجب می شود که انسان آن را زیبا ببیند، به همین خاطر شناخت صحیحی از آن نخواهد داشت، اما کسی که از بیرون نظارت می کند، بهتر تشخیص می دهد، به خصوص اگر پدر و مادر و خانواده باشند که دلسوز و نگران زندگی، خوشبختی و آینده انسان باشند.

اگر مقصودتان از شخص دیگر، جنس مخالف (پسر) باشد، مسئله تا اندازه زیادی فرق می کند؛ زیرا این جا علاوه بر مشکلات و مسایلی که در بالا به آنها اشاره شد، از نظر شرعی و اجتماعی با محدودیت هایی رو به رو هستیم و باید مراقبت بیشتری داشته باشید. در اینجا ممکن است با برخی از آسیب های اجتماعی، خانوادگی و حتی روانی و درونی مواجه شوید که نباید از آنها غفلت نمایید.

چنانچه مقصودتان فرض دوم باشد، در مکاتبه بعدی برای ما بنویسید تا اطلاعات بیشتری در اختیارتان قرار دهیم. در اینجا

تنها می‌توانیم تأکید نماییم که نقش خانواده در مسئله ارتباط با جنس مخالف و حتی ازدواج با او بسیار مؤثر است که نباید توسط شما نادیده گرفته شود.

رابطه با نامحرم

رابطه با نامحرم چه حکمی دارد؟

اگر رابطه دختر و پسر به صورت سخن گفتن باشد، اشکال ندارد، مگر آن که از روی لذت و شهوت باشد. از آن جا که به طور طبیعی سخن گفتن دختر و پسر جوان به واسطه قوی بودن غریزه شهوانی، در معرض شهوت و تهریک شهوانی قرار دارد، باید سعی شود حتی المقدور جز در موارد ضروری از این کار دوری شود.

هر گونه ارتباط و تماس بدنی دختر و پسر نامحرم از نظر شرعی حرام است.

نگاه مرد به بدن زن (چه با قصد لذت یا بدون آن) اشکال دارد و حرام است؛ هم چنین نگاه کردن زن به بدن مرد نامحرم، ولی نگاه کردن به صورت و دست های زن نامحرم تا میچ، اگر به قصد لذت نباشد و مایه فساد و گناه نگردد، هم چنین نگاه کردن زن به بدن مرد نامحرم (به آن مقداری که معمولاً نمی پوشانند) مانند سر و صورت و گردن و مقداری از پا و دست اشکال ندارد. (۱)

بنابر این رابطه دختر و پسر به انحای مختلف اگر مفسده ای نداشته باشد و ترس وقوع در حرام نباشد و از روی شهوت صورت نگیرد، اشکالی ندارد، ولی خلوت کردن دختر و پسر نامحرم اعم از فامیل و غیر فامیل در اتاق یا خانه در بسته که محل رفت و آمد دیگران نباشد، حرام است. چه به عبادت یا به بحث و جدل علمی اشتغال داشته باشند، یا نه؛ زیرا غریزه جنسی

ص: ۱۸۱

۱- ناصر مکارم، مجموعه استفتائات جدید، ص ۲۲۷ مسئله ۸۰۵؛ فاضل لنکرانی، جامع المسائل، ص ۴۸۲، مسئله ۱۷۱۵.

و وسوسه شیطانی ممکن است هر لحظه انسان را از مسیر خارج بکند.

قرآن در دو جا یعنی یکی در سوره مائده آیه ۵ و دیگری در سوره نساء آیه ۲۵ زنان و مردان را از داشتن روابط دوستانه با نامحرم برحذر داشته است و آن را مورد مذمت قرار داده است. آیه ۲۵ سوره نساء به مردان می گوید با دخترانی که روابط دوستی مخفیانه ای با دیگران داشته اند ازدواج نکنید... «فانکحوهن باذن اهلهن و اتوهن اجورهن بالمعروف محصنات غیر مسافحات و لا متخذات اخدان» یعنی آنان را با اجازه خانواده هایشان به همسری خود در آورید و مهرشان را به طور پسندیده به آنان بدهید (به شرط آنکه) پاکدامن باشند و زناکار و دوست گیران پنهانی نباشند.

در آیه ۵ سوره مائده نیز به مردان خطاب می کند و می فرماید شما با زنان پاکدامن مسلمان ازدواج کنید و خود نیز پاکدامن باشید نه زناکار و نه آنکه زنان را در پنهانی دوست خود بگیرید «... و لا متخذی اخدان...»

بنابراین یک دختر یا یک پسر مسلمان که هر روز با یاد خدا روز را آغاز می کند و معتقد به دستورات الهی و قرآن کریم است هرگز این سخن خداوند را زیر پا نخواهد گذاشت،

امیرالمؤمنین (ع) فرمود: «الشهوات سموم قاتلات؛(۱) شهوت ها و خواهش های نفسانی زهرهای کشنده اند» و نیز فرمود: «طهروا انفسکم من دنس الشهوات تدرکوا رفیع الدرجات؛ نفس خود را از پلیدی شهوت رانی پاک سازید تا به درجه های بلند آخرت دست یابید». (۲)

قال رسول الله (ص): «جاهدوا انفسکم علی شهواتکم تحلّ قلوبکم الحکمه؛(۳) با شهوت تان مبارزه

ص: ۱۸۲

۱- غررالحکم، ج ۱، ص ۳۰.

۲- همان، ج ۲، ص ۴۷۲.

۳- مجموعه ورام، ج ۲، ص ۱۲۲.

کنید تا حکمت و دانش در دل های شما وارد گردد».

صیغه ازدواج

مقدمه

صیغه ازدواج، الفاظی که با گفتن آنها زن و مرد به همسری هم درمی آیند. به نظر بسیاری از فقیهان شیعه، صیغه ازدواج باید به عربی صحیح خوانده شود. صیغه ازدواج موقت شبیه صیغه ازدواج دائم است با این تفاوت که در صیغه موقت علاوه بر مهریه، مدت ازدواج نیز باید بیان شود. گاهی اوقات صیغه ازدواج فقط برای محرمیت (بدون بهره جنسی) خوانده می شود که به آن صیغه محرمیت می گویند. در صحیح بودن چنین صیغه ای بین فقها اختلاف نظر است.

صیغه ازدواج

صیغه ازدواج عبارت است از الفاظی که به واسطه آن زن و مرد به ازدواج یکدیگر در می آیند. (۱) صیغه عقد ازدواج تنها با کلماتی که زن و مرد بر زبان می آورند، ثابت می شود و صرف رضایت باطنی کافی نیست. (۲)

زن الفاظ ایجاب را می خواند (۳) که عبارت اند از: «زَوَّجْتُكَ» یا «أَنْكَحْتُكَ». (۴) برخی از فقها لفظ «مَتَّعْتُكَ» را نیز صحیح دانسته اند. (۵) مرد نیز الفاظ قبول را می خواند (۶) که عبارت اند از: «قَبِلْتُ التَّزْوِيجَ»، «قَبِلْتُ النِّكَاحَ»، «قَبِلْتُ التَّزْوِيجَ وَ النِّكَاحَ» یا «تَزَوَّجْتُ». (۷)

اقسام

اشاره

صیغه عقد ازدواج بر دو قسم است: دائم و موقت. (۸) در صیغه عقد دائم تنها باید مهریه ذکر شود؛ اما در صیغه عقد موقت علاوه بر مهریه، مدت ازدواج نیز باید بیان شود. (۹)

دائم

در صیغه عقد دائم اگر خود زن و مرد صیغه را بخوانند، ابتدا زن می گوید: «زَوَّجْتُكَ نَفْسِي عَلَى الصِّدَاقِ الْمَعْلُومِ» یعنی خودم را بر طبق مهریه تعیین شده، به همسری تو در آوردم. مرد نیز بلافاصله بگوید: «قَبِلْتُ التَّزْوِيجَ عَلَى الصِّدَاقِ الْمَعْلُومِ» یعنی این ازدواج را بر طبق مهریه معین شده، قبول کردم. یا اینکه فقط بگوید: «قَبِلْتُ التَّزْوِيجَ» و قصدش همان ازدواج با مهر معین باشد. (۱۰)

در صورتی که زن و مرد فردی را وکیل کنند که

- ۱-۱. نگاه كنيد به: امام خميني، توضيح المسائل (مُحَسَّي)، ۱۳۹۲ش، ج ۲، ص ۵۷۸.
- ۲-۲. طباطبائي يزدي، العروه الوثقى، ۱۴۰۹ق، ج ۲، ص ۸۵۱.
- ۳-۳. نگاه كنيد به: امام خميني، توضيح المسائل (مُحَسَّي)، ۱۳۹۲ش، ج ۲، ص ۵۸۱.
- ۴-۴. شوشترى، النجعه فى شرح اللمعه، ۱۳۶۹ش، ج ۸، ص ۳۳۶.
- ۵-۵. شوشترى، النجعه فى شرح اللمعه، ۱۳۶۹ش، ج ۸، ص ۳۳۶.
- ۶-۶. نگاه كنيد به: امام خميني، توضيح المسائل (مُحَسَّي)، ۱۳۹۲ش، ج ۲، ص ۵۸۱.
- ۷-۷. شوشترى، النجعه فى شرح اللمعه، ۱۳۶۹ش، ج ۸، ص ۳۳۶.
- ۸-۸. امام خميني، توضيح المسائل (مُحَسَّي)، ۱۳۹۲ش، ج ۲، ص ۵۷۸.
- ۹-۹. امام خميني، توضيح المسائل (مُحَسَّي)، ۱۳۹۲ش، ج ۲، ص ۵۷۸.
- ۱۰-۱۰. امام خميني، توضيح المسائل (مُحَسَّي)، ۱۳۹۲ش، ج ۲، ص ۵۸۱.

صیغه عقد را بخواند، چنانچه اسم مرد احمد و اسم زن فاطمه باشد، و کیل زن می گوید: «زَوَّجْتُ مُوَكَّلَتِي فَاطِمَةَ مُوَكَّلَكَ أَحْمَدَ عَلَى الصَّداقِ الْمَعْلُومِ» یعنی موکلم فاطمه را به عقد موکل تو احمد با مهریه معلوم در آوردم. و بلافاصله و کیل مرد بگوید: «قَبِلْتُ التَّزْوِيجَ لِمُوَكَّلِي أَحْمَدَ عَلَى الصَّداقِ الْمَعْلُومِ» یعنی این ازدواج را برای موکلم احمد با مهریه معلوم قبول کردم. (۱)

موقت

در صیغه ازواج موقت اگر خود زن و مرد صیغه را بخوانند، بعد از آنکه مدت ازدواج و مهریه را معین کردند، زن می گوید: «زَوَّجْتُكَ نَفْسِي فِي الْمُدَّةِ الْمَعْلُومَةِ عَلَى الْمَهْرِ الْمَعْلُومِ». یعنی خودم را در مدت معین و مهریه معین به همسری تو در آوردم. بعد بدون فاصله مرد بگوید: «قَبِلْتُ». (۲)

اگر زن و مرد برای خواندن صیغه عقد و کیل انتخاب کنند، اول و کیل زن به و کیل مرد می گوید: «زَوَّجْتُ مُوَكَّلَتِي مُوَكَّلَكَ فِي الْمُدَّةِ الْمَعْلُومَةِ عَلَى الْمَهْرِ الْمَعْلُومِ» یعنی موکل خود را به عقد موکل تو با مدت معلوم و مهریه معلوم در آوردم. سپس بدون فاصله و کیل مرد می گوید: «قَبِلْتُ التَّزْوِيجَ لِمُوَكَّلِي هَكَذَا» یعنی این ازدواج را به صورتی که گفته شد، قبول کردم. (۳)

اگر زن، مردی را که با او قصد ازدواج موقت دارد، برای خواندن صیغه عقدشان و کیل کند یا اگر مردی از زنی که با او قصد ازدواج موقت دارد، برای خواندن عقدشان و کالت بگیرد، اول آن مرد می گوید: «زَوَّجْتُ مُوَكَّلَتِي مِنْ نَفْسِي فِي الْمُدَّةِ الْمَعْلُومَةِ عَلَى الْمَهْرِ الْمَعْلُومِ» یعنی موکل خود را برای مدت و مهریه تعیین و توافق شده، به همسری خودم در آوردم. سپس مرد بدون فاصله می گوید: «قَبِلْتُ التَّزْوِيجَ لِنَفْسِي» یعنی این ازدواج را به صورتی که گفته شد، برای خودم قبول کردم. (۴)

خطبه عقد

ص: ۱۸۴

- ۱- ۱۱. امام خمینی، توضیح المسائل (مُحَسَّنِي)، ۱۳۹۲ش، ج ۲، ص ۵۸۱.
- ۲- ۱۲. امام خمینی، توضیح المسائل (مُحَسَّنِي)، ۱۳۹۲ش، ج ۲، ص ۵۸۳.
- ۳- ۱۳. امام خمینی، توضیح المسائل (مُحَسَّنِي)، ۱۳۹۲ش، ج ۲، ص ۵۸۳.
- ۴- ۱۴. صیمری، غایه المرام، ۱۴۲۰ق، ج ۲، ص ۳۵۵ و ج ۳، ص ۳۰.

ز مستحبات صیغه عقد، خواندن خطبه پیش از صیغه عقد است. (۱) در این خطبه، حمد و ستایش خدا و درود و ثنای پیامبر (ص) و اهل بیت (ع) ذکر می شود. (۲) خطبه های ازدواج پیامبر (ص) با خدیجه، علی (ع) با فاطمه (س) و سایر امامان شیعه در کتاب های فقهی و حدیثی نقل شده است. (۳)

پیامبر اسلام (ص) قبل از ازدواج علی (علیه السلام) و فاطمه (سلام الله علیها) خطبه زیر را خواند:

«الحمد لله الذى رفع السماء فبناها، وبسط الارض فدحاها، وأثبتها بالجبال فأرسيها، أخرج منها ماءها و مرعيها، الذى تعظم عن صفات الواصفين... أيها الناس إنما الانبياء حجج الله فى أرضه، الناطقون بكتابه، العاملون بوحيه، إن الله عزوجل أمرنى أن ازوج كريمتى فاطمه بأخى وابن عمى و أولى الناس بى على بن أبى طالب، و [أن] قد زوجه فى السماء بشهاده الملائكه، وأمرنى أن ازوجه واشهدكم على ذلك؛ «سپاس از آن خدایی است که آسمان را ساخت و برافراست و زمین را پهن کرد و گستراند و با کوه های میخ آسا استوارش کرد و از آن آب و چراگاه هایش را بیرون آورد همان خدایی که از صفاتی او وصف کنندگان در وصف او می گویند، برتر است ... ای مردم پیامبران حجت های خدا در زمین او و گویندگان از کتاب او و عمل کنندگان به وحی اویند خداوند عزوجل به من دستور داده که فاطمه را به ازدواج برادرم و پسرعمویم و نزدیکترین مردمان به من یعنی علی بن ابی طالب در آورم خداوند بلندمرتبه او را در آسمان به همسری فاطمه در آورد و فرشتگان را بر آن گواه گرفت و به من دستور داد که در زمین نیز او را به ازدواج فاطمه در آورم و شما را بر آن گواه گیرم.» (۴)

شرایط صیغه عقد

ص: ۱۸۵

۱- ۱۵. بابازاده، مراسم عروسی، ۱۳۷۹ش، ص ۱۰۸.

۲- ۱۶. بابازاده، مراسم عروسی، ۱۳۷۹ش، ص ۱۰۸.

۳- ۱۷. برای نمونه نگاه کنید به: مجلسی، بحار الانوار، ۱۴۰۳ق، ج ۱۰۳، ص ۲۶۹؛ کلینی، الفروع من الکافی، ۱۳۶۷ش، ج ۵، ص ۳۷۰.

۴- ۱۸. مجلسی، بحار الانوار، ۱۴۰۳ق، ج ۱۰۳، ص ۲۶۹-۲۷۰.

یغه عقد چند شرط دارد:

صیغه عقد ازدواج باید به عربی خوانده شود. (۱) هر چند برخی فقها صیغه غیرعربی را نیز درست دانسته اند مشروط به اینکه از کلماتی استفاده شود که معنای «زَوْجْتُ» و «قَبِلْتُ» را برساند. (۲)

کسی که صیغه را می خواند، باید قصد انشاء (قصد ایجاد همسری میان زن و مرد) داشته باشد. (۳) و بالغ و عاقل باشد. (۴)

کسی که صیغه عقد را می خواند در موقع عقد، زن و شوهر را معین کند. مثلاً اسم آنها را ببرد یا به آنها اشاره کند. (۵)

زن و مرد باید به خواندن صیغه عقد رضایت داشته باشند. (۶)

صیغه عقد باید به صورت صحیح خوانده شود. (۷) اگر در عقد یک حرف اشتباه خوانده شود که معنا را عوض کند، عقد باطل است. (۸)

واجب نیست لفظی که مرد می گوید با لفظی که زن می گوید مطابق باشد، مثلاً اگر زن «زَوْجْتُ» می گوید مرد هم «قَبِلْتُ التَّزْوِیجَ» بگوید. (۹) اما بین صیغه ایجاب و قبول نباید فاصله بیافتد. (۱۰)

صیغه محرمیت

نوشتار اصلی: صیغه محرمیت

صیغه عقد ازدواجی که هدف از خواندن آن صرف ایجاد محرمیت (بدون بهره جنسی) است. به عنوان مثال مردی برای محرم شدن با زنی، با دختر او - که معمولاً در این گونه موارد دختر بچه انتخاب می شود - با اذن ولی، برای مدتی کوتاه - مثلاً یک ساعت - صیغه ازدواج موقت می خواند تا مادر این دختر مادرزن او به شمار رود و برای همیشه به او محرم گردد. (۱۱)

در اینکه آیا چنین عقدی صحیح است یا صحیح نیست، بین فقها اختلاف وجود دارد. (۱۲) برخی آن را صحیح دانسته اند. (۱۳) در مقابل برخی دیگر این نوع صیغه را یا به کلی صحیح ندانسته اند (۱۴) و یا با وجود شرایطی مانند امکان بهره جنسی (۱۵) و یا مصلحت داشتن عقد برای دختر بچه (۱۶) آن را صحیح

ص: ۱۸۶

۱- ۱۹. طباطبایی یزدی، العروه الوثقی، ۱۴۰۹ق، ج ۲، ص ۸۵۱.

۲- ۲۰. امام خمینی، توضیح المسائل (مُحَسَّنِی)، ۱۳۹۲ش، ج ۲، ص ۵۸۵.

۳- ۲۱. طباطبایی یزدی، العروه الوثقی، ۱۴۰۹ق، ج ۲، ص ۸۵۲.

۴- ۲۲. طباطبایی یزدی، العروه الوثقی، ۱۴۰۹ق، ج ۲، ص ۸۵۳.

۵- ۲۳. طباطبایی یزدی، العروه الوثقی، ۱۴۰۹ق، ج ۲، ص ۸۵۴.

- ۶- ۲۴. طباطبایی یزدی، العروه الوثقی، ۱۴۰۹ق، ج ۲، ص ۸۵۱.
- ۷- ۲۵. امام خمینی، توضیح المسائل (مُحَسَّی)، ۱۳۹۲ش، ج ۲، ص ۵۸۷.
- ۸- ۲۶. امام خمینی، توضیح المسائل (مُحَسَّی)، ۱۳۹۲ش، ج ۲، ص ۵۸۷.
- ۹- ۲۷. طباطبایی یزدی، العروه الوثقی، ۱۴۰۹ق، ج ۲، ص ۸۵۲.
- ۱۰- ۲۸. طباطبایی یزدی، العروه الوثقی، ۱۴۰۹ق، ج ۲، ص ۸۵۳.
- ۱۱- ۲۹. هاشمی شاهرودی، فرهنگ فقه، ۱۳۹۲ش، ج ۵، ص ۱۲۴.
- ۱۲- ۳۰. هاشمی شاهرودی، فرهنگ فقه، ۱۳۹۲ش، ج ۵، ص ۱۲۵.
- ۱۳- ۳۱. بحرانی، الدرر النجفیه، ۱۴۲۳ق، ج ۳، ۲۰۵-۲۲۰؛ نجفی، جواهر الکلام، دار احیاء التراث العربی، ج ۲۹، ۲۱۳-۲۱۴.
- ۱۴- ۳۲. میرازی قمی، جامع الشتات، ۱۳۷۱ش، ج ۴، ص ۴۶۲-۴۶۸.
- ۱۵- ۳۳. شیخ انصاری، صراط النجاه، ۱۳۷۳ش، ص ۲۴۴.
- ۱۶- ۳۴. نراقی، رسائل و مسائل، ۱۳۸۰ش، ص ۹۸.

صیغه عقد موقت

صیغه عقد موقت

سوال:

من صیغه عقد موقت ازدواج را می خواهم که بتوانم با نامزدم عقد موقت کنم .

منبع پاسخ: پایگاه حوزه ۴۷۵۵، ۴۷۵۵

پاسخ:

اگر نامزد شما باکره باشد باید اذن پدر یا پدر بزرگ پدری او را لحاظ کنید و بدون اذن والد اشکال دارد (۱) به هر تقدیر صیغه موقت را باید کسی اجرا کند که بتواند آن را به عربی صحیح (۲) قرائت کند و معنای آن را هم اراده کند و اگر خودتان می خواهید جاری کنید به رساله عملیه مرجع تقلید خود رجوع کنید و در هر صورت بعد از تعیین مدت و مهریه که حتما باید پرداخته شود مگر آنکه همسر شما آن را هبه کند زن می گوید:

"زَوَّجْتُكَ يَا مَتَّعْتُكَ يَا أَنْكَحْتُكَ نَفْسِي فِي الْمُدَّةِ الْمَعْلُومَةِ عَلَى الْمَهْرِ الْمَعْلُومِ" و مرد هم بلافاصله می گوید "قَبِلْتُ" و عقد موقت درست است.

و اگر وکیل بگیرند وکیل زن می گوید: "مَتَّعْتُ مَوْكَلَّتِي مَوْكَلَمَكَ فِي الْمُدَّةِ الْمَعْلُومَةِ عَلَى الْمَهْرِ الْمَعْلُومِ" و وکیل مرد می گوید: "قَبِلْتُ لِمَوْكَلِّي هَكَذَا"

و اگر وکیل هر دو نفر یکی است به جای زن می گوید: "مَتَّعْتُ مَوْكَلَّتِي مَوْكَلِّي فِي الْمُدَّةِ الْمَعْلُومَةِ عَلَى الْمَهْرِ الْمَعْلُومِ" و به جای مرد می گوید: "قَبِلْتُ لِمَوْكَلِّي هَكَذَا"

و اگر مرد خود وکیل زن است و او را برای خود عقد می کند می گوید: "مَتَّعْتُ مَوْكَلَّتِي نَفْسِي فِي الْمُدَّةِ الْمَعْلُومَةِ عَلَى الْمَهْرِ الْمَعْلُومِ" و بلافاصله می گوید: "قَبِلْتُ هَكَذَا"

و با این حساب عقد موقت جاری می شود. (۳)

ص: ۱۸۷

۱- توضیح المسائل مراجع، مسأله، ۲۳۷۶.

۲- توضیح المسائل مراجع، مسأله، ۲۳۷۰.

٣- توضيح المسائل مراجع، مسأله ٢٣٦٩.

۳۴۵ به دو چیز انسان جنب می شود: اول: جماع. دوم: بیرون آمدن منی، چه در خواب باشد یا بیداری، کم باشد یا زیاد، با شهوت باشد یا بی شهوت، با اختیار باشد یا بی اختیار.

۳۴۶ اگر رطوبتی از انسان خارج شود و نداند منی است یا بول یا غیر اینها چنانچه با شهوت و جستن بیرون آمده و بعد از بیرون آمدن آن بدن سست شده، آن رطوبت حکم منی دارد، و اگر هیچ یک از این سه نشانه یا بعضی از اینها را نداشته باشد، حکم منی ندارد. ولی در زن و مریض، لازم نیست آن آب با جستن بیرون آمده باشد، بلکه اگر با شهوت بیرون آمده باشد، در حکم منی است و لازم نیست بدن او سست شود.

۳۴۷ اگر از مردی که مریض نیست، آبی بیرون آید که یکی از سه نشانه ای را که در مساله پیش گفته شد داشته باشد و نداند نشانه های دیگری را داشته یا نه، چنانچه پیش از بیرون آمدن آن آب وضو نداشته، باید وضو بگیرد.

۳۴۸ مستحب است انسان بعد از بیرون آمدن منی بول نکند، و اگر بول نکند و بعد از غسل رطوبتی از او بیرون آید، که نداند منی است یا رطوبت دیگر حکم منی دارد.

۳۴۹ اگر انسان جماع کند و به اندازه ختنه گاه یا بیشتر داخل شود، در زن باشد یا در مرد، در قبل باشد یا در دبر، بالغ باشند یا نابالغ اگر چه منی بیرون نیاید هر دو جنب می شوند.

۳۵۰ اگر شک کند که به مقدار ختنه گاه داخل شده یا نه، غسل بر او واجب نیست.

۳۵۱ اگر نعوذ

بالله حیوانی را وطی کند یعنی با او نزدیکی نماید و منی از او بیرون آید غسل تنها، کافی است. و اگر منی بیرون نیاید، چنانچه پیش از وطی وضو داشته باز هم غسل تنها کافی است، و اگر وضو نداشته، احتیاط واجب آن است که غسل کند، وضو هم بگیرد.

۳۵۲ اگر منی از جای خود حرکت کند و بیرون نیاید یا انسان شک کند که منی از او بیرون آمده یا نه غسل بر او واجب نیست.

۳۵۳ کسی که نمی تواند غسل کند ولی تیمم برایش ممکن است، بعد از داخل شدن وقت نماز، بدون جهت با عیال خود نزدیکی کند، اشکال دارد. ولی اگر برای لذت بردن یا ترس از خودش باشد اشکال ندارد.

۳۵۴ اگر در لباس خود منی ببیند و بداند که از خود او است و برای آن غسل نکرده، باید غسل کند و نمازهایی را که یقین دارد بعد از بیرون آمدن منی خوانده قضا کند، ولی نمازهایی را که احتمال می دهد بعد از بیرون آمدن آن منی خوانده، لازم نیست قضا نماید.

چیزهایی که بر جنب حرام است

۳۵۵ پنج چیز بر جنب حرام است: اول: رساندن جایی از بدن به خط قرآن یا به اسم خدا و اسامی مبارکه پیامبران و امامان علیهم السلام، به احتیاط واجب حکم اسم خدا را دارد. دوم: رفتن در مسجد الحرام و مسجد پیغمبر صلی الله علیه و آله و سلم، اگر چه از یک در داخل و از در دیگر خارج شود. سوم: توقف شود، یا برای برداشتن چیزی برود مانعی ندارد. و احتیاط واجب آن است که در حرم امامان هم توقف نکند. چهارم: گذاشتن چیزی

در مسجد. پنجم: خواندن سوره ای که سجده واجب دارد و آن چهار سوره است: اول: سوره سی و دوم قرآن (الم تنزیل) دوم: سوره چهل و یکم (حم سجده) سوم: سوره پنجاه و سوم (و النجم) چهارم: سوره نود و ششم (اقرا) و اگر یک حرف را به قصد یکی از این چهار سوره هم بخواند حرام است.

چیزهای که بر جنب مکروه است

۳۵۶ نه چیز بر جنب مکروه است: اول و دوم: خوردن و آشامیدن، ولی اگر وضو بگیرد مکروه نیست. سوم: خواندن بیشتر از هفت آیه از سوره هایی که سجده واجب ندارد. چهارم: رساندن جایی از بدن به جلد و حاشیه و بین خطهای قرآن. پنجم: همراه داشتن قرآن. ششم: خوابیدن، ولی اگر وضو بگیرد یا به واسطه نداشتن آب، بدل از غسل تیمم کند، مکروه نیست. هفتم: خضاب کردن به حنا و مانند آن. هشتم: مالیدن روغن به بدن. نهم: جماع کردن بعد از آن که محتلم شده، یعنی در خواب منی از او بیرون آمده است.

غسل جنابت

۳۵۷ غسل جنابت به خودی خود مستحب است، و برای خواندن نماز واجب و مانند آن واجب می شود. ولی برای نماز میت و سجده شکر و سجده های واجب قرآن غسل جنابت لازم نیست.

۳۵۸ لازم نیست در وقت غسل نیت کند که غسل واجب یا مستحب می کنم و اگر فقط به قصد قربت یعنی برای انجام فرمان خداوند عالم غسل کند، کافی است.

۳۵۹ اگر یقین کند وقت نماز شده و نیت غسل واجب کند بعد معلوم شود که پیش از وقت غسل کرده، غسل او صحیح است.

۳۶۰ غسل را چه واجب باشد و چه مستحب، به دو قسم می شود

غسل ترتیبی

۳۶۱ در غسل ترتیبی باید به نیت غسل، اول سر و گردن، بعد طرف راست، بعد طرف چپ بدن را بشوید. و اگر عمدا یا از روی فراموشی یا به واسطه ندانستن مساله به این ترتیب عمل نکنند، غسل او باطل است.

۳۶۲ نصف ناف و نصف عورت را باید با طرف راست بدن و نصف دیگر را باید با طرف چپ بشوید، بلکه بهتر است تمام ناف و عورت با هر دو طرف شسته شود.

۳۶۳ برای آنکه یقین کند هر سه قسمت، یعنی سر و گردن و طرف راست و طرف چپ را کاملا غسل داده، باید هر قسمتی را که می شوی مقدار از قسمت‌های دیگر را هم با آن قسمت بشوید. بلکه احتیاط مستحب آن است که تمام طرف راست گردن را با طرف راست بدن، و تمام طرف چپ گردن را با طرف چپ بدن بشوید.

۳۶۴ اگر بعد از غسل بفهمد جایی از بدن را نشسته و نداند کجای بدن است، باید دوباره غسل کند.

۳۶۵ اگر بعد از غسل بفهمد مقداری از بدن را نشسته، چنانچه از طرف چپ باشد شستن همان مقدار کافی است، و اگر از طرف راست باشد، باید بعد از شستن آن مقدار، دوباره طرف چپ را بشوید. و اگر از سر و گردن باشد، باید بعد از شستن آن مقدار، دوباره طرف راست و بعد طرف چپ را بشوید.

۳۶۶ اگر پیش از تمام شدن غسل، در شستن مقداری از طرف چپ شک کند، شستن همان مقدار کافی است. ولی اگر بعد از اشتغال به شستن طرف چپ در شستن طرف

راست یا مقداری از آن شک کند یا بعد از اشتغال به شستن طرف راست در شستن سر و گردن یا مقداری از آن شک نماید، نباید اعتنا کند.

غسل ارتماسی

۳۶۷ در غسل ارتماسی اگر به نیت غسل ارتماسی به تدریج در آب فرو رود تا تمام بدن زیر آب رود غسل او صحیح است، و احتیاط آن است که یک دفعه زیر آب رود.

۳۶۸ در غسل ارتماسی اگر همه بدن زیر آب باشد و بعد از نیت غسل، بدن را حرکت دهد، غسل او صحیح است.

۳۶۹ اگر بعد از غسل ارتماسی بفهمد به مقداری از بدن آب نرسیده، چه جای آن را بداند یا نداند، باید دوباره غسل کند.

۳۷۰ اگر برای غسل ترتیبی وقت ندارد و برای ارتماسی وقت دارد باید غسل ارتماسی کند.

۳۷۱ کسی که روزه واجب گرفته یا برای حج یا عمره احرام بسته، نمی تواند غسل ارتماسی کند. ولی اگر از روی فراموشی غسل ارتماسی کند، صحیح است.

احکام غسل کردن

۳۷۲ در غسل ارتماسی باید تمام بدن پاک باشد، ولی در غسل ترتیبی پاک بودن تمام بدن لازم نیست. و اگر تمام بدن نجس باشد و هر قسمتی را پیش از غسل دادن آن قسمت آب بکشد، کافی است.

۳۷۳ عرق جنب از حرام نجس نیست و کسی که از حرام جنب شده اگر با آب گرم هم غسل کند، صحیح است.

۳۷۴ اگر در غسل به اندازه سر موئی از بدن نشسته بماند، غسل باطل است، ولی شستن جاهایی از بدن که دیده نمی شود، مثل توی گوش و بینی، واجب نیست.

۳۷۵ جایی را که شک دارد از ظاهر بدن است

یا از باطن آن، شستن آن لازم نیست، ولی احتیاط در شستن است.

۳۷۶ اگر سوراخ جای گوشواره و مانند آن به قدری گشاد باشد که داخل آن دیده شود، باید آن را شست و اگر دیده نشود شستن داخل آن لازم نیست.

۳۷۷ چیزی را که مانع رسیدن آب به بدن است، باید برطرف کند. و اگر پیش از آن که یقین کند برطرف شده غسل نماید، غسل او باطل است.

۳۷۸ اگر موقع غسل شك کند، چیزی که مانع از رسیدن آب باشد، در بدن او هست یا نه، چنانچه شكش منشا عقلایی داشته باشد، باید واریسی کند تا مطمئن شود که مانعی نیست.

۳۷۹ در غسل باید موهای کوتاهی را که جزو بدن حساب می شود، بشوید و بنابر احتیاط شستن موهای بلند هم لازم می باشد.

۳۸۰ تمام شرطهایی که برای صحیح بودن وضو گفته شد، مثل پاک بودن آب و غضبی نبودن آن، در صحیح بودن غسل هم شرط است ولی در غسل لازم نیست بدن را از بالا به پایین بشوید، و نیز در غسل ترتیبی، لازم نیست بعد از شستن هر قسمت فوراً قسمت دیگر را بشوید، بلکه اگر بعد از شستن سر و گردن مقداری صبر کند و بعد طرف راست را بشوید و بعد از مدتی طرف چپ را بشوید، اشکال ندارد. ولی کسی که نمی تواند از بیرون آمدن بول و غائط خودداری کند، اگر به اندازه ای که غسل کند و نماز بخواند، بول و غائط از او بیرون نمی آید، چنانچه وقت تنگ باشد، باید هر قسمت را فوراً بعد از قسمت دیگر غسل دهد و بعد از

غسل هم فوراً نماز بخواند. و همچنین است حکم زن مستحاضه که بعداً گفته می شود.

۳۸۱ کسی که قصد دارد پول حمامی را نهد یا بدون اینکه بداند حمامی راضی است بخواهد نسیه بگذارد، اگر چه بعد حمامی را راضی کند، غسل او باطل است.

۳۸۲ اگر حمامی راضی باشد که پول حمام نسیه بماند ولی کسی که غسل می کند قصدش این باشد که طلب او را نهد، یا از مال حرام بدهد، غسل او صحیح است.

۳۸۳ اگر بخواهد پول حرام یا پولی که خمس آن را نداده به حمامی بدهد، غسل او باطل است.

۳۸۴ اگر مخرج غائط را در آب خزینه تطهیر کند و پیش از غسل شک کند که چون در خزینه تطهیر کرده حمامی به غسل کردن او راضی است یا نه، غسل او باطل است، مگر اینکه پیش از غسل حمامی را راضی کند.

۳۸۵ اگر شک کند که غسل کرده یا نه، باید غسل کند. ولی اگر بعد از غسل شک کند که غسل او درست بوده یا نه، لازم نیست دوباره غسل نماید.

۳۸۶ اگر در بین غسل حدث اصغر از او سرزند مثلاً بول کند، غسل باطل نمی شود.

۳۸۷ هرگاه به خیال این که به اندازه غسل و نماز وقت دارد برای نماز غسل کند، اگر چه بعد از غسل بفهمد که به اندازه غسل وقت نداشته، غسل او صحیح است.

۳۸۸ کسی که جنب شده اگر شک کند غسل کرده یا نه، نمازهایی را که خوانده صحیح است، ولی برای نمازهای بعد باید غسل کند.

۳۸۹ کسی که چند غسل بر او واجب است می تواند

به نیت همه آنها یک غسل به جا آورد، یا آنها را جدا جدا انجام دهد.

۳۹۰ کسی که جنب است، اگر بر جایی از بدن او آیه قرآن یا اسم خداوند متعال نوشته شده باشد، حرام است دست به آن نوشته بگذارد. و اگر بخواهد غسل کند باید آب را طوری به بدن برساند که دست او به نوشته نرسد.

۳۹۱ کسی که غسل جنابت کرده، نباید برای نماز وضو بگیرد، ولی با غسلهای دیگر نمی شود نماز خواند و باید وضو هم گرفت

ص: ۱۹۵

بسمه تعالی

هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ

آیا کسانی که می‌دانند و کسانی که نمی‌دانند یکسانند؟

سوره زمر / ۹

آدرس دفتر مرکزی:

اصفهان - خیابان عبدالرزاق - بازارچه حاج محمد جعفر آواده ای - کوچه شهید محمد حسن توکلی - پلاک ۱۲۹/۳۴ - طبقه

اول

وب سایت: www.ghbook.ir

ایمیل: Info@ghbook.ir

تلفن دفتر مرکزی: ۰۳۱۳۴۴۹۰۱۲۵

دفتر تهران: ۰۲۱ - ۸۸۳۱۸۷۲۲

بازرگانی و فروش: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹

امور کاربران: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹

مرکز تحقیقات رایانگی

اصفهان

گامی

WWW

برای داشتن کتابخانه های تخصصی
دیگر به سایت این مرکز به نشانی

www.Ghaemiyeh.com

www.Ghaemiyeh.net

www.Ghaemiyeh.org

www.Ghaemiyeh.ir

مراجعه و برای سفارش با ما تماس بگیرید.

۰۹۱۳ ۲۰۰۰ ۱۰۹

